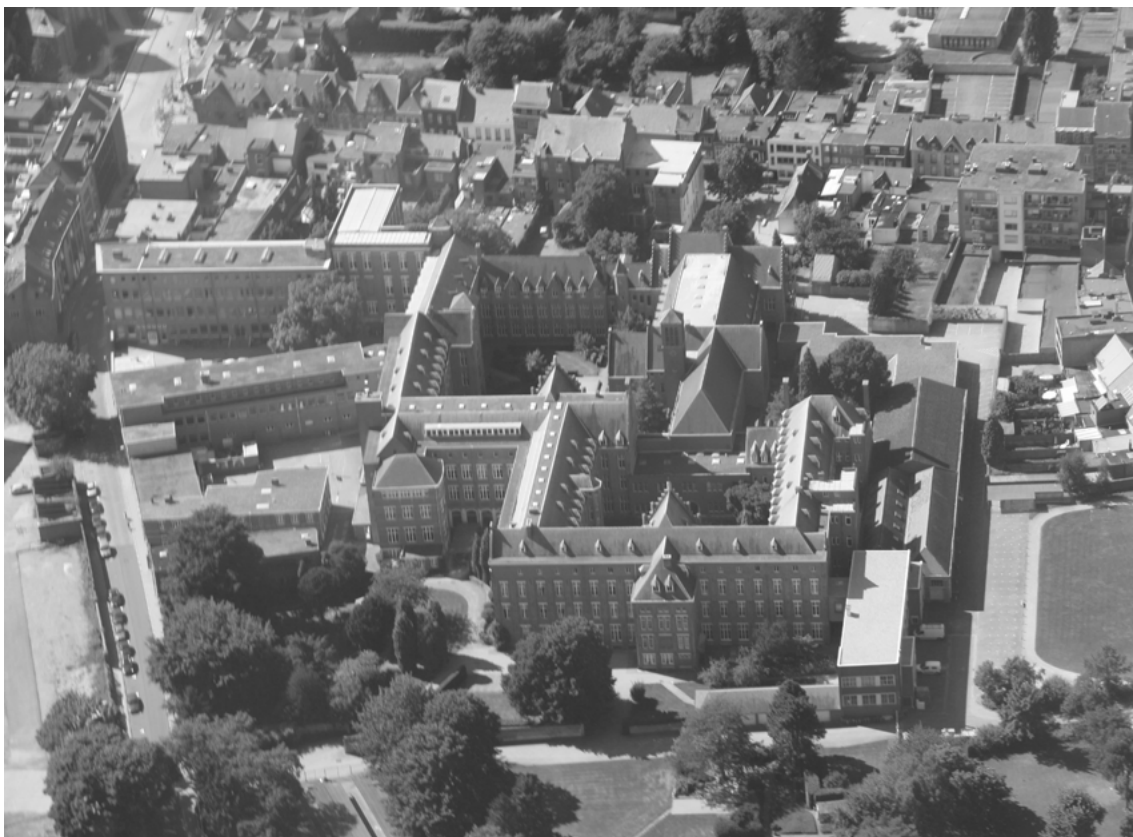

HEILIG GRAF CAMPUS PATERSSTRAAT

beheersplan

VZW Instituut van het Heilig Graf

mei 2017

Naam van het onroerend erfgoed :	Heilig Grafinstituut
Ligging (gemeente en deelgemeente) :	Turnhout
Beschermingsbesluit :	Heilig Grafinstituut: neogotische gebouwen - 1999
Beheersplan opgemaakt door (naam en adres):	OMGEVING cvba Uitbreidingsstraat 390 2600 Antwerpen-Berchem
Opdrachtgever (naam en adres):	VZW Instituut van het Heilig Graf Patersstraat 28 B-2300 Turnhout
Datum ter goedkeuring ingediend:	1 juni 2017

INHOUD

1	inleiding	9
1.1	doelstelling	9
1.2	opbouw	9
1.3	situering	11
1.3.1	geografisch	11
1.3.2	juridisch	12
	kadastrale gegevens	12
	beschermingen	13
1.3.3	beleidsmatig en planologisch	14
	ruimtelijk structuurplan vlaanderen	14
	ruimtelijk structuurplan antwerpen	14
	ruimtelijk structuurplan Turnhout	14
	gewestplan	16
	bpa's en rup's	16
1.3.4	andere sectorale waarderungen en beleidsopties	17
	inventaris bouwkundig erfgoed	17
	landschapsatlas	17
	biologische waarderingskaart	18
	natura 2000 en ven gebieden	18
1.3.5	andere relevante plannen en studies	19
	turnova	19
1.4	schaalniveaus	20
2	historische nota	25
2.1	macroschaal: de stad turnhout	25
2.2	mesoschaal: het begin van een continue bezorgdheid voor onderwijs	31
2.3	microschaal: een ruimtelijk morfologisch evolutie	34
3	inventaris	42
3.1	macroschaal	42
3.1.1	landschappelijke structuur	42
	bebouwd versus onbebouwd	42
	publieke ruimte	42
	groene ruimte	43
	turnova	43
3.1.2	mobiliteit	44
	fietsroutenetwerk	44
	trage wegen	44
	openbaar vervoer	45
	gemotoriseerd verkeer	45

3.2	mesoschaal	46
3.2.1	landschappelijke structuur	46
	patersplein	48
	gastenhof	50
	voorhof en rode koer	52
	pandhof	54
	kiekenkoer	56
	sportkoer	58
	mystieke tuin	60
	groene publieke ruimte langs klooster	62
	oostelijke parkzone	64
	trapveld	66
	basisschool	68
3.2.2	mobiliteit	70
	aangrenzende straten	70
	openbaar vervoer	70
	toegangen	72
	parkeervoorzieningen	74
	fietsenstalling	76
	interne circulatie	78
3.2.3	diagnosenota mesoschaal	80
	bestrating - terrein	80
	afsluitingen	83
	stallingen / parking	84
	flora (bomen - begroeiing)	84
	andere	84
3.3	microschaal	87
3.3.1	bestaande bebouwde structuur (exterieur)	87
3.3.2	bestaande interne structuur (interieur)	95
3.3.3	historisch meubilair - interieurelementen	97
3.3.4	diagnosenota bebouwde structuur	97
4	ERFGOEDWAARDEN	119
4.1	mesoschaal: de site	120
4.2	microschaal: de gebouwen	126
4.2.1	Jules Taeymans (1872 - 1944)	128
4.2.2	Jos Ritzen (1896 - 1961)	131
4.2.3	René van Steenbergen senior (1911 - 1995)	134
4.2.4	Brepols fabrieken door <i>Andreas-Jozef VandenPlas</i>	137
4.2.5	René Van Steenbergen junior	140
5	VISIE EN BEHEERSDOELSTELLINGEN	147
5.1	hoofddoelstelling 1: preservatie van de site	148
5.2	hoofddoelstelling 2: versterking van de site	149
5.2.1	uitzuiveren van de hoofdvorm	149
5.2.2	herstellen van zichtassen met de nadruk op markante gevels	150
5.2.3	groene, open ruimten vrijwaren en optimaliseren	151
5.3	nevendoelelstelling 1: herbestemming van het klooster en overige ruimten met reorganisatie van de onderwijsinstelling als gevolg (centrale as)	152
5.3.1	adaptatie en restauratie naargelang de (her)bestemming	152
	nieuw internaat in voormalige klooster	153
	voormalige kerk als multifunctioneel kunstenhuis	153
	bundelen van burelen en directie	153

	wetenschappen en ASO	153
	handelswetenschappen	154
	zevende jaar	154
	kunst en creatie	154
	sportcluster	154
	reserveringszone voor bijkomende bebouwing	155
5.4	nevendoelelstelling 2: afstemming toegang en ontsluiting	156
5.4.1	voorzien van interne circulatie	156
5.4.2	clustering parking	157
5.4.3	uitbreiding traag netwerk	159
5.5	overzicht masterplan campus patersstraat	160
6	MAATREGELEN EN WERKZAAMHEDEN	169
6.1	mesoschaal	169
6.1.1	eenmalige maatregelen	169
6.1.2	terugkerende maatregelen	169
6.2	microschaal exterieur	170
6.2.1	eenmalige maatregelen	170
6.2.2	terugkerende maatregelen	170
6.3	microschaal interieur	171
6.3.1	eenmalige maatregelen	171
6.3.2	terugkerende maatregelen	171
6.4	fasering	173
6.4.1	fase 0: internaat	173
6.4.2	fase 1: centrale hoofdas	175
	verplaatsen turnzaal	175
	interne herstructurering bestaande gang	175
	leegmaken en afbraak L-blok	175
	nieuwbouw L-blok	175
	verhuis van ondersteunende functies	175
6.4.3	fase 2: de parking	177
6.4.4	fase 3: het nieuwe voorplein	179
	leegmaken van het B-blok als buffer	179
	renovatie van het D-blok	179
	verhuis van de kunsten	179
	renovatie K en F-blok	179
	afbraak van het H- en B-blok	179
	renovatie van de gevel van het K- en F-blok	179
	aanleg van het nieuwe plein	179
6.4.5	fase 4: de fietsenstalling	181
6.4.6	fase 5: het sportpark	183
6.4.7	fase x: kunstenhuis	183
7	OPVOLGING EN EVALUATIE	187
7.1	mesoschaal	187
7.1.1	eenmalige werken	187
7.1.2	terugkerende werken	187
7.2	microschaal exterieur en interieur	187
7.2.1	eenmalige werken	187
7.2.2	terugkerende werken	188
7.3	overlegmomenten	188
8	BIJLAGEN	191

I INLEIDING

1 INLEIDING

1.1 DOELSTELLING

De site Heilig Graf in Turnhout is een plek waar een continue dynamiek, ontwikkeling en drang naar vernieuwing heerst. Eind 2013 schonken de kanunnikessen van het Heilig Graf het klooster en de omliggende gronden gelegen achterin het bouwblok, begrensd door Patersstraat, Lindekensstraat, Baron Frans du Fourstraat en Nijverheidstraat aan de school. De school focust zich op de optimalisering en reorganisatie van de bestaande infrastructuur van de campus Patersstraat en de integratie van het vroegere klooster van de kanunnikessen in een master- en ontwerpplan. In 2014 werd in opdracht van het bestuur van het Heilig Grafinstituut een masterplan opgesteld door OMGEVING cbva. De site Heilig Graf in Turnhout wenst haar toekomst en de cultuurhistorisch waardevolle delen (zowel exterieur als interieur) te vrijwaren. Verschillende delen van het complex vragen in de directe en nabije toekomst om een nieuwe invulling. Toekomstige functies moeten samengaan met de huidige werking (hoofdzakelijk onderwijs), passen binnen de historische context en inspelen op de opportuniteiten van aangrenzende ontwikkelingen.

De opmaak van het beheersplan is hiervoor de aanzet en een vervolg van het masterplan, dat via ontwerpend onderzoek een globaal beeld gaf van de mogelijke ontwikkelingen. Het beheersplan dient te garanderen dat de toekomstvisie en -ontwikkelingen rekening zullen houden met de erfgoedwaarden en dat deze aansluiten op een algemene visie over de wijk.

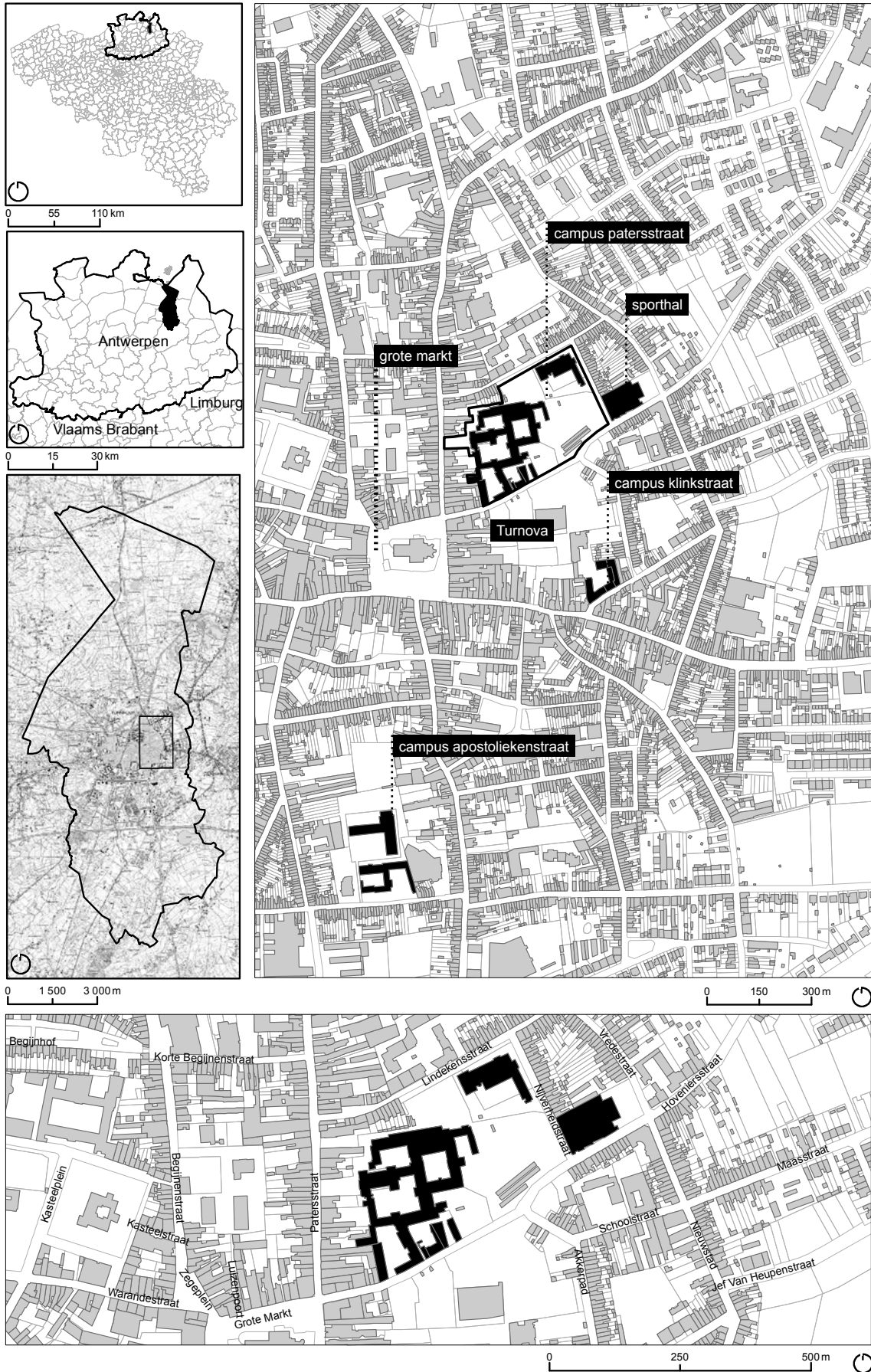
1.2 OPBOUW

In het eerste, inleidende hoofdstuk wordt het studiegebied gesitueerd en duidelijk afgebakend. De juridische toestand wordt beschreven. Het tweede hoofdstuk omvat de historische nota. Deze nota is opgedeeld volgens drie schaalniveaus, die in de overige hoofdstukken ook telkens zullen terugkomen: de macro-, meso- en microschaal. De macroschaal kadert het plangebied in de ruimere omgeving, namelijk de stad Turnhout. Het mesoniveau focust op de hele site van het Heilig Grafinstituut, terwijl het microniveau vooral het gebouw zelf zal bestuderen.

In hoofdstuk 3 worden de erfgoedelementen in hun huidige toestand geïnventariseerd. Deze inventaris -gecombineerd met de eerste twee hoofdstukken- dienen als kader voor de beschrijving van de erfgoedwaarden en de visie op het beheer (hoofdstuk 4 en 5).

In hoofdstuk 6 worden maatregelen en werkzaamheden opgesomd die nodig zijn om de beheersdoelstellingen te bereiken. Ter conclusie wordt de opvolging en evaluatie van de doelstellingen weergegeven.

KAART 1 SITUERING PROJECTGEBIED

1.3 SITUERING

1.3.1 GEOGRAFISCH

De site van het Heilig Graf campus Patersstraat, die het onderwerp uitmaakt van deze studie, situeert zich in Turnhout. Turnhout is gelegen in het noorden van de provincie Antwerpen tussen twee belangrijke infrastructuren: het kanaal Dessel-Schoten en de autosnelweg E 34. De bebouwing concentreert zich voornamelijk tussen beide lineaire elementen, waarbij het kanaal fungeert als groene lijn en de autosnelweg als drager van de industrie. Tussen deze infrastructuren bevindt zich de binnenstad die wordt omringd door een ringweg.

De site Heilig Graf campus Patersstraat is gesitueerd in het hart van de binnenstad tussen Steenweg op Oosthoven en Otterstraat-Steenweg op Turnhout. De site wordt ten noorden begrensd door de Lindekensstraat, ten oosten door Nijverheidstraat, ten zuiden door Baron Frans du Fourstraat en ten westen door Patersstraat.

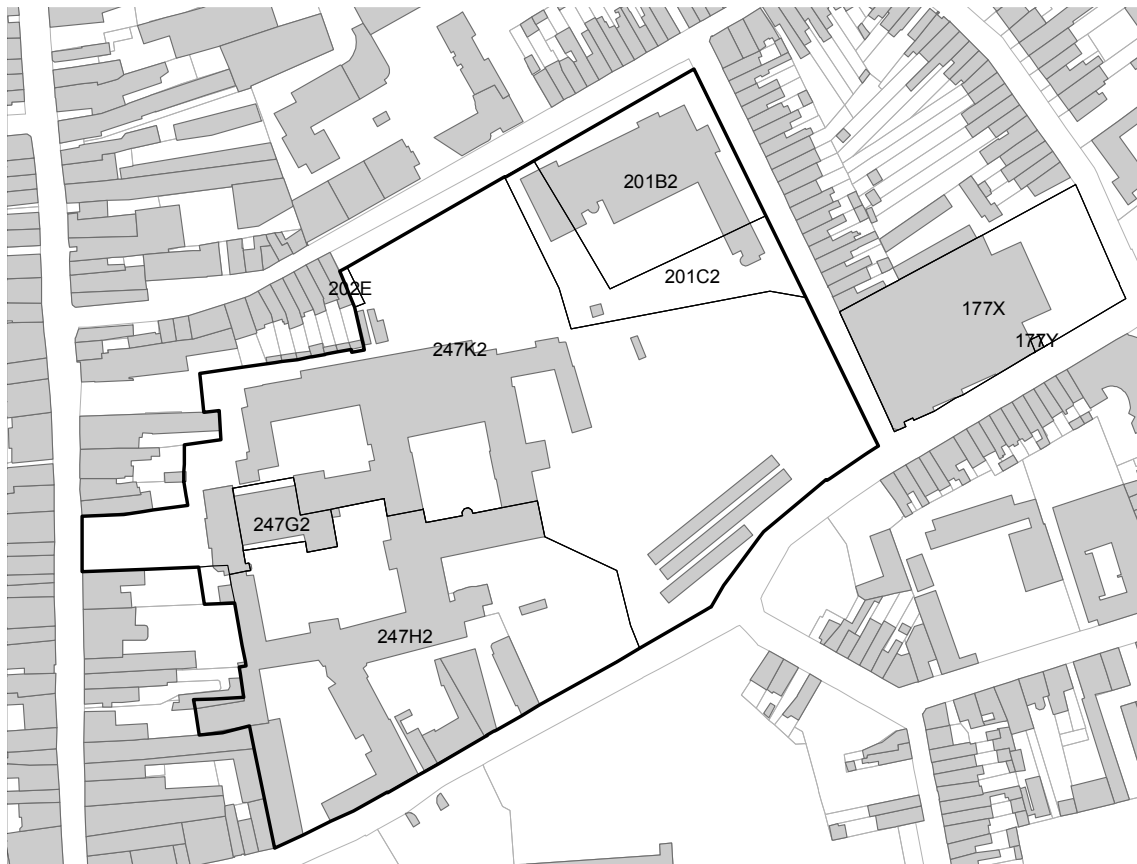
Naast de campus Patersstraat heeft het Heilig Grafinstituut nog diverse vestigingen in en buiten Turnhout. De andere campussen secundair onderwijs in Turnhout zijn: campus Apostoliekenstraat en campus Klinkstraat.

1.3.2 JURIDISCH

KADASTRALE GEGEVENS

Het Heilig Grafinstituut is eigenaar van de hele site die zicht strekt over de kadastrale percelen met nummers 247H2, 247G2, 247K2, 202E, 201C2, 201B2, 177X en 177Y in afdeling 4 sectie R. De kadastrale percelen 252B, 252 C en 234E waren vroeger in het bezit van het instituut, maar zijn recent verkocht.

Figuur 1 eigendomspercelen van het Heilig Grafinstituut
bron AAPD 2012 (FOD Financiën)

BESCHERMINGEN

Het Heilig Grafinstituut wordt in het oosten gekenmerkt door een beschermd dorpsgezicht 'Groenhuis met onmiddellijke omgeving' sinds 1980 en in het noordwesten door een beschermd landschap 'Begijnhof' sinds 1962. Er zijn heel wat beschermde monumenten in de directe omgeving. Op de site van het Heilig Graf zelf is de 'zuidelijke' vleugel beschermd als monument sinds 1999, omwille van de (architectuur)historische waarde. Dit beschermingsbesluit (nummer 3487) omvat:

1. de Patersstraat 28 (voorheen Patersstraat 26): neogotische gebouwen (ca 1911-1923) Heilig Grafinstituut
2. de Patersstraat 26: Sint-Rochushuis
3. de Patersstraat 30: Maelsloth.

De beschermingsbesluiten zijn terug te vinden in bijlage 1.

Figuur 2 beschermde monumenten
bron agentschap Onroerend Erfgoed 2001

1.3.3 BELEIDSMATIG EN PLANOLOGISCH

RUIMTELIJK STRUCTUURPLAN VLAANDEREN

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) doet vanzelfsprekend geen specifieke uitspraken over het Heilig Grafinstituut. Een reeks van opties uit het RSV zijn evenwel ook op dit gebied van toepassing: de algemene keuze voor duurzame ruimtelijke ontwikkeling en de versterking en bundeling van activiteiten in stedelijke gebieden.

Volgens het richtinggevend gedeelte van het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen is Turnhout een regionaal stedelijk gebied dat onderdeel uitmaakt van de Vlaamse ruit. Om de leefbaarheid van de grote steden in de hand te houden, dient er voor deze steden een toeristisch beleidsplan opgesteld te worden. Ook wenst het structuurplan meer in te zetten op minder bezochte steden, waaronder Turnhout, om de grootsteden te ontlasten. Gezien het uitgestrekte historisch patrimonium en de groene waarden van de site Heilig Graf in Turnhout zal de site een belangrijke rol in spelen in het ontwikkelen van deze beleidsvisies.

RUIMTELIJK STRUCTUURPLAN ANTWERPEN

In het structuurplan goedgekeurd op 10 juli 2001, is de bestaande ruimtelijke structuur van de provincie voorgesteld samen met het richtinggevend deel en de bindende bepalingen. De volgende aandachtspunten zijn van toepassing:

- Het structuurplan van de provincie selecteert Turnhout als belangrijke historische stad omwille van zijn erfgoed. Het cultiveren van de historische kwaliteiten (bewaren, herbestemmen, integreren, exploiteren) is ook in de toekomst een belangrijke taak voor de provincie.
- Turnhout was historisch steeds het centrum van de Kempen. De verschillende deelruimten blijven op dit regionaalstedelijk gebied georiënteerd zodat de uitbouw van een net van verbindingen, met prioriteit voor het openbaar vervoer, belangrijk is. Stedelijke functies worden in Turnhout geconcentreerd.
- De aantrekkingskracht van de binnenstad moet worden verhoogd door de uitvoering van strategische projecten, de verlaging van de dichtheid op sommige plaatsen, de aanleg van voldoende openbare en groene ruimten.

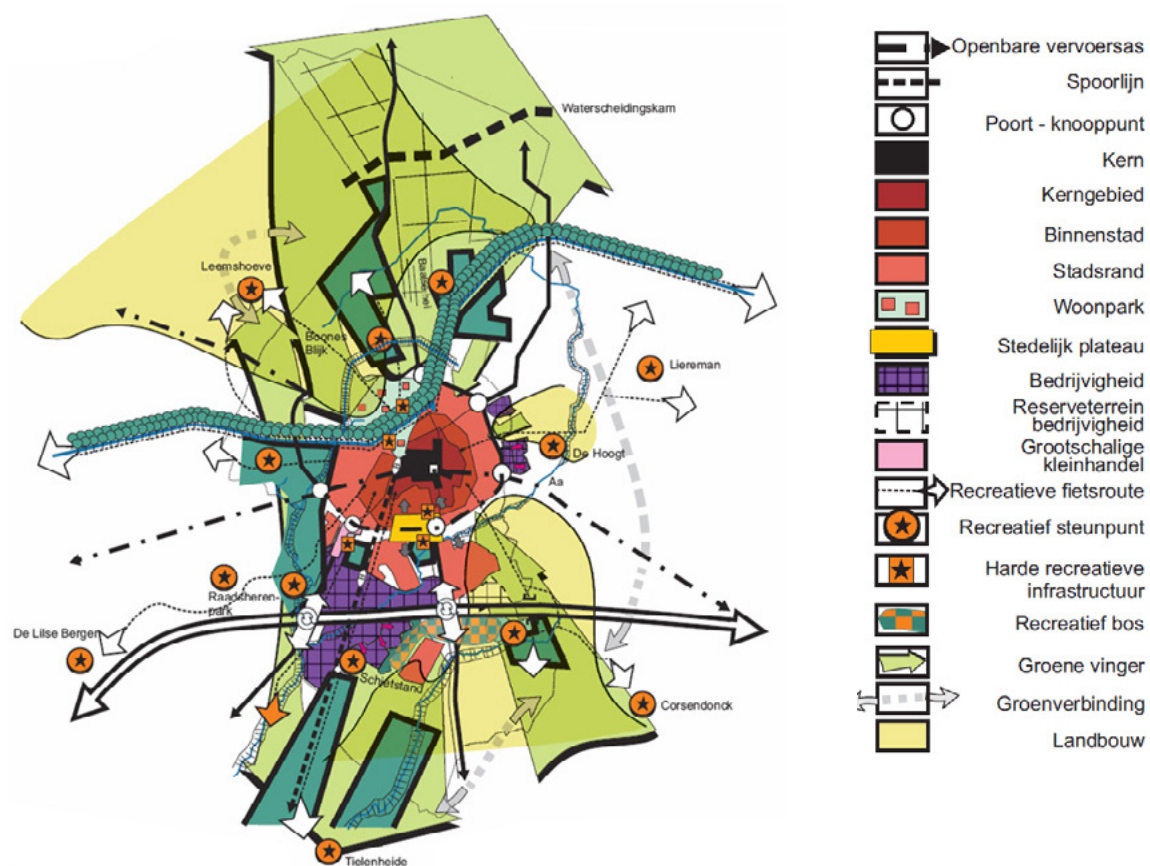
RUIMTELIJK STRUCTUURPLAN TURNHOUT

De voornaamste aandachtspunten voor de site Heilig Graf zijn:

- De noordoostelijk rand van Turnhout beschikt over het grootste aantal (grote) open binnengebieden. Hier bevinden zich met andere woorden de meeste kansen om het nieuwe wonen van Turnhout te ontwikkelen.
- De openheid van de aanwezige binnengebieden in de noordoostelijk rand van Turnhout is erg typisch voor die buurt. Het draagt bij tot het landelijke karakter van de stad. Wanneer Turnhout meer stad wil worden, betekent dit geenszins dat alle binnengebieden dienen volgebouwd en ingesloten te worden. Ze kunnen onderdeel gaan uitmaken van een netwerk van publieke groene en/ of verharde ruimtes. Daarom is het bij grote binnengebieden strikt noodzakelijk dat een deel van het terrein wordt opengelaten en toegankelijk gemaakt.
- Enerzijds vormen deze groene binnengebieden een essentieel onderdeel van een groene woonomgeving voor de nieuwe woningen, anderzijds bieden ze ademruimte voor de nabijgelegen woningen, waar vaak een gebrek is aan publiek groen. Het karakter van elk van deze binnengebieden kan grondig verschillen en geeft op die manier ook een identiteit aan het gebied. Wanneer een nieuwe voorziening wordt aangebracht in het binnengebied, aansluitend bij de open ruimte, krijgt het binnengebied ook een levendiger karakter (bv. kinderopvang, culturele voorziening enz.) en ontstaat een stedelijke menging van functies.
- Ook grote open ruimtes van bestaande voorzieningen kunnen mee opgenomen worden in het netwerk van publieke binnengebieden. Het meest evidente voorbeeld hiervan is de buitenruimte van een school, zoals het Heilig Graf in dit

gebied. Tijdens bepaalde periodes zou een doorgang mogelijk kunnen gemaakt worden, afgescheiden van het private deel van de school, alsook een medegebruik van de speelplaats en dergelijke.

Figuur 3 Gewenste ruimtelijke structuur
bron Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Turnhout 2008

GEWESTPLAN

Het gewestplan is van toepassing op de site Heilig Graf campus Patersstraat.

De site is grotendeels gelegen in woongebied.

De woongebieden zijn bestemd voor wonen, alsmede voor handel, dienstverlening, ambacht en kleinbedrijf voor zover deze taken van bedrijf om redenen van goede ruimtelijke ordening niet in een daartoe aangewezen gebied moeten worden afgezonderd, voor groene ruimten, voor sociaal-culturele inrichtingen, voor openbare nutsvoorzieningen, voor toeristische voorzieningen, voor agrarische bedrijven. Deze bedrijven, voorzieningen en inrichtingen mogen echter maar worden toegestaan voor zover ze verenigbaar zijn met de onmiddellijke omgeving.

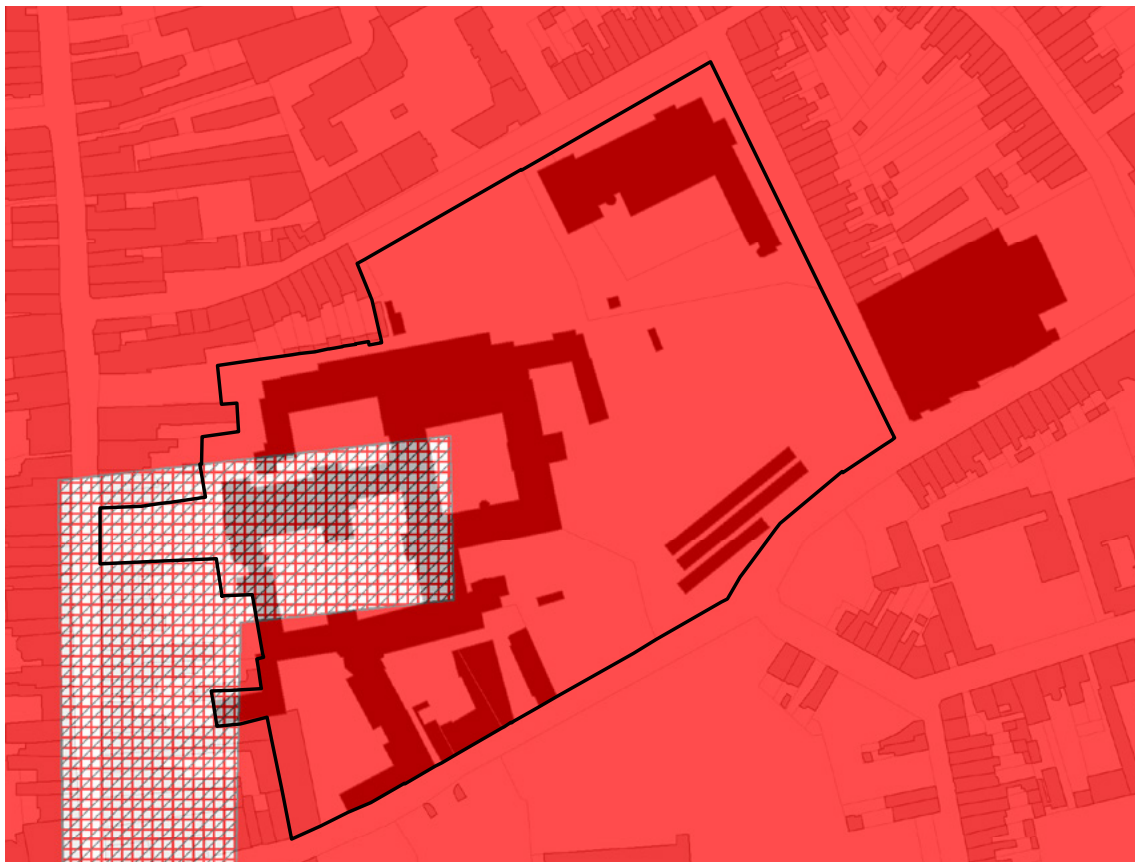
Het gebied rondom het Patersplein en de kerk is gelegen in woongebieden met cultureel, historische en/of esthetische waarde.

De gebieden en plaatsen van culturele, historische en/of esthetische waarde. In deze gebieden wordt de wijziging van de bestaande toestand onderworpen aan bijzondere voorwaarden, gegrond op de wenselijkheid van het behoud.

BPA'S EN RUP'S

De stad Turnhout heeft enkele BPA's en RUP's, maar deze zijn niet gelegen op de Heilig Graf site. Enkel het BPA 'Grote Markt' grenst aan het plangebied en het BPA 'Nieuwstad 1' ligt ten zuidoosten.

Figuur 4 uittreksel gewestplan
bron RWO 2002 (AGIV)

1.3.4 ANDERE SECTORALE WAARDERINGEN EN BELEIDSOPTIES

INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Er zijn enkele bouwkundige relictten geïnterpreteerd rondom het plangebied. Het 'Heilig Grafinstituut' is eveneens als bouwkundig relict vastgesteld.

LANDSCHAPSATLAS

Door de AROHM-afdeling Monumenten en Landschappen (nu het Ruimte en Erfgoed) werd in samenwerking met GIS-Vlaanderen de Landschapsatlas opgesteld. De landschapseenheden worden in verschillende categorieën ingedeeld, voornamelijk op basis van hun ruimtelijke dimensie: relictzone, ankerplaats, lijnrelict en puntrelict.

Er zijn geen ankerplaatsen, relictzones en lijnrelictten in de nabijheid van het Heilig Graf. Er is enkel een puntrelict 'Groenhuis' ten oosten van de site.

Figuur 5 uittreksel inventaris bouwkundig erfgoed
bron agentschap onroerend erfgoed 2001 (AGIV)

BIOLOGISCHE WAARDERINGSKAART

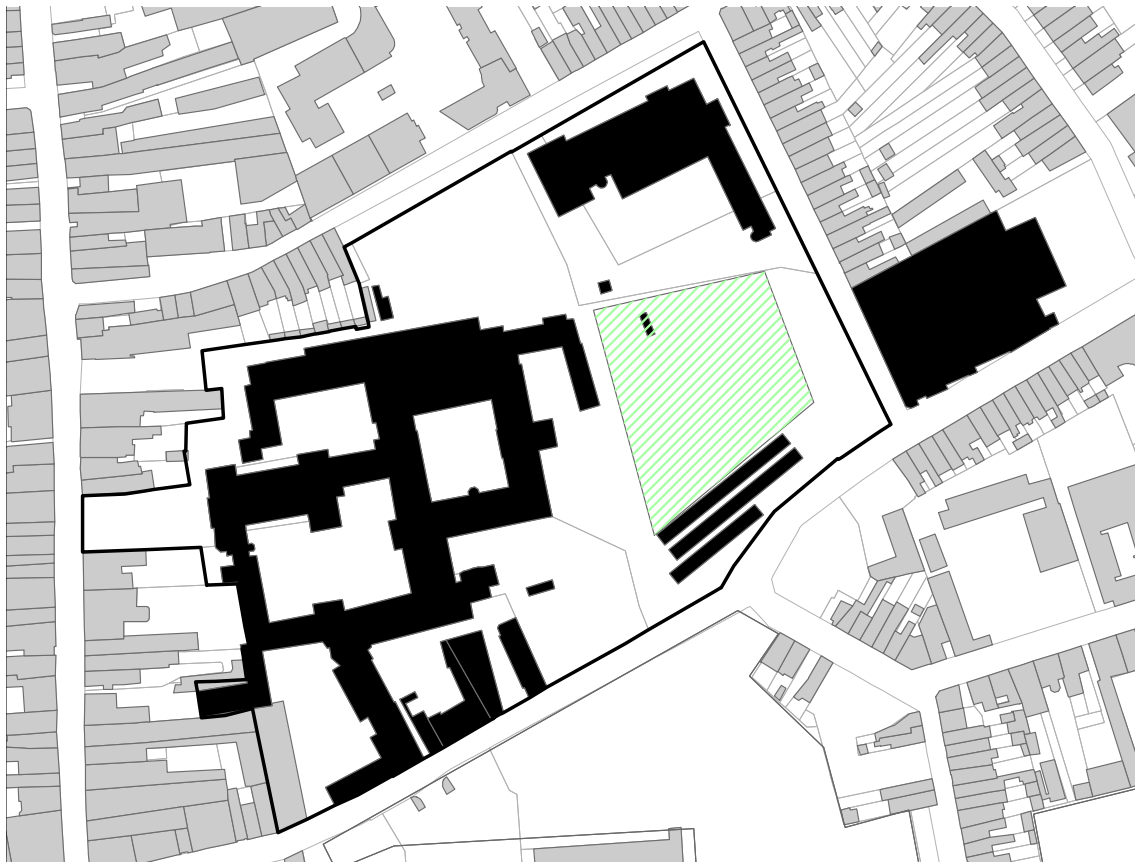
De biologische waarderingskaart geeft een waardering aan de groene ruimte in Vlaanderen. Voor dit deel van Turnhout zien wij rondom de kernstad diverse grote waardevolle tot zeer waardevolle groengebieden binnen de bouwblokken. Voor de kernstad zien wij opnieuw het belang van de site Heilig Graf als open ruimte en groenzone. De oostelijke parkzone aan de fietsenstalling wordt gekarteerd als complex van waardevolle en minder waardevolle elementen.

NATURA 2000 EN VEN GEBIEDEN

Natura 2000 is een Europees project om de biodiversiteit over heel Europa te beschermen, te bewaren en terug te verbeteren. De Vogelrichtlijn uit 1979 heeft als doel alle wilde vogels en hun belangrijkste leefgebieden in de EU te beschermen. De richtlijn geeft aan dat habitatverlies en -degradatie de belangrijkste bedreigingen zijn. Daarom verplicht de Europese Commissie de lidstaten die gebieden te beschermen die belangrijk zijn voor het voortbestaan van alle trekvogelsoorten en voor bijna 200 bijzonder bedreigde soorten. Dat zijn de vogelrichtlijngebieden of speciale beschermingszones in uitvoering van de Vogelrichtlijn (SBZ-V). De Habitatrichtlijn vraagt op haar beurt een doelgerichte bescherming van zeldzame en bijzondere habitattypen, van Scandinavische natuurlijke bossen, over kalkhoudende rotsbodems aan de Atlantische kust tot de heidegebieden in de Vlaamse Kempen. De Vogelrichtlijngebieden en de Habitatrichtlijngebieden vormen samen het Natura 2000 - netwerk.

Het 'Natuurbehouddecreet' (1997) vervangt de federale 'Wet op het Natuurbehoud' (1973) en plaatst de nieuwe inzichten in natuurbeheer en -ontwikkeling in een Vlaams beleidskader. Het Natuurbehouddecreet bevat een uitgebreid deel omtrent het gebiedsgericht beleid. Zo krijgen de uitbouw van een Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en een Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON) met dit decreet een wettelijke basis.

Figuur 6 uittreksel biologische waarderingskaart
bron INBO 2014 (AGIV)

De Habitatrichtlijn- en Vogelrichtinggebieden zijn niet aanwezig in en nabij het plangebied. Er zijn ook geen VEN en/of IVON gebieden.

1.3.5 ANDERE RELEVANTE PLANNEN EN STUDIES

TURNOVA

Ten zuiden van Baron Frans du Fourstraat ligt de voormalige Brepolsite. Hier krijgt een nieuw stadsdeel met de naam Turnova vorm. Een volledig stadsdeel wordt hier hertekend met een totale oppervlakte van 3,5 hectare. De stad Turnhout en Armada Projectontwikkeling werken dit project uit met de steun van de Vlaamse Gemeenschap. Het project omvat wonen, winkelen en ontspannen in combinatie met een nieuwe publieke ruimte met pleinen en wandelstraten. Langsheen Baron Frans du Fourstraat komen diverse nieuwe blokken te staan en er komt een nieuw publiek plein recht tegenover de kickenkoer en sportkoer.

De leveringen voor Turnova zullen langs Baron Frans du Fourstraat gebeuren naar de ring. Hiervoor wordt het deel van deze straat ter hoogte van de parking van het Heilig Graf een tweerichtingsstraat.

Daarnaast voorziet dit project in een doorsteek naar de campus Klinkstraat van het Heilig Grafinstituut. Hierdoor kunnen leerlingen doorheen de Turnova-site wandelen en fietsen op de plaats van de vroegere brandweg van de fabriek.

Figuur 7 studie turnova

bron OMGEVING

1.4 SCHAALNIVEAUS

MACROSCHAAL

De meest uitgestrekte schaal toont de hele site Heilig Graf gelegen in de stad Turnhout. De context wordt bestudeerd om een algemeen beeld te krijgen van de omgeving waarin het Heilig Graf ligt en welke transformaties de omgeving ondergaan heeft.

MESOSCHAAL

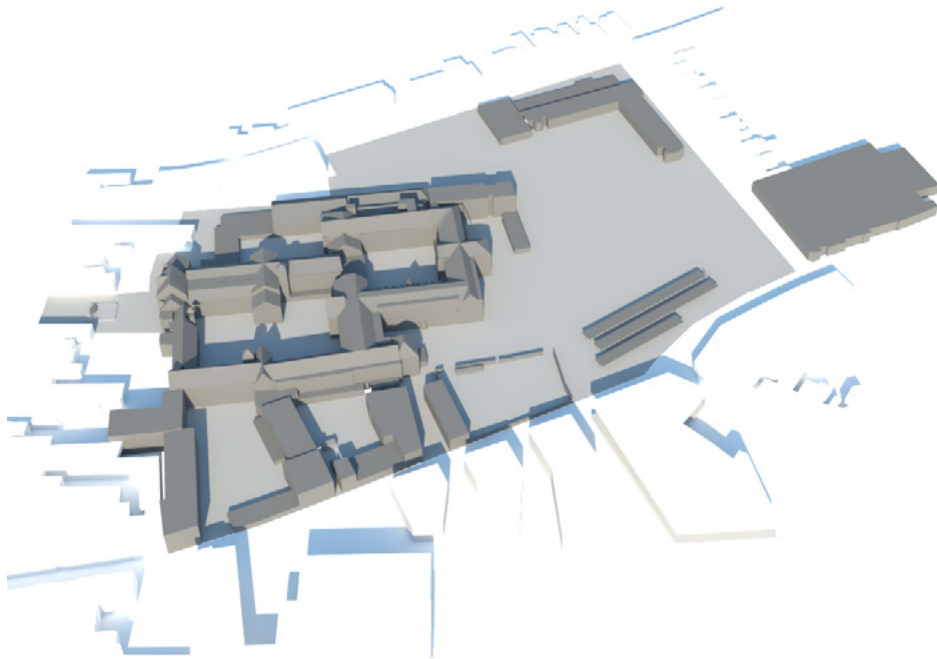
De mesoschaal omvat de site Heilig Graf op zijn geheel. Op dit schaalniveau wordt de site zelf onderzocht, zonder in detail te treden, maar om de ruimtelijke patronen en landschappelijke structuren te bepalen. De beschermde monumenten Sint-Rochushuis en Maelslot zijn niet mee opgenomen, omdat deze niet meer eigendom zijn van het Heilig Grafinstituut.

MICROSCHAAL

De gebouwen of bebouwde structuren vormen de hoogste graad van detail. Dit niveau focust op de gebouwen en hun onderverdeling.

Figuur 8 macro-, meso- en microschaal
bron GRB 2015 (AGIV)

II HISTORISCHE NOTA

2 HISTORISCHE NOTA

2.1 MACROSCHAAL: DE STAD TURNHOUT

POLITIEK

Er zijn weinig prehistorische vondsten teruggevonden in Turnhout. De geschiedenis van de stad begon vooral binnen het hertogdom Brabant in het begin van de 12e eeuw, onder het bewind van Godfried I. Een burcht - ter verdediging en als jachtslot - dateert van deze periode en diende als centrum van een hertogelijk domein dat later als Land van Turnhout, met inbegrip van het Grotenhoutbos verder bestond. Naast de stad Turnhout bevatte het Land van Turnhout verder ook nog Vosselaar, Beerse, Merksplas, Baarle-Hertog, Ravels, Weelde, Poppel, Arendonk, Lille, Wechelderzande, Vlimmeren en Gierle. De naam Turnhout is mogelijk afgeleid van turn = toren en holt = bos. In het begin van de 13e eeuw kreeg de gemeenschap - hoofdzakelijk koop- en ambachtslui - vrijheidskeuren en een stadszegel. Turnhouts beginperiode wordt gekenmerkt door de hertogelijke aanwezigheden en handelsbetrekkingen met Antwerpen en het Rijnland. Turnhout groeide in de 15e eeuw uit toch een goed uitgeruste plaats, geregeld bezocht door de hertog voor de jacht in de omringende bossen. Tussen de 15e en de 18e eeuw viel het Land van Turnhout van het een naar het ander bewind, gaande van Oostenrijkse Habsburgers, naar Spanjaarden, Holland, Pruisen en uiteindelijk onder het Frans bewind. In 1768 werd Turnhout een graafschap. Onder het Frans bewind ontstond de territoriale indeling in negen kreitsen (later departementen, thans provincies), die tot op heden gehandhaafd bleef.

Figuur 9 hertogdom Brabant in de 17e eeuw

bron Blaeu 1645 (https://nl.wikipedia.org/wiki/Hertogdom_Brabant)

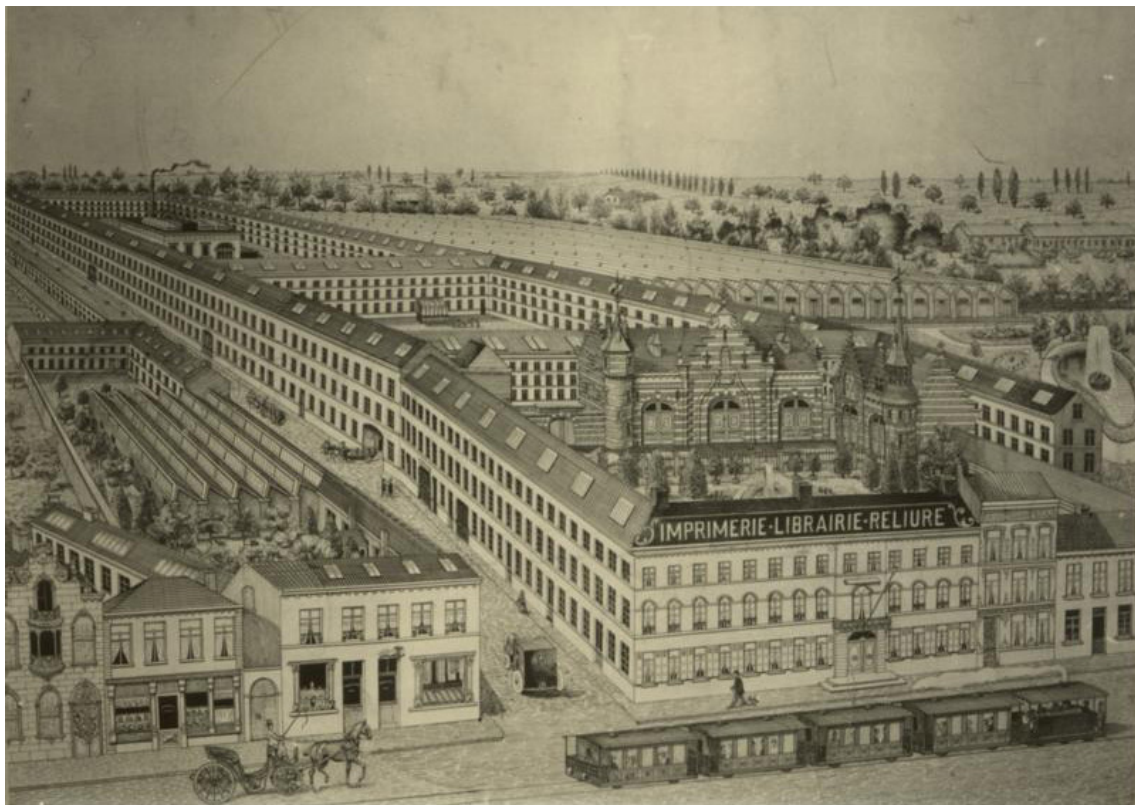
ECONOMIE

Economische factoren -vooral handel en nijverheid- lagen aan de stichting en ontplooiing van de stad; ontstaan op de kruising van twee belangrijke handelswegen, enerzijds van Antwerpen over Turnhout naar het Rijnland, anderzijds van Breda over Turnhout naar Luik. Het ambachtswezen speelde in eerste instantie in op dagelijkse behoeften als voeding, kleding en woning. De Turnhoutse nijverheden volgden de nationale tendens van opgang en crisis. Begin 19e eeuw was Turnhout nog een textielstadje, maar de opkomende papijnijverheid verdrong de sector geleidelijk van de eerste plaats. Vanaf 1850 kenden zowel kant-, tijk- als katoennijverheid een periode van wisselend en afnemend succes met een volledige teloorgang na de Tweede Wereldoorlog. Eind 19e eeuw waren in Turnhout zes grote papierfabrieken actief, met als oudste de firma Brepols. De oorlog leidde tot de noodzaak van innovaties op productieniveau en omschakeling naar nieuwe producten. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog was Turnhout het eerste fabricatiecentrum van fantasiepapieren en speelkaarten in de wereld en bezat de grootste grafische concentratie van België. De oorlog bracht een totale ommekeer.

Landbouw en veeteelt bleven de belangrijkste beroepsactiviteit. In de middeleeuwen was er een sterk gemeenschappelijk landbouwleven ten oosten van Turnhout, gekenmerkt door open weilanden. De cultuurlandschappen veranderden in akkers en weilanden met levendige afsluitingen. Peulvruchten en arme graansoorten werden geteeld; vanaf de 15e eeuw werd plaatselijk vlas gewonnen en vanaf de 18e eeuw werden aardappelen geplant. Na de Eerste Wereldoorlog kenden vooral de grote boerderijen een bloeiperiode. Vanaf de tweede helft van de 19e eeuw zouden onder impuls van de 'Landbouwmaatschappij van het Noorden', afdeling Turnhout, nieuwe productietechnieken worden ingezet. Door ontbossing en heideontginning werd het landbouwareaal steeds verder uitgebreid. Er kwamen meer moestuinen en het aantal boomgaarden steeg. De veeteelt werd opgevoerd waardoor een groot deel van het nieuw ontgonnen landbouwareaal werd omgezet in weiland of benut voor het verbouwen van voedergewassen. De meeste landbouwbedrijven liggen thans ten noorden van het stadsgebied, dat nog een vrij onaangeroerd landbouw- en natuurgebied vormt, en in het zuiden te Zevendonk en Schorvoort. Een belangrijke evolutie vanaf de jaren 1950 is de aanzienlijke groei van de varkensteelt, de steeds grotere oppervlakten ingenomen voor de mastvee en de intensivering van de serreteelten.

Figuur 10 Baron Frans du Fourstraat

bron Erfgoedbank Noorderkempen

RELIGIE

Het kerkelijk verleden van Turnhout gaat terug tot het bisdom Kamerijk, ontstaan in 585. De domeinkerk Sint-Pieter werd voor 1050 opgericht en werd een vrij belangrijke kerk in de 14e eeuw. Dit blijkt uit de stichting van negen kapelanieën met eigen altaar en de oprichting van een kapittel van dertien kanunniken door Maria van Gelre.

De belangrijkste religieuze stichtingen en kloosterorden in Turnhout zijn:

- het begijnhof, mogelijk opklimmend tot de 13de eeuw
- de augustinessen vestigden zich in Turnhout in 1608
- de minderbroeders van circa 1650 tot 1797 en terug in 1896
- de sepulcrinessen van het Heilig Graf in 1662
- de norbertinessen van 1687 tot 1718
- de jezuïeten in 1845
- de clarissen in 1875
- de dienstmaagden van de Heilige Harten van Jezus en Maria in 1896
- de broeders van Liefde in 1899
- de maricolen van 1840-1935
- en franciscanessen tussen 1880-1945.

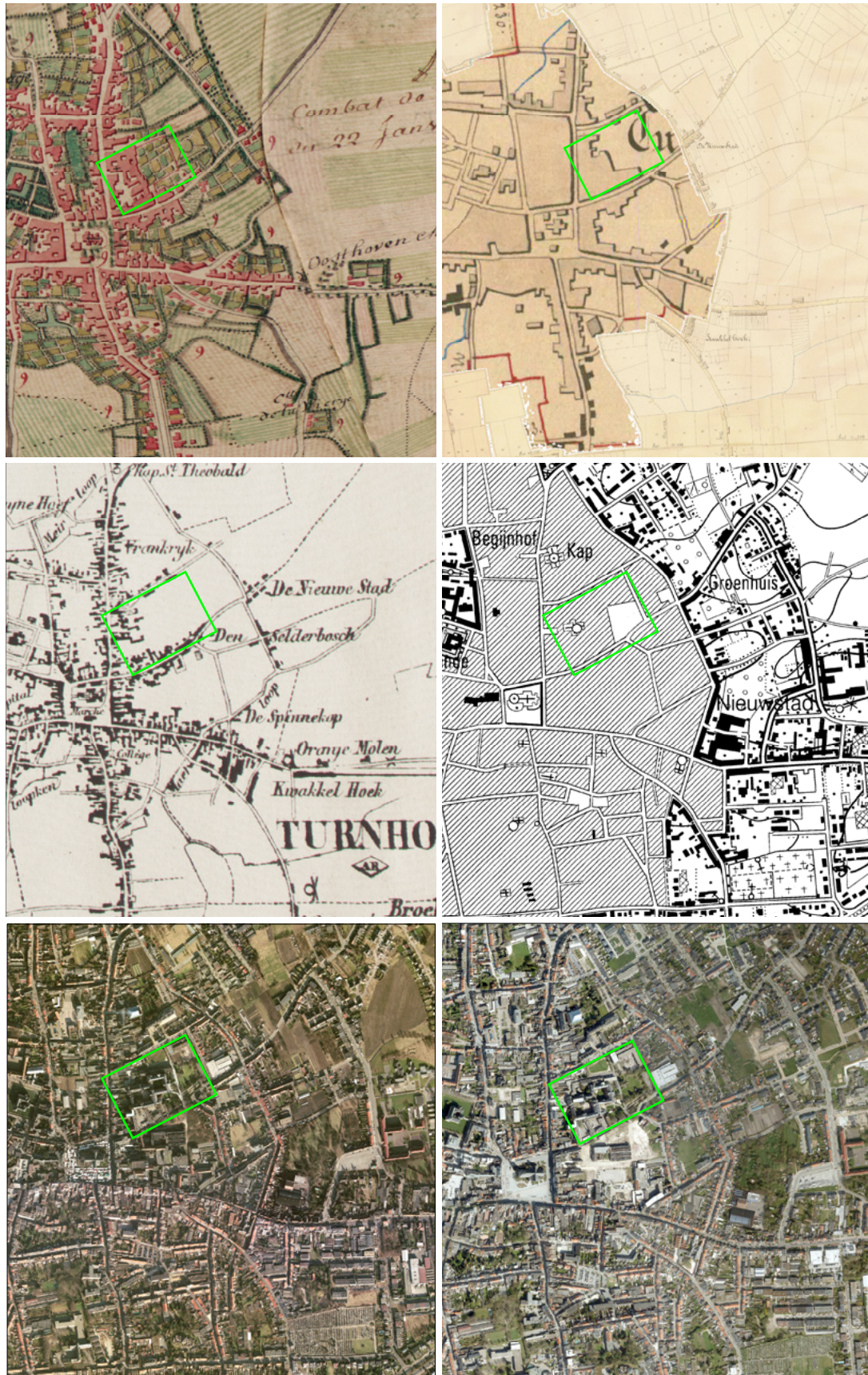
Vooral inzake onderwijs en gezondheidszorg hebben zij een belangrijke rol gespeeld.

Figuur 11 historische stadsgravure van Lucas Vorsterman de jonge (1667)

bron <http://www.leerhuislelie.be>, 23/02/2016-

Figuur 12 historische evolutie op macroschaal

1	2
3	4
5	6

- 1 de Ferrariskaart 1777
- 2 Atlas der Buurtwegen 1840
- 3 Vandermaelen 1846-1854
- 4 Topokaart NGI 1978-93
- 5 Orthofoto 2003
- 6 Orthofoto 2015

RUIMTELIJKE STRUCTUUR

De markt wordt sinds het ontstaan van de stad Turnhout gekenmerkt door de kerk en schepenhuis en was de bakermat voor ambachtsslui. De -historische- wegen vertrokken vanuit de markt, maar de bebouwing was enkel op de markt aanwezig en in het begin van de Otterstraat (in het oosten) en in de Patersstraat (ten noorden). Eind de 13e eeuw werd het begijnhof gesticht en vanaf de 15e eeuw nam de bebouwing toe langs de overige straten en ook langs de huidige Baron Frans du Four-/Hoveniersstraat.

De gravure van Vorsterman jr. van circa 1667 toont een dicht bebouwde stadskern met de historische wegenstructuur. Hoe verder van de markt verwijderd, hoe minder bebouwing voorkomt. De kerk in het centrum van de markt verwijst naar de sterke aanwezigheid van de kerk. Ten zuiden bevindt zich het stadhuis en in het westen ligt de burcht, omwijd door een slotgracht en grenzend aan een warande. Op de Grote Markt kruisen de vier hoofdstraten van Turnhout, met name de Herentalsstraat (ten zuiden), de Gasthuisstraat (westen), de Potterstraat (noorden) en de Otterstraat (oosten), elkaar. Tot de 17e eeuw was er sprake van de 'Pottersstraat' omwille van de steen- en pottenbakkers die er woonden. Deze bedrijvigheid was geconcentreerd in het noordelijk stadsdeel waar een rijke leemlaag voorhanden was. Met de komst van de Minderbroeders werd de naam in 1656 gewijzigd in Patersstraat.

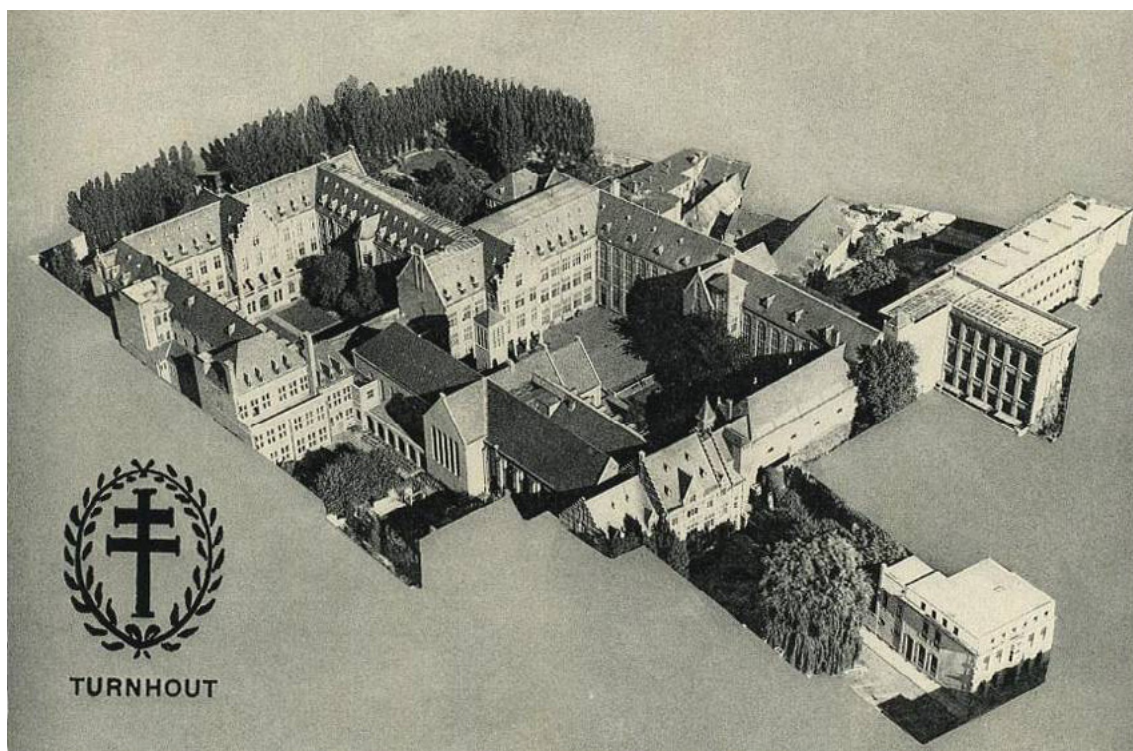
Sinds de 17e eeuw is de bebouwing in de 18e -19e eeuw weinig toegenomen. De markt met de kerk staat nog steeds in de kern. De wegen zijn licht toegenomen. Een aantal straten waren verhard (gekasseid), de rest nog aarden wegen met bomerijen. In de tijd van de Ferraris werd de kern gekenmerkt door vele moestuinen en verder gelegen landbouwgronden. In het oosten zijn deze akkers open, terwijl in het zuiden en de gronden dicht bij de kern zijn omringd door bomerijen. Het kasteel is omgeven door een groot park. Ten oosten van de stadskern zijn er twee molens -waaronder 'de Oosthovens molen' op de hoofdas-, die gebruikt werd om graan te malen. Het stratenet op de Atlas der Buurtwegen bleef tot op heden praktisch ongewijzigd. De oostwestas doorheen de stadskern is de 'steenweg van Antwerpen naar Turnhout'.

Op de topografische kaart van Vandermaelen is het Begijnhof ten noorden van het kasteelpark al aanwezig, net zoals het station van Turnhout in het westen van de stad. Vanaf het einde van de 19e eeuw nam de bebouwing exponentieel toe in alle richtingen, deels te wijten aan de oprichting van vele grote fabrieken en kleinere bedrijven. De tuinen werden volgebouwd. De bebouwing bestond voornamelijk uit statige burger- en herenhuizen. Nutsvoorzieningen werden geïnstalleerd, in het begin van de 20e eeuw, zoals een gasfabriek, elektriciteitsnet, rioleringsnet enz. Sociale woningbouw werd gerealiseerd door de 'Turnhoutse Maatschappij voor de Huisvesting', waaronder de tuinwijk aan het Volksplein.

De bebouwing bleef ongeordend verdergroeiën in de 20e eeuw. Op het einde van de jaren 1930 kreeg architect J. Ritzen de opdracht een richtplan voor de uitbreiding van Turnhout uit te werken. Zijn ideeën met betrekking tot een systematische zonering werden nooit uitgevoerd; alleen het stadspark aan de zuidelijke stadsrand en een gedeelte van de ring werden naar zijn ontwerp gerealiseerd. Het einde van de 20e eeuw wordt gekenmerkt door een toenemende lintbebouwing aan de invalswegen. Binnen de stadsring is er een grote afname aan groen, waardoor de bevolking naar de periferie vlucht en naar aangrenzende gemeenten Vosselaar en Oud-Turnhout.

De ring werd in de jaren 1960 vervolledigd. In 1973 werd de autosnelweg E 34 aangelegd, die een belangrijke rol speelt. De bedrijvigheid aan het kanaal blijft bewaard, industrieterreinen werden aangelegd ten zuiden van de stad. In het begin van de 21e eeuw blijft de bebouwing nog steeds toenemen, zoals de sterke verkavelingen in het noordoosten van de stad die alle groene ruimten opvullen.

Figuur 13 historische postkaart van het Heilig Grafinstituut
bron <http://www.delcampe.net>, 23/02/2016

Figuur 14 kloostergang Heilig Graf

Figuur 15 rode koer

2.2 MESOSCHAAL: HET BEGIN VAN EEN CONTINUE BEZORGDEHEID VOOR ONDERWIJS

In 1099 nemen kruisvaarders de stad Jeruzalem in. Godfried van Bouillon stelt priesters aan om de eredienst in de Heilig-Grafkerk te verzorgen en pelgrims op te vangen. In 1114 worden de priesters van de Heilig-Grafkerk regulier, of met andere woorden worden ze kanunnik in kloosterverband. Ditzelfde jaar zou ook de Ridderorde van Heilig Graf ontstaan zijn. In de 13e-14e eeuw worden de eerste vrouwelijke Heilig Grafkloosters gesticht in Tsjechië en in Spanje. Het eerste vrouwelijke Heilig Grafklooster in onze contreien was in Kinrooi in 1480.

De scholengemeenschap van het Heilig Graf in Turnhout dankt zijn ontstaan aan de kanunnikessen van Hasselt. Zuster Maria Magdalena Verhelst en Zuster Maria Clara Bavin richten samen in 1662 een dagschool en internaat op voor meisjes in het nieuwe Heiliggrafklooster 'Jeruzalem' in Turnhout. De school en internaat werden gesticht in een huurhuis op de hoek van de Baron F. du Fourstraat en de Grote Markt, maar wegens plaatsgebrek verhuisden het klooster en de school in 1663 naar de zogenaamde 'huis metten toren' in de Begijnenstraat (nr. 26). In 1668 verhuisden ze naar een huis aan de westkant van de Herentalsstraat, in 1673 werd een nog groter pand aan de oostzijde betrokken. In 1680 wordt het klooster een autonome priorij, met als eerste priorin Zuster Maria Paradanus, oud-leerlinge en eerst-ingetredene in Turnhout. De leerlingen zijn van goede afkomst, meestal uit de burgerij. Op zon- en feestdagen wordt ook gratis les gegeven aan arme kinderen. Op het begijnhof ontstaan ook enkele scholen en zorgen voor concurrentie, die de bloeiperiode van de Heilig Graftschool in de 17e eeuw in gedrang brengt. In 1798 -tijdens de Franse Revolutie- werd het eigendom van de Heilige Graforde in beslag genomen en gesloten.

In 1806 trachten enkele zusters de school te heropenen, in een grote kamer van een huis in de Gasthuisstraat. Door de vele leerlingen zijn ze gedwongen te verhuizen naar de Lange Begijnenstraat en een jaar later wordt daar ook een internaat heropend. In 1822 werd de kloostergemeenschap opnieuw officieel erkend en werd een nieuw vast onderkomen gezocht. In 1825 kunnen de zusters het klooster en de tuin van de Minderbroeders aankopen, gelegen in de Patersstraat. Deze onderwijsinstelling wordt tot 'Jonge juffrouwenschool' gedoopt.

Na de schoolstrijd legt het Heilig Graf het accent nog veel meer op onderwijs. De sterk aangroeiende schoolbevolking in de loop der 19e eeuw noodzaakte tot uitbreiding van eigendom met aanpalende gronden in noordelijke en zuidelijke richting en van het gebouwencomplex onder meer naar ontwerp van provinciale bouwmeesters E.L. Gife en J. Taeymans; in 1846 gaat de school over tot aankoop van de kerk en het Patersplein, eerst genoemde sinds 1810 in gebruik als vleeshal.

Na WOI breidt het pensioonaat enorm uit. Tal van eminente Vlamingen sturen hun dochters naar Turnhout om er gevormd te worden tot 'overtuigde katholieke Vlaamse vrouwen'. Naast de middelbare en lagere normaalschool wordt een volledige humaniora uitgebouwd, een technische secundaire school en een technische normaalschool. In 1922 leggen de zusters de eerste steen van het nieuwe klooster met gastenkwartier, van nieuwe vaklokalen, refters en slaapzalen. De plannen van dit indrukwekkende complex zijn van de hand van provinciaal architect Jules Taeymans. Door de blijvende aangroei van zusters en leerlingen moeten de gebouwen voortdurend aangepast worden. Omdat de scholen in de Patersstraat stilaan uit hun spreekwoordelijke voegen barsten, koopt het Heilig Graf de voormalige Apostolische School van de paters jezuiteten aan. Het latere 'Klein Graf' is geboren. Daarnaast gaat de school over tot het aankopen van oude panden onder meer het Sint-Rochushuis in 1941, het Maelsloth in 1977, van percelen onder meer gronden met 19e-eeuwse bedrijfsgebouwen van de voormalige Brepolsfabriek (zie het merendeel van de Hoge Schoolgebouwen, de nieuwe sporthal op hoek Baron F. du Fourstraat/Nijverheidstraat) en het verbouwen van bestaande gebouwen onder meer door toevoegen van verdiepingen. Tot het einde van de 20e eeuw bleef het Heilig Graf een meisjesschool. Pas vanaf 1984 werd het gemengd onderwijs geleidelijk ingevoerd.

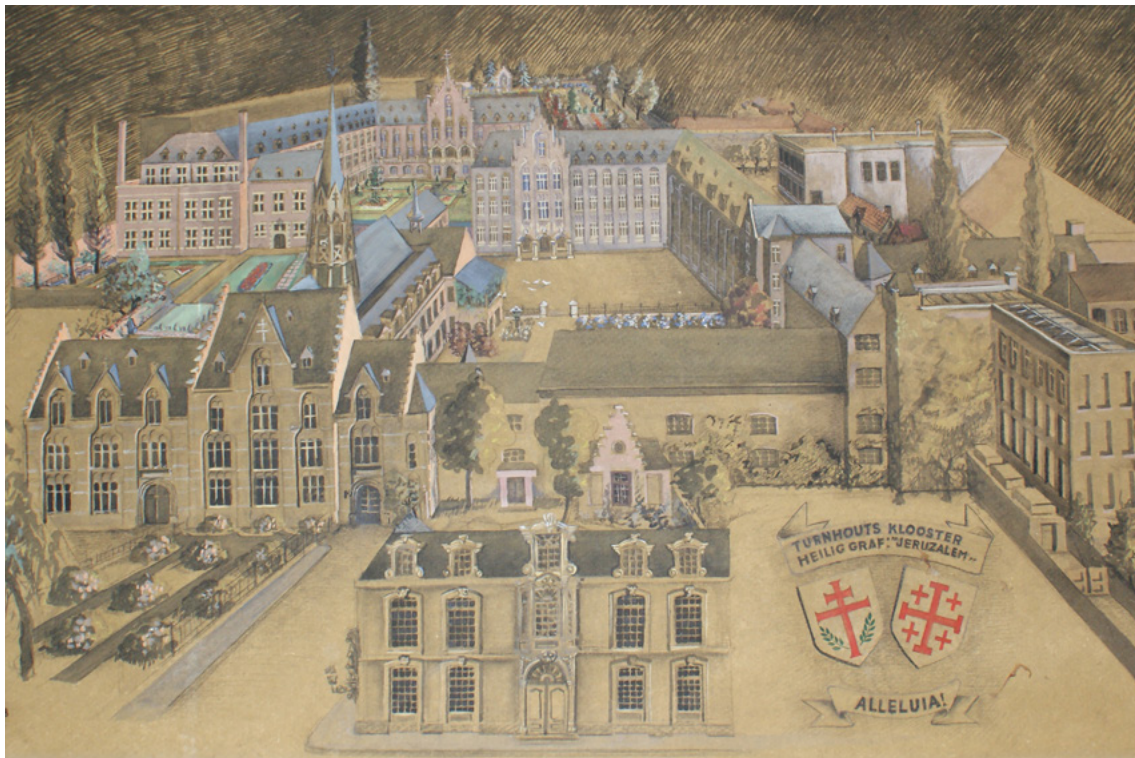
Op 1 september 2001 neemt het Heilig Graf het Sint-Lutgardisinstituut in de Klinkstraat officieel over. De eerste stappen daartoe werden midden jaren 90 al gezet. Om het samengesmolten studietoelaat te verduidelijken en om infrastructuur & middelen efficiënter te gebruiken, werkt de school een geheel nieuwe structuur uit, die in 2005 wordt afgerond. Op 30 juni 2002 kleuren de Graftspeelplaatsen voor een laatste keer grijs-wit-blauw. Het alom bekende uniform met de legendarische plooirok verdwijnt definitief uit het Turnhoutse straatbeeld. Vanaf het schooljaar 2004-2005 brengt het Heilig Graf alle leerlingen van de 1e graad samen in de Apostolikenstraat. De leerlingen van de 2e en 3e graad worden naargelang het

studiegebied verdeeld over de Klinkstraat en de Patersstraat.

Het studieaanbod wordt uitgebreid met nieuwe studierichtingen zoals Informaticabeheer en Schoonheidsverzorging. Om te blijven inspelen op de arbeidsmarkt en de nieuwe interessevelden van jongeren, breidt het studieaanbod nog verder uit in 2009-2010. De richtingen Woordkunst-Drama en de jaren Integrale Veiligheid, Veiligheidsberoepen en Creatie & Patroonontwerpen gaan van start.

Na een uitgebreide viering van 350 jaar school- en kloosterleven in Turnhout, nemen de zusters in december 2012 afscheid. Ze verhuizen met hun gemeenschap naar het vernieuwde klooster in Tongerlo. In 2013 pioniert het Heilig Graf in onderwijsvernieuwing door, als eerste in Vlaanderen, binnen de bestaande ASO-richting Moderne Wetenschappen een extra optie 'STEM' (Science-Technology-Engineering-Mathematics) aan te bieden. Eind 2013 schenken de zusters hun klooster in Turnhout alsook de aanpalende domeinen aan de school. De overdracht beslaat in totaal bijna 22 hectare. Heilig Graf herpositioneert in 2014 haar studieaanbod en bundelt dit in vier clusters: ASO en Wetenschappen, Kunst en Creatie, Bedrijfswetenschappen en Mens- en Welzijnswetenschappen.

Figuur 16 tekening van het Heilig Grafinstituut 1948
bron Heilig Grafinstituut

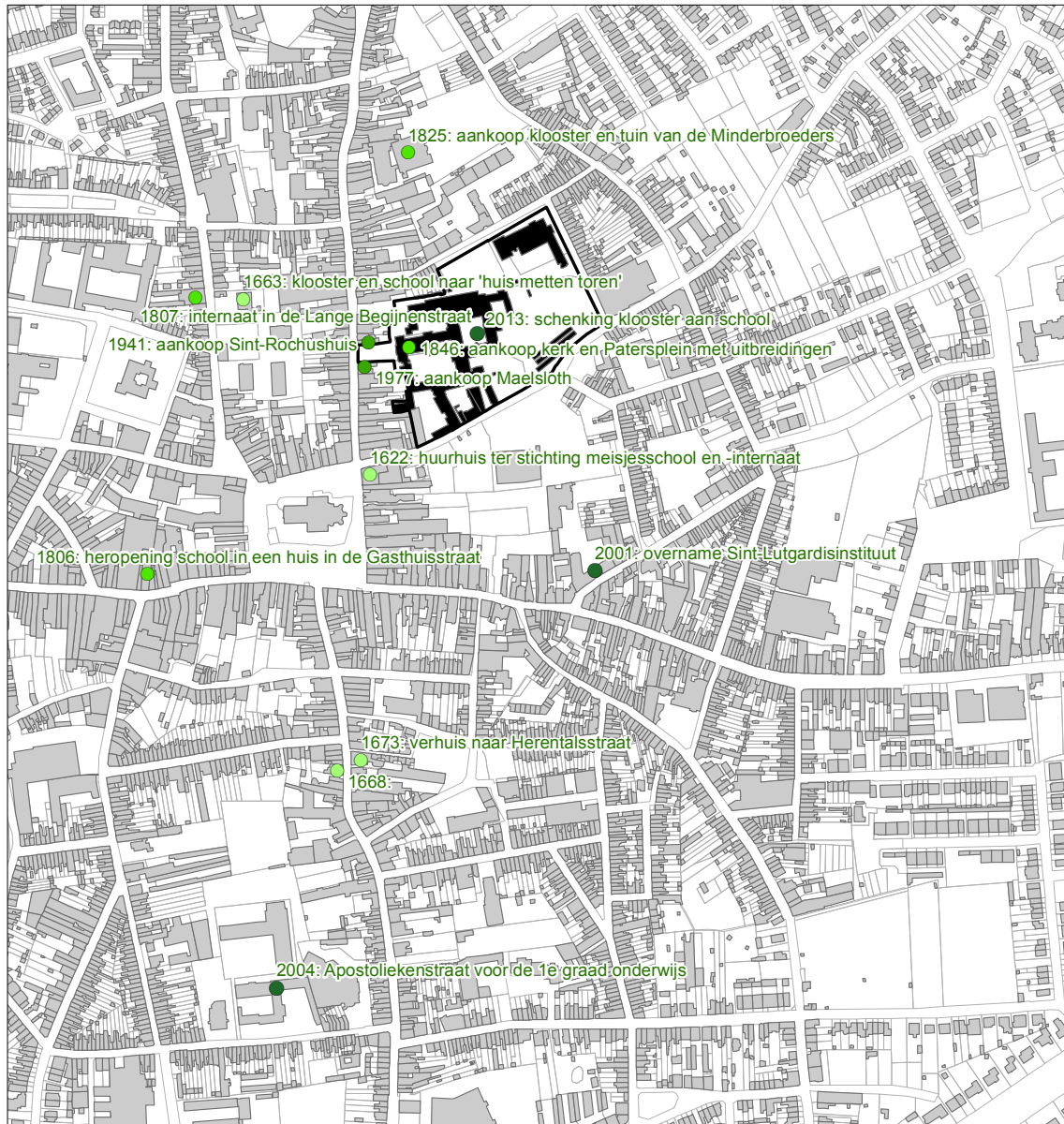
KAART 2 VERHUIZINGEN HEILIG GRAF INSTITUUT

vzw Instituut van het Heilig Graf Turnhout . beheersplan Heilig Graf . bron agentschap onroerend erfgoed 2001 (AGIV)

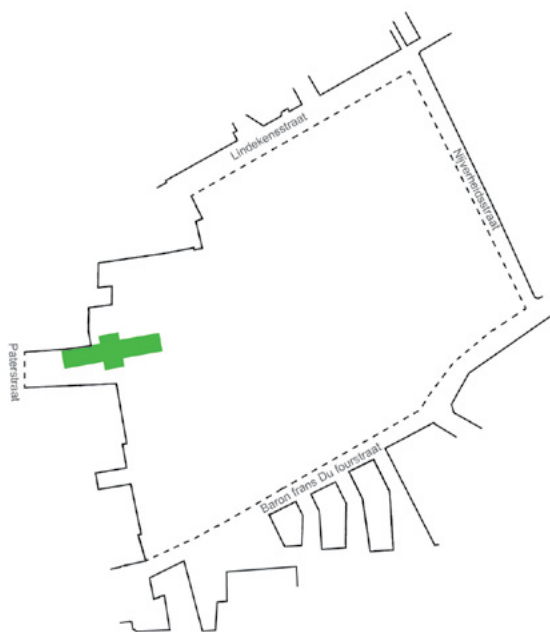
locaties schoolgemeenschap in de

- 17e eeuw
- 19e eeuw
- 20e eeuw
- 21 eeuw

- projectgebied
- gebouwen Heilig Graf site
- gebouwen
- percelen

2.3 MICROSCHAAL: EEN RUIMTELIJK MORFOLOGISCH EVOLUTIE

1670

In 1650 stichtten de Minderbroeders in Turnhout een residentie. De bijhorende Paterkapel wordt opgeleverd in 1670.

De gemeenschap had zwaar te lijden onder epidemieën en oorlogsgeweld. In 1796 werden de minderbroeders door de Franse bewindvoerders uit hun klooster verdreven.

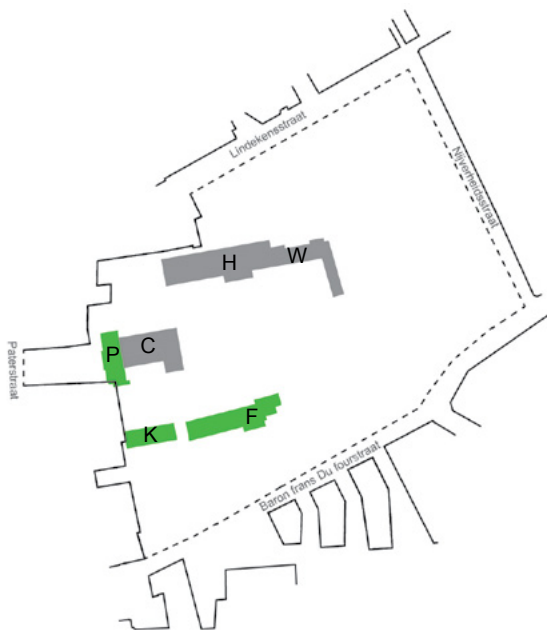

1670-1894

In 1825 laat de kloostergemeenschap voormelde eigendommen over aan de kanunnikessen van het Heilig Graf die er meteen ook een school starten. In de loop van de 19e eeuw leidde de sterke groei van het aantal leerlingen tot een sterke uitbreiding van de eigendommen van de school met de aanpalende gronden in noordelijke en zuidelijke richting met onder andere in 1846 de aankoop van de kerk van de Minderbroeders en het Patersplein. De kerk werd deels gesloopt (het schip), en deels verbouwd (C). Het kerkkoor werd vergroot in 1894.

In 1879 wordt een school aan het Patersplein opgetrokken. De voormalige vestiging van de 'N.V. Brepols', eertijds bestaande uit fabriek A gelegen ten zuiden van de Baron Frans du Fourstraat breidde zich uit met fabrieken B en C ten noorden (H- en W-blok)

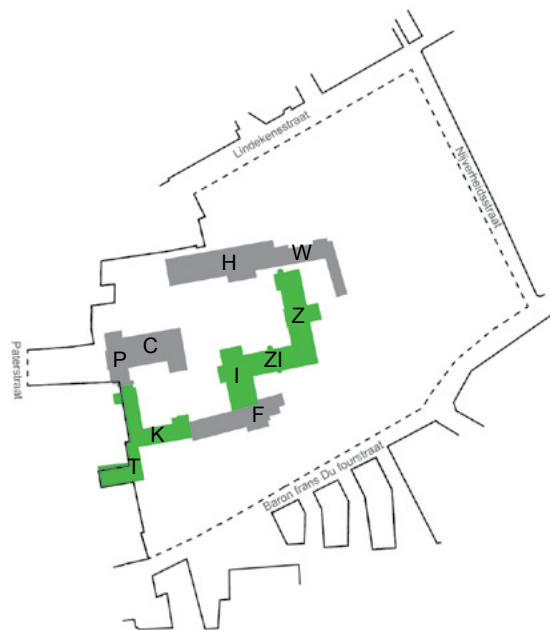

1894 - 1914

In 1898 wordt de 'Blauwe Gang' -het huidige K-blok- opgetrokken in twee niveaus. Op de plaats waar het oude pensionaat uit 1826 stond, wordt in 1909 het huidige F-blok gebouwd in drie niveaus. Het blok bevat een feestzaal / refter op het gelijkvloers, klassen op de eerste, en een congregatiekapel en slaapzaal op de tweede verdieping.

Een nieuwe voorbouw -het huidige P-blok- wordt tussen 1912 en 1914 tegen de kerk aangebouwd. In dat blok zitten een hal en ridderzaal op het gelijkvloers en slaapzalen op de tweede verdieping. De school aan het Patersplein is intussen gesloopt.

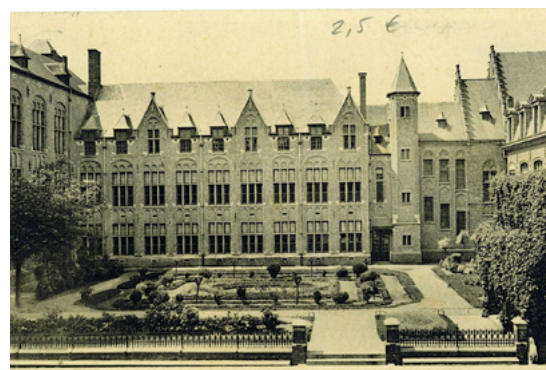

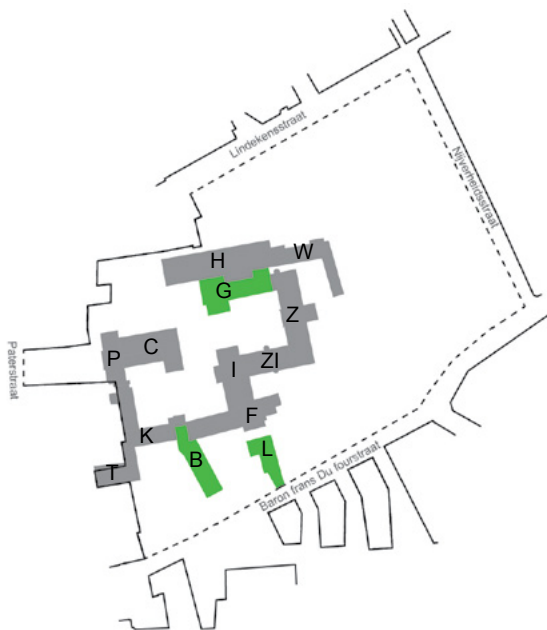
1914-1923

In 1920 wordt de Nieuwe Normaalschool opgetrokken. Ongeveer gelijktijdig wordt het bestaande deel van de K-blok verbouwd: er wordt een niveau toegevoegd en de gevel aan de kant van het voorhofje wordt vernieuwd.

Het T-blok wordt in 1922 gebouwd, met onder andere een parket- en tekenzaal.

De eerste vleugels van het kloostergebouw: het I- en Z-blok worden tussen 1922 en 1923 gerealiseerd, naar het ontwerp van architect Jules Taeymans.

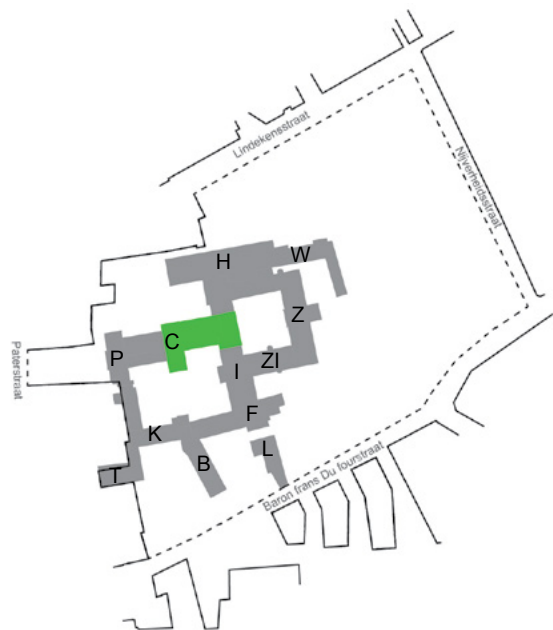

1923 - 1948

In het tweede kwart van de twintigste eeuw wordt aan de Baron F. du Fourstraat een was- en bakhuis -de huidige leraarskamer (blok L)- opgetrokken.

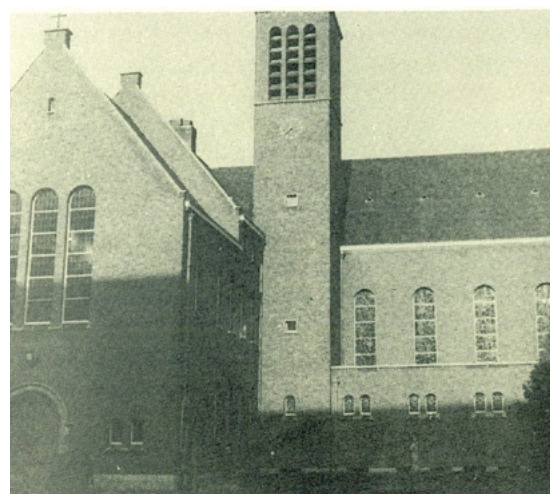
Naar het ontwerp van architect Jos Ritzen wordt in 1947 het B-blok opgetrokken in twee niveaus, met speelzaal op het gelijkvloers, en bibliotheek op de eerste verdieping.

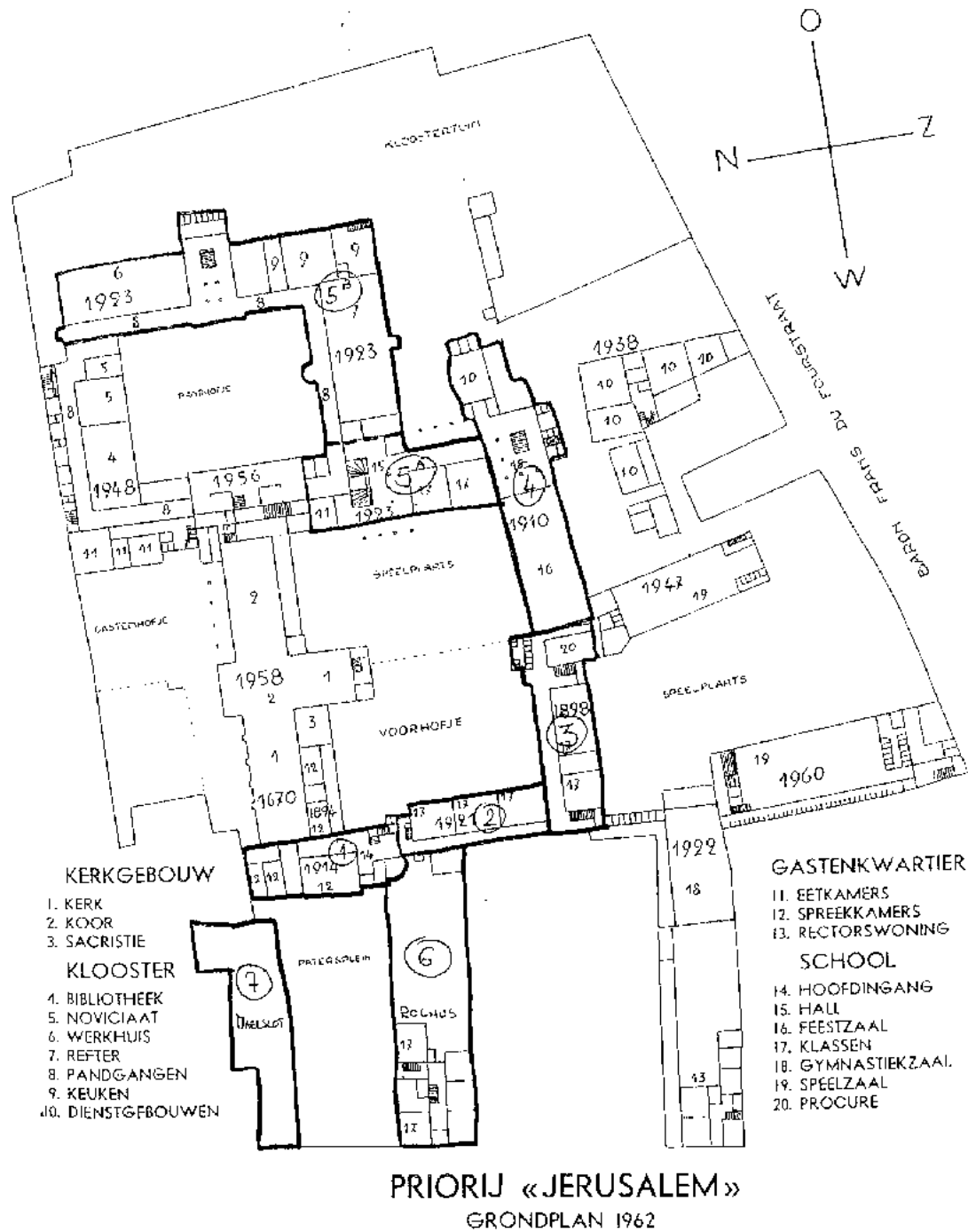
Diezelfde architect tekent het ontwerp voor het noordelijke deel van het Z-blok en het gastenkwartier (G-blok). Beiden worden in 1948 gebouwd.

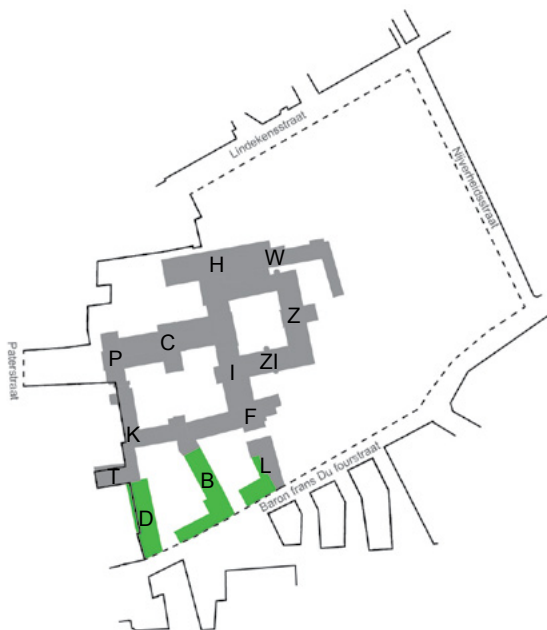

1948 - 1958

In 1956 wordt het kloostervierkant gesloten, met de bouw van het westelijke deel van het Z-blok. Deze vleugel is een ontwerp van architect R. Van Steenberghe sr. Het is diezelfde René Van Steenberghe sr. die in 1958 de kerk (kerk van de verrezen Christus) uitbreidt.

1958 - 1972

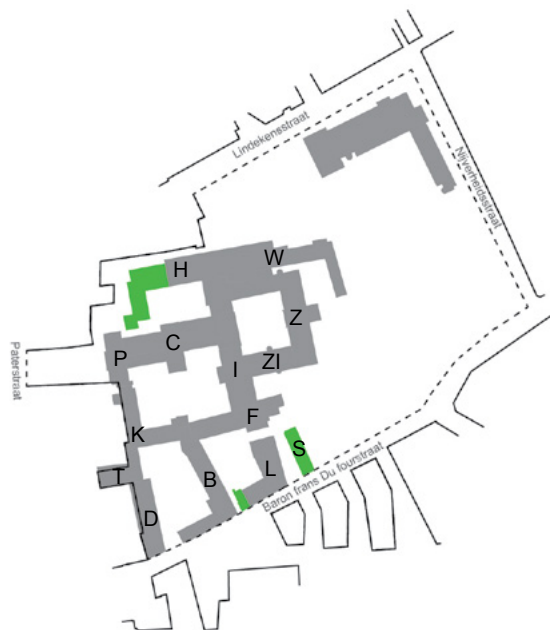
Tussen 1959 en 1960 wordt het D-blok gebouwd, onder leiding van architect René Van Steenberghe sr.

In 1962 legt een brand het dak van het I-blok in de as. Een uitbreiding en verhoging van het B-blok vindt plaats in 1972.

Ook in 1970 wordt de nieuwe speelzaal gebouwd aan de Baron F. du Fourstraat (uitbreiding L-blok).

In 1977 wordt het domein groter door de aankoop van onder andere de gronden met 19de-eeuwse bedrijfsgebouwen van de voormalige Brepolsfabriek (zie het merendeel van de Hoge Schoolgebouwen, de nieuwe sporthal op hoek Baron F. du Fourstraat/Nijverheidstraat)

In 1962 wordt na een brand het dak van het klooster vernieuwd.

1972 - 2014

Tussen 1972 en 2014 wordt het H-blok uitgebreid.

In 1984 wordt de S-blok gebouwd.

Bij een tweede brand in 1997, wordt het dak van de kerk nagenoeg volledig vernield.

SAMENVATTING MORFOLOGISCH PROCES

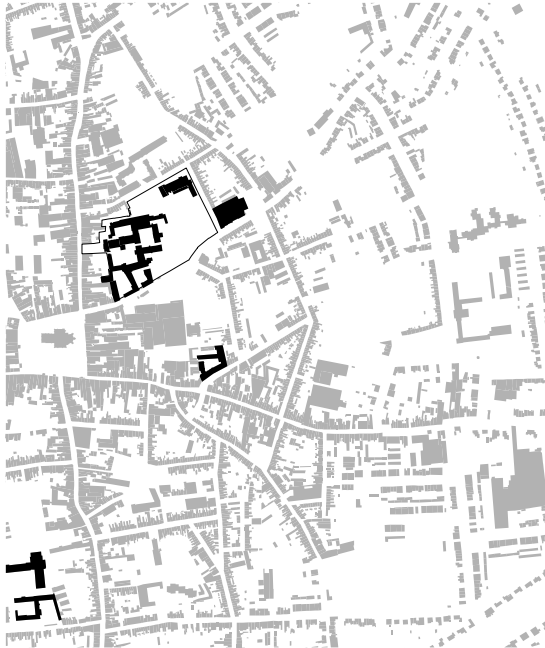
- 1670 bouw kerk
- 1894 verbouwing kerk + bouw school + bouw 'Vlaamse klas'?
- 1898 bouw K-blok
- 1909 bouw F-blok
- 1914 sloop school + bouw P-blok
- 1920 bouw nieuwe normaalschool + verbouwing 'Blauwe gang' (K-blok)
- 1922 bouw T-blok
- 1923 bouw I-blok + Z-blok
- 1922 washuis, bakhuis enz. (L-blok)
- 1962 bouw speelzaal + bibliotheek (B-blok)
- 1948 bouw G-blok + gastenkwartier
- 1956 bouw Z-blok west
- 1958 nieuwbouw + verbouwing kerk (C-blok)
- 1960 bouw D-blok
- 1970 nieuwe speelzaal (L-blok)
- 1972 verbouwing en uitbreiding B-blok
- 1984 S-blok gebouwd
- 1981 H-blok west gebouwd
- 1988 conciërgewoning verworven (tussen B- en L-blok)
- 1978 wasserij-atelier
- 1984 bouw A-blok

III INVENTARIS

3 INVENTARIS

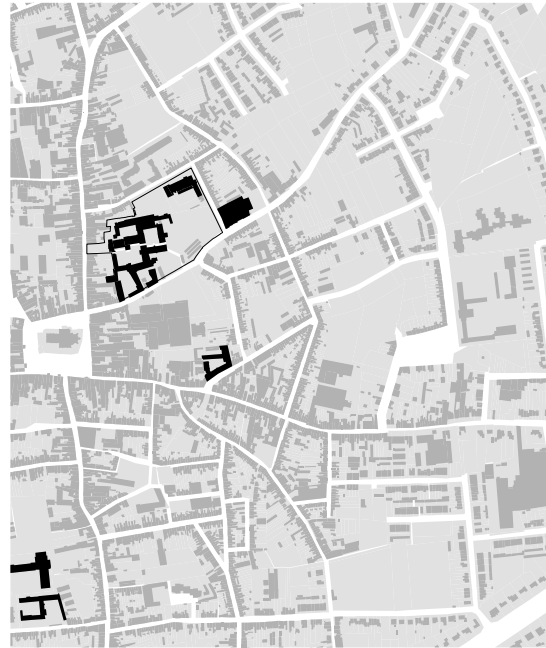
3.1 MACROSCHAAL

3.1.1 LANDSCHAPPELIJKE STRUCTUUR

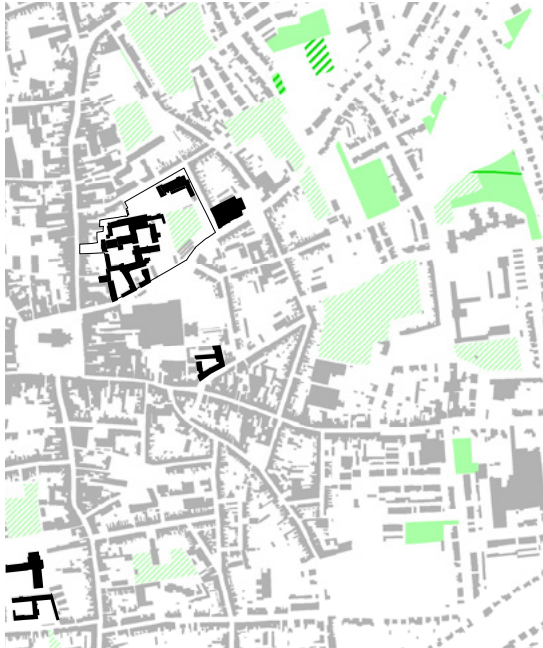
BEBOUWD VERSUS ONBEBOUWD

Door enkel de bebouwing in te kleuren krijgen wij een duidelijk beeld van de onbebouwde witte ruimte die zich in dit deel van Turnhout binnen het stedelijk weefsel bevindt. In het centrum zien wij duidelijk een dicht bebouwd lint rondom het plein en de aantakende wegen. De dichtheid van de bebouwing neemt af naarmate wij verder naar de rand van de stad gaan. De wegen, Nieuwstad en Vredestraat, vormen een duidelijke begrenzing van de densere kernstad. Eenmaal voorbij deze grens neemt de witte ruimte exponentieel toe. De noordoostelijk rand van Turnhout beschikt over grote open binnengebieden. Binnen de kernstad valt de witte vlek van de site Heilig Graf duidelijk op. Ze vormt een van de belangrijkste open ruimtes in de dichte kernstad.

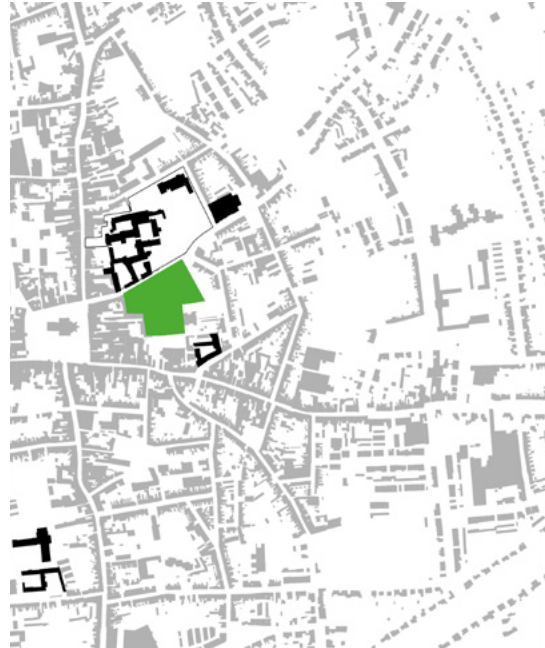
PUBLIEKE RUIMTE

Op macroschaal zien wij dat de publieke ruimte in dit deel van Turnhout zich grotendeels beperkt tot het wegennet. De grote markt die recent heraangelegd werd evenals het plein aan de Boomgaardstraat dat momenteel hoofdzakelijk functioneert als parking zijn duidelijk afleesbaar. De grote open mazen van de stad bevinden zich dus grotendeels op privaat domein. Hieruit blijkt ook de belangrijke rol die semi-private sites -zoals het Heilig Graf- spelen in de stedelijke omgeving van Turnhout.

GROENE RUIMTE

De biologische waarderingskaart geeft een waardering aan de groene ruimte in Vlaanderen. Voor dit deel van Turnhout zien wij rondom de kernstad diverse grote waardevolle tot zeer waardevolle groengebieden binnen de bouwblokken. Voor de kernstad zien wij opnieuw het belang van de site Heilig Graf als open ruimte en groenzone. De oostelijke parkzone aan de fietsenstalling wordt gekarteerd als complex van waardevolle en minder waardevolle elementen.

TURNOVA

Binnen de reconversie van de vroegere Brepolssite aan de zuidzijde van Baron Frans du Fourstraat wordt een nieuw plein voorzien. De school heeft op heden nog een gesloten gevel naar dit toekomstige plein.

3.1.2 MOBILITEIT

FIETSROUTENETWERK

Het 'Bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk' heeft tot doel een concept van fietsroutenetwerk op te stellen. In dit concept worden de belangrijkste gemeentelijke/stedelijke kernen en attractiepolen met elkaar verbonden. Het gaat hier over een functioneel routenetwerk omdat het betrekking heeft op de zgn. 'functionele' verplaatsingen (werken, onderwijs volgen, winkelen...) en niet op het fietsen als ontspanning.

Wij zien dat het netwerk voornamelijk uit radiale verbindingen bestaat. Patersstraat en Baron Frans du Fourstraat maken deel uit van de structuur. Vanuit de provinciale overheid wordt er specifieke aandacht besteed aan de fietsinfrastructuur op deze routes.

TRAGE WEGEN

Op deze kaart worden de trage wegen weergegeven zoals opgenomen in de Atlas der Buurtwegen 1841. Het grootste deel van de vroegere buurtwegen zijn reeds omgevormd tot straten, slechts enkelen -net buiten de kernstad- zijn niet omgevormd.

De vele open binnengebieden in deze zone (noordoosten van Turnhout) kunnen een belangrijke rol spelen in een nieuw netwerk van publieke groene en/ of verharde ruimtes met wandel- en fietsverbindingen. Deze (semi-) publieke binnengebieden kunnen op die manier een alternatieve route bieden voor voetgangers en fietsers.

De route doorheen de site van het Heilig Graf tussen Lindekensstraat en Baron Frans du Fourstraat komt niet voor in de atlas, maar vormt wel een interessante doorsteek tussen beide straten en tussen de woonprojecten aan Lindekensstraat en Turnova.

Op de site van Turnova wordt deze doorsteek verlengd met een nieuwe doorsteek tussen Baron Frans du Fourstraat en Klinkstraat. Op deze manier worden de campus Patersstraat en de campus Klinkstraat, los van het bestaande wegennet, met elkaar verbonden.

OPENBAAR VERVOER

De buslijnen volgen in hoofdzaak dezelfde radiale wegen als het bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk. Personen die met het openbaar vervoer naar de site komen, kunnen afstappen aan de halte Baron Frans du Fourstraat ter hoogte van de sporthal of stappen af aan Grote Markt en doen de laatste meters te voet.

GEMOTORISEERD VERKEER

De site Heilig Graf campus Patersstraat ligt in de binnenstad van Turnhout. Een aantal radiale wegen verbinden de centumparkings in de binnenstad met de ringweg en zo naar het hogere wegennet. Voor ons gebied betreft het Otterstraat in het zuiden en Steenweg op Oosthoven in het noorden. De tussenliggende straten hebben hoofdzakelijk een éénrichtingsregime. Vredestraat en Nieuwstad vormen een belangrijke dwarsverbinding tussen beide invalswegen parallel aan de ring. Hoveniersstraat en het aangrenzende gedeelte van Baron Frans du Fourstraat zullen in de toekomst een belangrijke rol spelen in de ontsluiting van de site Turnova voor leveringen.

3.2 MESOSCHAAL

3.2.1 LANDSCHAPPELIJKE STRUCTUUR

Het klooster en de school groeiden vanuit het centrum van Turnhout, in oostelijke richting. De zone ten oosten van het klooster vormde vroeger de overgang naar het buitengebied. De groenzones op de site zijn nog groene restanten van deze overgang naar het buitengebied. Het groene karakter is hier dan ook prominent aanwezig.

De site wordt gekenmerkt door een grote variëteit aan 'grondbezetting'. Er zijn heel wat graszones over de hele site die omgeven en/of doorkruist worden door heesters, plantvakken en hagen. De randen van de site zijn beplant met diverse bomen en struiken die de oostzijde afbakenen. In de omliggende straten werden strategisch bomen aangeplant. Enkele historische, monumentale bomen kenmerken de publieke ruimte, zoals kiekekenkoer. Er zijn twee vijvers op de site: één grillige op voorhof en één vierkante vijver in de parkzone.

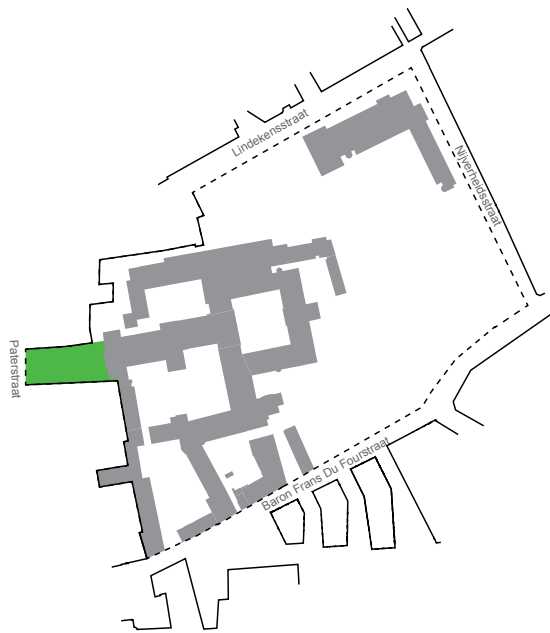
De wegen en paden zijn hoofdzakelijk beton- en kleiklinkers die sterk verschillen in verband en kleur door hun samenstelling. Geasfalteerde wegen zijn beperkt tot de parking aan Nijverheidsstraat en de smalle strook ten noorden van H-blok. Het pad rondom trapveld en enkele zones ten zuidoosten van het klooster hebben een dolomieten ondergrond. Patersplein bevat blauwstenen tegels. Rode koer en een stukje van voorhof hebben een specifiek verwerkte betonnetegel, die nergens anders voorkomt. Aan de rand met de kerk is er een klein pad met rode keramische klinkers..

1	2	1 vier 'types' betonklinkers ten oosten van Z-blok
2 betonklinkers en betondallen op sportkoer
3 overgang betonklinkers en asfalt ten noorden van H-blok
4 trapveld met gras, struiken, bomen en dolomieten pad
5 dolomieten zijanten, betonklinkers als pad en kleiklinkers
aan de gevels thv oostenkant van I-blok
6 blauwstenen tegel aan Patersplein
7 verwerkte betontegel aan voorhof
8 betontegel en keramische klinker langs gevel aan rode koer
3	4	
5	6	
7	8	

Figuur 17 grondmaterialen

PATERSPLEIN

Het Heilig Graf wordt op heden geflankeerd door één pleinruimte aan de Patersstraat. Het Patersplein wordt hiernaast ook omgeven door twee andere beschermde monumenten: Maelsloth en Sint-Rochushuis. Historisch gezien vormde het plein de link tussen de stad en het instituut.

Het Patersplein werd vroeger gekenmerkt door een schoolgebouw. Vandaag de dag heeft het plein een standbeeld in het midden ter hulde van Renier Snieders, die leefde van 1812 tot 1888. Dit bronzen standbeeld op arduinen sokkel dateert van de jaren 1930 en was een ontwerp van architect A. De Mol en beeldhouwer A. Strijmans. Jan Renier Snieders was een Nederlandse letterkundige, arts en schrijver. Hij vestigde zich als geneesheer in de Otterstraat te Turnhout en hij voegde de verzorging der armen van het bureel van weldadigheid en de gezondheidsdienst in de gevangenis, het gasthuis, het H. Graf-gesticht en het godshuis van grijsaards en wezen. Het standbeeld wordt omgeven door een smeedijzeren

Figuur 18 Patersplein in de 19e eeuw

hekwerk, die vroeger een groter deel van het plein bezette. Op het plein zijn een achttal parkeerplaatsen voorzien achter het standbeeld. Enkele hiervan zijn in erfpacht gegeven aan aangrenzende gebouwen. Vooraan het plein aan de Patersstraat zijn enkele zitbanken en fietsparkeerplaatsen, wat behoort tot de publieke ruimte.

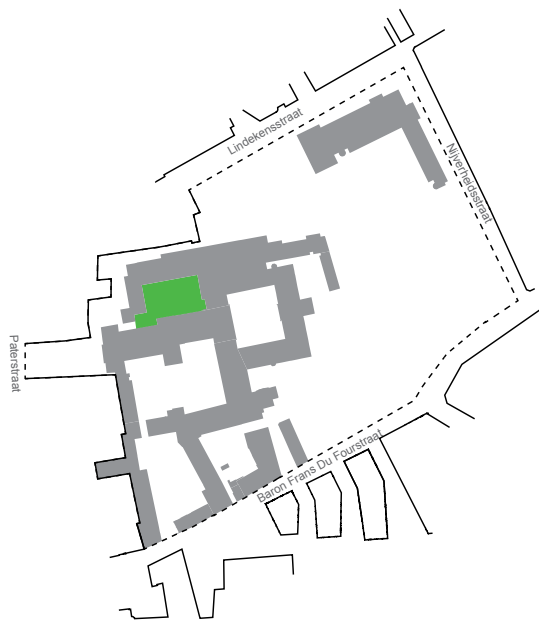

Figuur 19 Patersplein 2016

1	2
3	4
- 1 Patersplein vanuit Patersstraat
2 Patersplein vanuit P-blok
3 standbeeld Renier Snieders
4 Maelsloth

GASTENHOF

Verscholen tussen H-blok en de kerk (C-blok) ligt het 'gastenhofje'. Dit groene binnentuintje wordt gekenmerkt door een monumentale magnolia en diverse bloeiende heesters en planten.

In het hof zijn enkele karakteristieke elementen aanwezig, zoals een waterpomp en een mariabeeld met kind op een verhoging. Het hof is als het ware in twee opgesplitst door twee muurtjes wat ook de uitbreiding van H-blok visualiseert. Momenteel staan er ijzeren hekkens in het hof. Aan de kant van het nieuwste blokdeel is een grasveld met een boom in het midden en omgeven door een haag en/of pad. Het ander deel is meer verwilderd. Er zijn nog enkele relictten van de vroegere Paterskerk, die in 1622 reeds bestond vooraleer de zusters de site opkochten. Er ligt ook een steen van zuster Emanuel die zich bezighield met kunst.

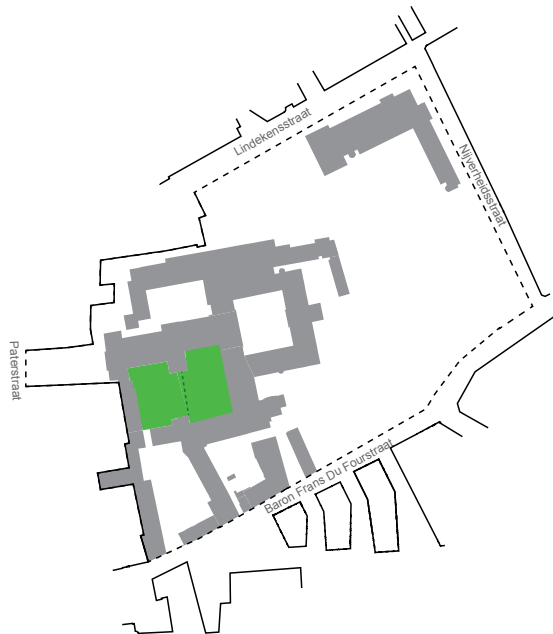
Figuur 20 Gastenhof 2016

1	2
3	4
5	6
7	

- 1 gastenhof vanaf C-blok genomen thv H-blok
- 2 verhoging in het midden van gastenhof
- 3 gastenhof vanaf G-blok
- 4 pad kruisend langs gastenhof
- 5 Mariabeeldje met kind
- 6 waterpomp
- 7 steen van zuster Emanuel, die met kunst bezig was

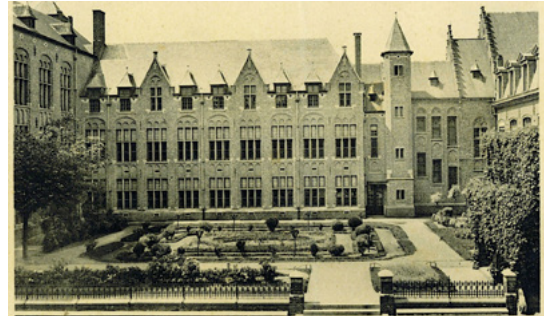
VOORHOF EN RODE KOER

Achter het poortgebouw bevindt zich het groot binnenhof, opgedeeld in het 'groene voorhof' aan de kant van de P-blok en de lager gelegen 'rode koer' gelegen aan de I-blok. Het hof wordt omgeven door school- en kloostervleugels, aan de noordzijde door de kerk.

Het voorhof wordt gekenmerkt door een vijvertje met houten platform, omheind door een laag, smeedijzeren hekken met geometrisch patroon. Er is een grasveld met één boom nabij de rode koer. Dit gedeelte is volledig heraangelegd. Ter hoogte van de C-blok is er een grasveld met twee bomen en waar enkele 'basementen' neergeplant zijn, die vermoedelijk overblijfselen zijn van de vroegere Paterskerk. Zij lagen oorspronkelijk op de rode koer.

Het voorhof wordt gescheiden van de rode koer door een hoogteverschil en een smeedijzeren hekken, die zeer sterk gelijkt op het hekken van het Patersplein. Ter hoogte van het hoogteverschil was vroeger de oostelijke kloostervleugel die rond de jaren 1920 werd afgebroken. Vroeger werd het hoogteverschil overbrugd door een trap,

Figuur 21 Voorhof en rode koer (begin 20e eeuw)

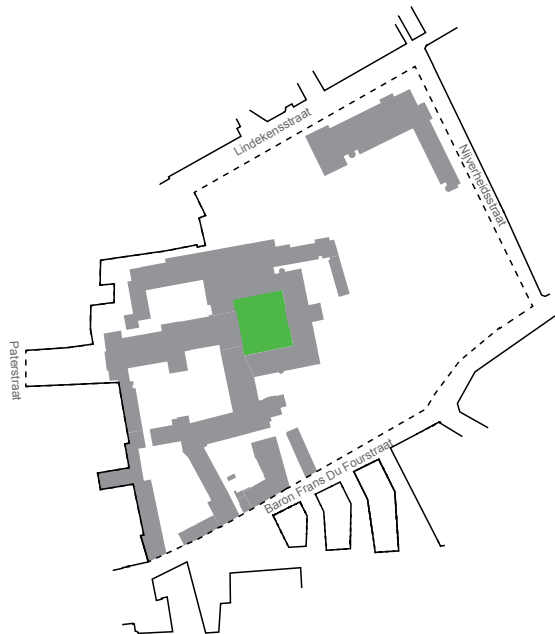
nu door een ramp. Een deel van het hekken is verwijderd. De rode koer is verhard met rode (Marlux) betontegels. De rode koer was vroeger geplaveid met bakstenen op zijn kant, maar werd vernieuwd in de jaren 1980 en deze oude bakstenen zouden nog onder de rode betontegels zitten. Naast de kerk is een grasvlakte voorzien, omheind met hagen. Er zijn enkele picknickbanken en een stenen voetstuk in het midden van het gras, waar vroeger een standbeeld op stond.

1	2
3	4
5	6
- 1 voorhof vanaf K-blok genomen met zicht op P-blok
 2 voorhof gericht naar C-blok
 3 grens voorhof en rode koer
 4 relict voormalige kerk, oorspronkelijk van rode koer
 5 hekken
 6 grasveldje op rode koer met stenen toren
 7 rode koer met zicht op C-blok

Figuur 22 Voorhof en rode koer 2016

PANDHOF

Achter het kerkkoor ligt het tweede binnenhof, het zogenaamde 'pandhof', een grasveld met paden in kruisvorm omsloten door vier kloostervleugels. Dit pandhof is nog steeds een oase van rust binnen de actieve school en zou ook in de toekomst deze functie kunnen vervullen.

Het hof heeft een kruisstructuur. Grasvelden worden gescheiden door stenen paden die lopen naar de ingangen of karakteristieke elementen in het hof. Aan de zijanten is er ook een pad en worden de grasveldjes omgeven door heesters en planten.

In de tuin is een pieta terug te vinden van Maria met Jezus onder een afdak. De piëta is een kopie van het werk van Michelangelo te Rome en werd geschenken aan een zuster. Het afgietsel werd gemaakt in het museum Cinquantenaire te Brussel. Aan de overkant is een waterpomp.

Figuur 23 Pandhof met zicht op westgevel Z-blok in de 20e eeuw

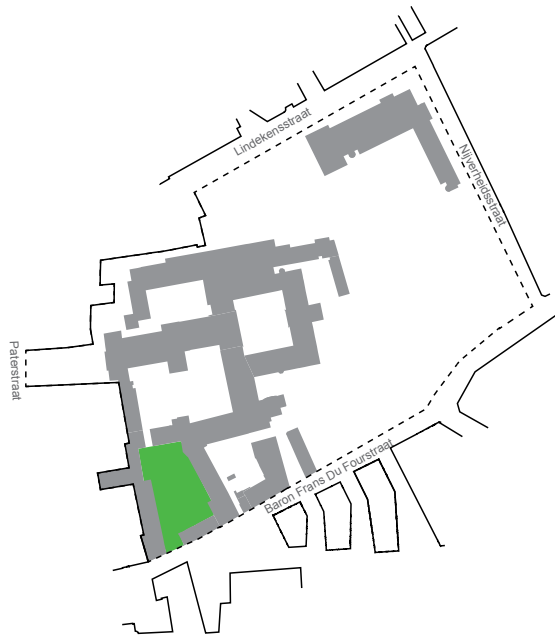
Er zijn stenen consoles teruggevonden, die kunnen wijzen op een symbolische waterbron in het midden van het hof, een sierput. Onderzoek is nodig om te weten of er effectief een waterput was. Water is enerzijds een bron van leven, anderzijds was een waterbron nodig zodat de zusters zich konden reinigen vooraleer ze naar de kerk gaan. De waterpomp is later toegevoegd.

1	2
3	4
5	6
- 1 pandhof met zicht op oostgevel C-blok
 - 2 pandhof met zicht op zuidgevel G-blok
 - 3 pandhof met zicht op westgevel Z-blok
 - 4 pandhof met zicht op noordgevel ZI-blok
 - 5 pieta
 - 6 waterpomp
 - 7 zicht op pieta

Figuur 24 Pandhof 2016

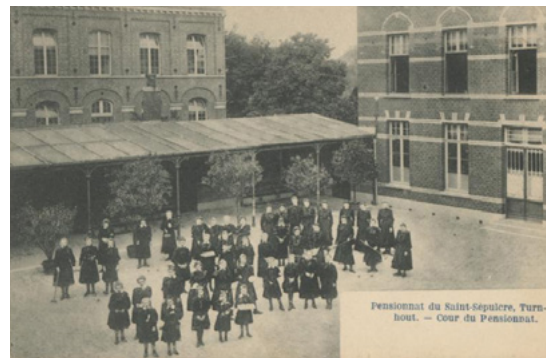
KIEKENKOER

De meer recentere bebouwing staat gegroepeerd rond kleinere hoofdzakelijk verharde koeren: 'kiekenkoer' en de 'sportkoer'.

De kiekenkoer bevindt zich tussen D- en B-blok. De koer wordt gekenmerkt door de grote monumentale boom in het midden en staat op een 'verhoog'. In de hoek van de B-blok is een lager gelegen deel, 'de zithoek', die is ingericht met zitbanken en wat struikgewas.

De koer is verhard en doet dienst als speelplaats. Losstaande zitbanken staan verspreid over de koer.

Figuur 25 Kiekenkoer

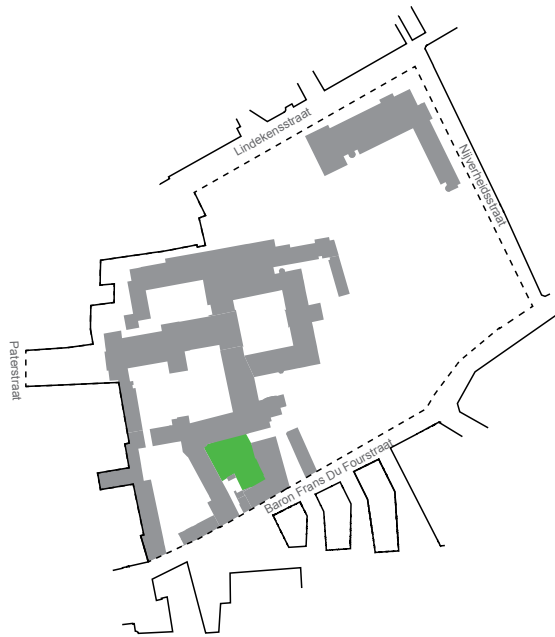

Figuur 26 Kiekenkoer 2016

1	2
3	4
5	6
- 1 kiekenkoer vanaf de Baron Fr. du Fourstraat
 - 2 zitbanken op de koer
 - 3 lager gelegen deel nabij 'veranda'
 - 4 zithoek
 - 5 kiekenkoer vanaf de K-blok
 - 6 monumentale boom

SPORTKOER

De sportkoer bevindt zich tussen B- en L-blok. De koer is verhard en doet ook dienst als speelplaats. Basketbalpalen kenmerken de koer, net zoals de schilderijen tegen de muur van de conciërgewoning. Het enige groen van de koer zijn de kleine plantjes langs de F-blok.

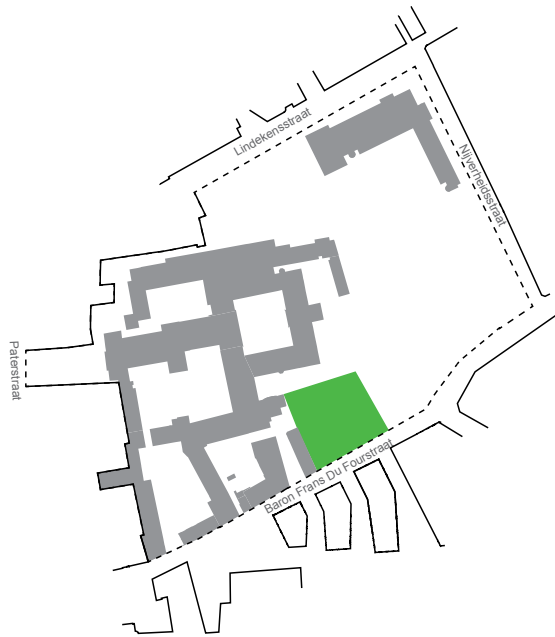

Figuur 27 Sportkoer 2016

- 1 sportkoer vanaf B-blok genomen, met zicht op L-blok
- 2 schilderijen tegen conciërgewoning
- 3 groen langs de F-blok

MYSTIEKE TUIN

Langsheen Baron Frans du Fourstraat ligt op de terreinen van de school een verlaagde en ommuurde moestuin met een serre. De serre is nog intact en de tuin vormt net als het pandhof een oase van rust binnen de site. Het is onduidelijk wanneer de serre gezet is of dat dit misschien nog een overblijfsel van het voormalige Papienstraatje is. De tuin is bereikbaar via twee verschillende trappen en via een ramp.

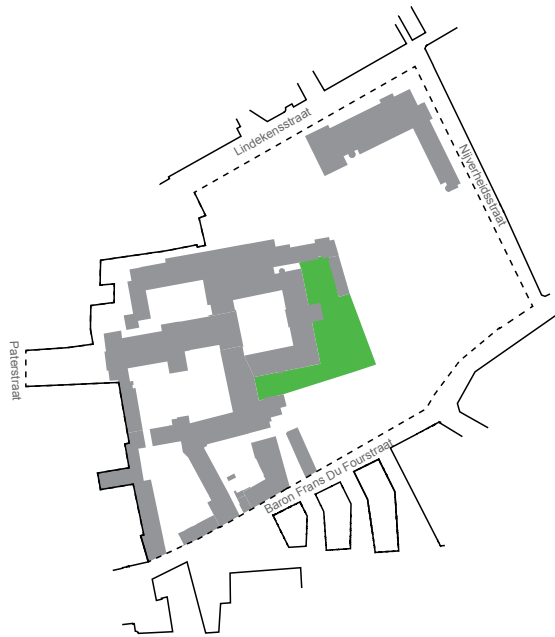
De tuin heeft middenin een grasveld, omringd door struiken en verspreide solitaire bomen. Her en der zijn kenmerkende 'romantische' elementen aanwezig, zoals een waterput, 'vazen' enz. De waterput is vermoedelijk nog de waterput van de werkmanshuisjes die vroeger in het toenmalige Papienstraatje (nu Baron du Four) stond, voor de zusters het hele domein hebben verworven. In het midden staat er een Mariabeeld in een kapelletje. Dit torentje is een restant van de voormalige kerktoeren die is afgebrand.

	1	2
3	4	5
6	7	8
- 1 ramp naar mystieke tuin
 - 2 romantische omboording van tuin
 - 3 mariabeeld
 - 4 middelste trap
 - 5 waterput
 - 6 vaas
 - 7 trap naast serre
 - 8 serre

Figuur 28 Mystieke tuin 2016

Figuur 29 oostgevel F- en I-blok

Figuur 30 oostgevel Z-blok (1995)

GROENE PUBLIEKE RUIMTE LANGS KLOOSTER

Naast de mystieke tuin, ter hoogte van de oostgevels van de F- en I blok is er gras aangelegd en één parkeerplaats. Het grasveld was historisch ook aanwezig, maar het pad was begrensd met kleine bomen, in plaats van struiken. Het 'algemeen' uitzicht komt nog steeds goed overeen met het historisch karakter.

Op de hoek van Z- en ZI-blok zijn een achttal parkeerplaatsen en een fietsenstalling voorzien, die deels omheind is door een haag en deels door een hekken.

Ter hoogte van de fietsenstalling staat er een mariabeeld en een kruis die naast zijn oorspronkelijk voetstuk is geplaatst. Het kruis is een heilig aandenken van de zusters van het Heilig Graf aan de heer E.L.M. Vollen, geboren te Antwerpen in 1826 en na 9 jaar van een voorbeeldig geestelijk bestuur in hetzelfde klooster overleden in 1866.

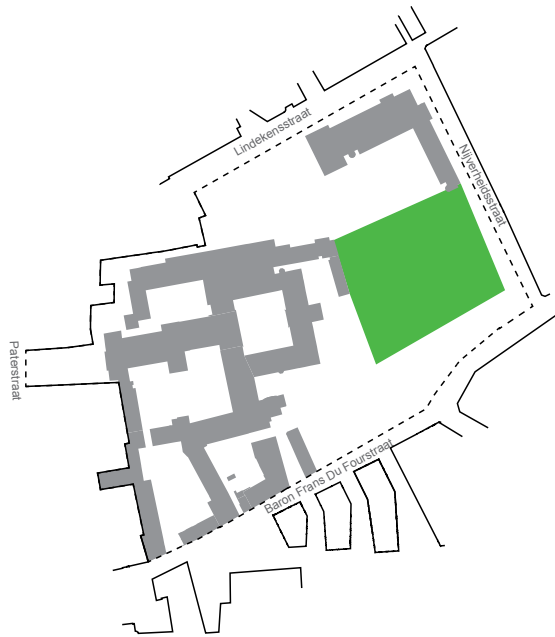
De binnentuin ter hoogte van de W-blok heeft in het midden een grasveld met een tweetal bomen, omringd door verharde delen.

Figuur 31 groene ruimte aan klooster 2016

1	2
3	4
5	6
- 7 mariabeeld
- 1 groene ruimte voor F- en I gevel
 - 2 parkeerplaatsen en fietsenstalling
 - 3 zicht op fietsenstalling vanaf W-blok
 - 4 zicht op W-blok
 - 5 zicht op muur die Z-blok scheidt van kloostertuin
 - 6 kruis
 - 7 mariabeeld

OOSTELIJKE PARKZONE

Ingesloten tussen de fietsenstalling, de basisschool en de parking aan Nijverheidstraat ligt een kleine parkzone die op de biologische waarderingskaart aangeduid wordt als complex van minder waardevolle en waardevolle elementen. Dit was vroeger de kloostertuin. Tussen het klooster en de parkzone is een bakstenen muur.

Centraal in deze zone is er een groot grasveld omzoomd met heesters, solitaire bomen en boomclusters. Hierdoor heeft deze zone een eerder parkachtig karakter. Dichtbij de W-blok is een vijver en een terras met picknickbanken. Alle planten zijn voorzien van een nummer. Er is een monument daterend van 1987, ter hoogte van de garabox van de W-blok. Een pad loopt rechtlijnig langs het grasveld.

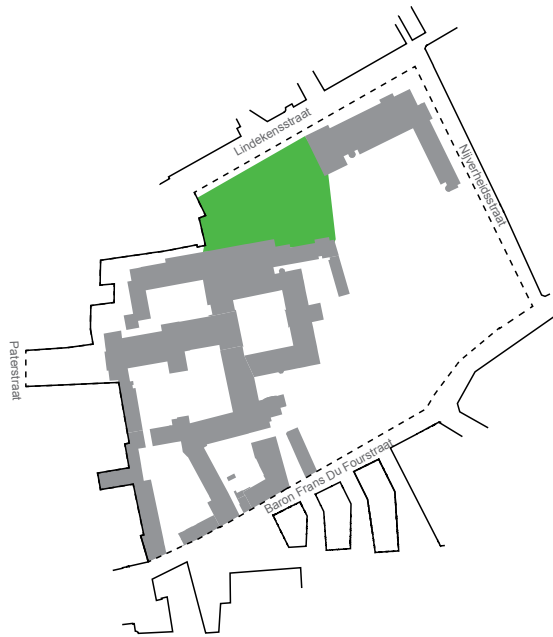
Figuur 32 parkzone 2016

1	2
3	4
5	6

- 1 monument ter hoogte van garageboxen
- 2 muur tussen klooster en parkzone
- 3 vijver en terras
- 4 vijver
- 5 omzoring van park aan de fietsenstalling
- 6 omzoring van park aan de basischool

TRAPVELD

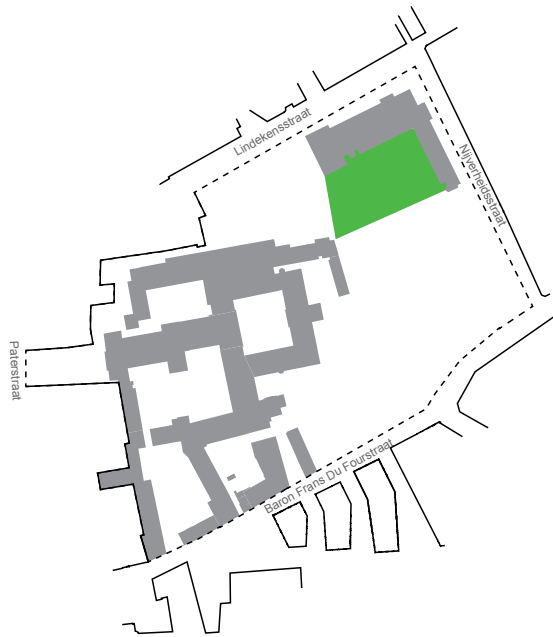
Naast de basisschool ligt een sportveld dat afgescheiden wordt van Lindekensstraat door een ijzeren afsluiting met poort. Het sportveld is een grasveld, omringd door een onverhard dolomieten pad. Aan de straatkant zijn er wat bomen en heesters die de site afschermen. De ingang en oprijdlaan is afgeschermd van het trapveld door enkele bomen en grondbeplanting.

Rondom dit sportveld staan auto's geparkeerd waardoor de belevings- en gebruikswaarde van deze groene zone eerder beperkt is. In de hoek is ook een fietsenstalling. Aan de andere zijde van de parking staan containers.

Figuur 33 trapveld 2016

1	2
3	4
5	6
- 1 trapveld met zicht op basisschool
 - 2 omheining van trapveld met zicht op Lindekenstraat
 - 3 ingang Lindekenstraat
 - 4 trapveld met zicht op H-blok
 - 5 fietsenstalling in de hoek van trapveld
 - 6 containers tussen trapveld, basisschool en W-blok

BASISSCHOOL

De basisschool heeft een speelplein, deels verhard en deels groen. De basisschool is afgesloten van de rest van de site door een muur, hekwerk enz. Hierdoor vormt de basisschool een eiland binnen de projectzone.

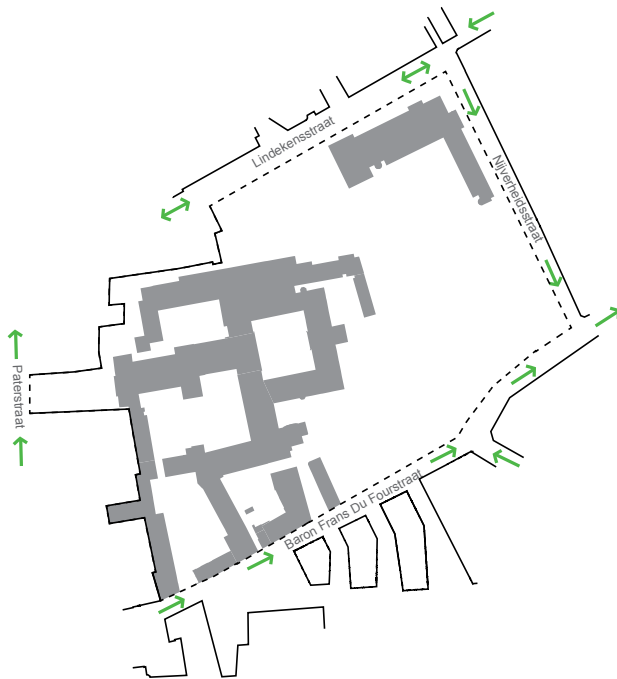
Figuur 34 speelplaats van de basisschool 2016

- 1 speelplaats
- 2 speelplaats richting parkzone
- 3 ingang speelplaats

3.2.2 MOBILITEIT

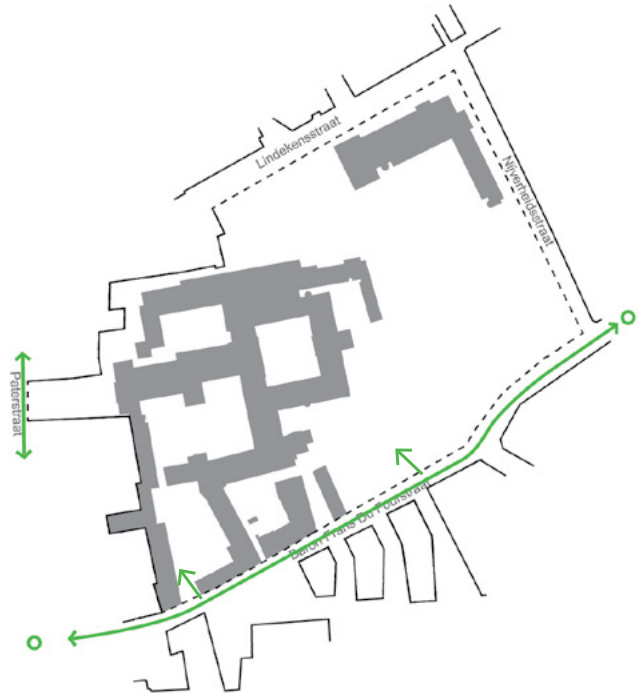

AANGRENZENDE STRATEN

Naast pleinruimtes vormen straten de belangrijkste publieke ruimtes die de site flankeren. Alle aangrenzende straten hebben een enkelrichtingsregime, behalve Lindekensstraat tussen Paters- en Nijverheidstraat. Hierdoor wordt het doorgaande verkeer beperkt en de verblijfskwaliteit verhoogt.

Baron Frans du Fourstraat vormt de belangrijkste ontsluitingsweg voor de site Heilig Graf op basis van de wegcatégorisering.

In realiteit speelt ook Lindekensstraat een belangrijke rol gezien het tweerichtingsregime en de hoeveelheid parkings die aan deze zijde ontsloten worden. Toch is deze straat aangelegd als woonerf. Dit houdt in dat de trage weggebruiker er primeert en het autoverkeer ondergeschikt is aan de trage weggebruiker. Er zijn geen verhoogde voetpaden, enkel de parkeerplaatsen worden gemarkeerd. Verspreid staan er enkele straatbomen en de bestrating loopt van gevel tot gevel.

Patersstraat heeft een vrij druk verkeer door de vele winkels en doorgang vanaf de markt.

OPENBAAR VERVOER

De buslijnen gaan langs Grote Markt en Baron Frans du Fourstraat. De gebruikers van het openbaar vervoer komen dus hoofdzakelijk via de poort ter hoogte van de fietsenstalling de site binnen en stappen af aan de sporthal. Een deel van de leerlingen stapt al af aan Grote Markt en gebruiken de toegang naar de kierenkoer die enkel in de voormiddag geopend is.

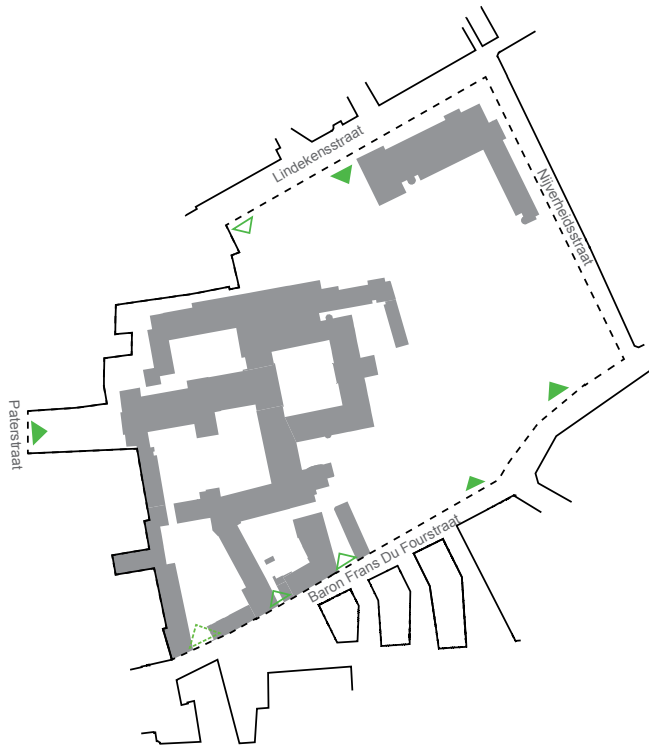
Figuur 35 aangrenzende straten

1	2
3	4
5	6
7	8

1-2 Baron Fr. du Fourstraat (20.05.2014)
3-4 Lindekenstraat (20.05.2014)
5-6 Patersstraat (20.05.2014)
7-8 Nijverheidstraat (20.05.2014)

TOEGANGEN

De school kent diverse toegangen. Het Patersplein vormt de adresfunctie van de school en de formele toegang. Van oudsher was dit de poort tot de site. Het poortgebouw bevat twee deuren, die historisch zijn en voor verschillende doeleinden gebruikt werden: één poort gaf toegang tot de kerk, de ander tot de school. Boven de deuren staan teksten die de functie van elke deur duiden.

Langsheen Baron Frans du Fourstraat zijn er drie toegangen. De toegang (A) tot kiekeenkoer is enkel in de voormiddag geopend. Via deze toegang komen de meeste leerlingen die te voet naar de site komen. De centrale toegang (D) aan de fietsenstalling wordt hoofdzakelijk gebruikt door fietsers die de fietsenstalling willen bereiken. Deze blijft gedurende de schooluren open. De toegang ter hoogte van de sporthal ontsluit de parking (toegang E).

Aan Nijverheidstraat zijn er geen toegangen naar de site.

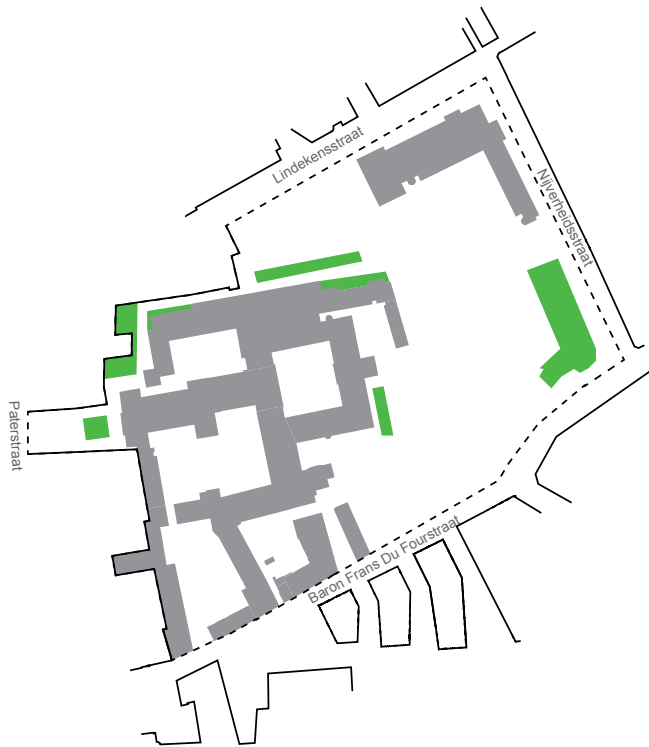
Aan Lindekensstraat is er een toegang naar de basisschool en één naast de basisschool die toegang verschaft tot de parkings langsheen blok W en H, ter hoogte van het trapveld (toegang H).

Er zijn nog drie andere poorten aanwezig, die niet meer als toegang gebruikt worden. Een ervan is gelegen aan het trapveld. De twee andere zijn gesitueerd in Baron Frans du Fourstraat, tussen blokken B en L (toegang B) en tussen L- en S-blok (toegang C).

Figuur 36 toegangen

1	2	1 toegang aan fietsenstalling (toegang D)
3	4	2 toegang aan fietsenstalling vanaf de site
5	6	3 parking aan Baron Fr. du Fourstraat (toegang E)
7	8	4 voetgangerstoegang aan kiekekenkoer
		5 toegang aan Lindekenstraat (H)
		6 'ongebruikte' toegang aan trapveld
		7 toegang tussen B- en L-blok
		8 toegang tussen L- en S-blok

PARKEERVOORZIENINGEN

De parkeervoorzieningen liggen sterk verspreid over de site. Aan Lindekensstraat kan er op straat evenals aan het trapveld, haaks geparkeerd worden. Ook langsheen het W- en H-blok zijn er haakse parkeerplaatsen. Alles samen goed voor 46 parkeerplaatsen. Dit zijn parkings van betonklinkers die een rodere kleur hebben dan omliggende grijze betonklinkers.

Op het Patersplein zijn er een achttal parkeerplaatsen voorzien voor het instituut, waarvan enkele in erfpacht gegeven zijn voor de aangrenzende gebouwen.

Ten oosten van het klooster zijn er ook een achttal parkeerplaatsen voorzien voor personeel op betonklinkers.

Naast de versnipperde parkings in het noorden van de site, is er ook een geasfalteerde parking langsheen Baron Frans du Fourstraat-Nijverheidstraat, goed voor 54 wagens.

Aan de oostzijde van de sporthal is er een parking voor 32 wagens.

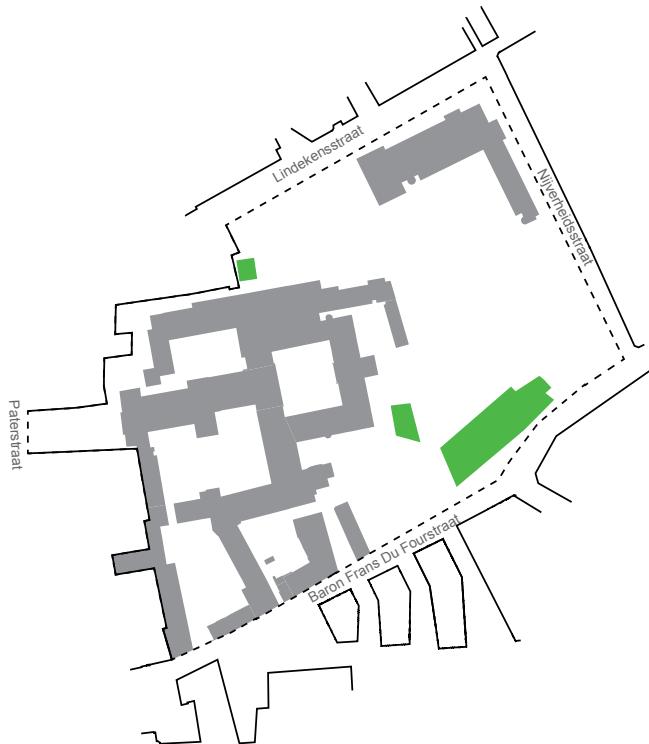
Figuur 37 parkeerplaatsen

1	2
3	4
5	6
7	8

- 1-2 parkeerplaatsen aan het trapveld
- 3 parkeerplaatsen ten noorden van H-blok
- 4 parking ten westen van H-blok
- 5 parking aan Patersplein
- 6 parking aan klooster
- 7-8 geasfalteerde parking aan Baron Fr. du Fourstraat

FIETSENSTALLING

Hier en daar op de site vinden wij fietsenstallingen terug. De grootste fietsenstalling bevindt zich aan de zuidzijde. Deze biedt plaats aan 745 fietsen. De stalling is omheind en overdekt, maar is dringend toe aan renovatie. Door de grote lengte worden voornamelijk de voorste plaatsen gebruikt, het dichtst bij de school. De plaatsen achteraan blijven hierdoor vaak leeg. De leerlingen plaatsen hun fietsen liever naast tegen de stalling dan in de fietsplaatsen op het einde.

Voor personeel is er een kleine omheinde en overdekte fietsenstalling ten oosten van het klooster en ook een fietsenberging in het K-blok (K008). Deze is bereikbaar via Patersstraat.

Bij het trapveld is eveneens een overdekte fietsenstalling van geringe omvang, gelijkaardig van uitzicht zoals de grootste stalling.

Figuur 38 fietsenstallingen

1	2
3	4
5	6

- 1-2 grootste fietsenstalling aan Baron Fr. du Fourstraat
- 3 fietsenstalling aan klooster
- 4 fietsenstalling aan het trapveld
- 5-6 fietsenstalling in K-blok (K008)

INTERNE CIRCULATIE

Van oudsher heeft de site een gesloten en introvert karakter. Enkel naar Patersstraat werd door middel van een plein en een monumentaal poortgebouw een link gemaakt met de buitenwereld. De zuidzijde werd afgesloten door een muur en bebouwing. Ook de Brepolssite - aan de overkant van Baron Frans du Fourstraat - werd afgesloten met een muur. Hierdoor rij je in Baron Frans du Fourstraat tussen twee gesloten wanden. De noord- en oostzijde zijn afgesloten met een hekwerk bovenop een bakstenen muurtje en een dicht struweel. Enkel aan de noordzijde, aan Lindekenstraat, kan je een glimp waarnemen van de site doorheen het groen. Alle toegangen kunnen afgesloten worden met een hekken en/of stalen poort.

Intern zijn er heel wat ijzeren hekkens die bepaalde zones afsluiten, voornamelijk om parkings en/of fietsenstallingen af te schermen. Zo wordt de parking ten noorden van P-blok afgesloten van het Patersplein. De fietsenstalling aan Baron Fr. du Fourstraat wordt langs beide zijden afgesloten. In het noorden wordt de fietsenstalling omheind door een houten hekwerk. De fietsenparking ten oosten van het klooster wordt deels door een haag en deels door een zwart hekken omheind. Tussen kienkoer en voorhof is een groene ijzeren poort. Ter hoogte van W-blok naar klooster toe is een witte poort. Er zijn nog enkele historische smeedijzeren hekkens, zoals het hekken rondom het standbeeld van Snieders op het Patersplein en een restant van het hekken die de rode koer van het voorhof scheidt.

De basisschool wordt vrij sterk afgesloten van de rest van de site. In het zuiden is er een hoge muur met hoge beplanting, in het westen zijn er houten panelen en een houten hekken.

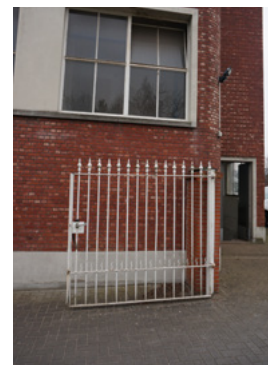
Op het plan staan eveneens alle deuren en poorten aangeduid die de externe ruimten met de gebouwen verbinden.

Figuur 39 interne circulatie

1	2
3	4
5	6
7	8
9	
- 1 ommuring aan Baron Fr. du Fourstraat
 - 2 omheining aan Nijverheidstraat
 - 3 parking met hekken en ommuring aan P-blok
 - 4 ommuring en hekkenwerk thv fietsstalling
 - 5 muur ter begrenzing van klooster en parkzone
 - 6 fietsstalling aan oostkant van klooster
 - 7 afscherming basisschool
 - 8 groen hekken aan kiekenkoer
 - 9 wit hekken aan W-blok

3.2.3 DIAGNOSENOTA MESOSCHAAL

BESTRATING - TERREIN

- De site is **vlot toegankelijk** met de auto, met de fiets en te voet. Intern is er een **goede circulatie** over de hele site. Enkel de binnenhoven zijn moeilijker bereikbaar omdat bepaalde **gebouwblokken of -delen afgesloten worden (ter beveiliging)**.
- De **historische circulatiepatronen en ruimtelijke indeling** zijn grotendeels bewaard gebleven, zoals de afscheiding voorhof - rode koer, het kruispatroon in het pandhof enz. Enkel het voorhof is sterk landschappelijk gewijzigd en het padennet van de mystieke tuin.
- De paden hebben een vrij **uniform karakter dankzij gelijkaardige materialen**: betondallen en -klinkers. Toch zijn er veel **kleurschakeringen** in de verschillende betontegels waardoor de paden hun samenhang deels verliezen. Dit is zeker te zien ter hoogte van klooster en aan het trapveld.
- De **tegels** liggen **los** en liggen niet op de juiste plaats, sommige tegels zijn **gebroken** en/of zijn **met mos begroeid**. Dit komt het meest voor in gastenhof, maar ook rode koer enz. De paden zijn beperkt onderhouden, waardoor ze **glad** kunnen zijn bij neerslag. Dit is zeker het geval in het pandhof en in de parkzone.
- Vaak **ontbreken er aarden paadjes** of zijn ze niet onderhouden, waardoor de groenzones verstoord worden. Het is voor de gebruiker onduidelijk waar het 'pad' zich bevindt, zoals in de mystieke tuin en gastenhof.

Figuur 40 uniforme bestrating gelimiteerd door kleurschakeringen

1	2
3	4

- 1 verschillende betonklinkers ten oosten van klooster
- 2 gebakken klinkers en dolomiet aan oostkant I-blok
- 3 betondallen en klinkers aan voorhof
- 4 sportkoer met dallen en klinkers

Figuur 41 slecht onderhouden paden

1	2
3	4
5	
- 1 begroeide paden in gastenhof
 - 2 losliggende stenen in gastenhof
 - 3 bemoste paden in parkzone
 - 4 gladde betondallen in pandhof
 - 5 losliggende tegels in rode koer

Figuur 42 ontbrekende en/of onduidelijke paden

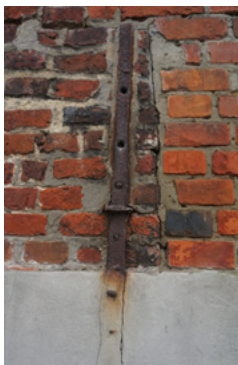
1	2
3	
- 1 zelf ontwikkeld 'pad' in mystieke tuin
 - 2 'slordig' aarden paadje in mystieke tuin
 - 3 aarden pad langs grasvlakte in gastenhof

Figuur 43 shades aan de omheiningen

1	2
3	4
5	6
7	8
9	
- 1 scheur in bakstenen muur in gastenhof
 - 2 restant van graffiti in bakstenen muur
 - 3 'gewilde' graffiti ter 'versiering'
 - 4 bescheurde omheiningsmuur
 - 5 biologische groei
 - 6 blootliggende bakstenen
 - 7 roestend ijzerhekken aan Lindekenstraat
 - 8 geroest hekken aan parking Patersplein
 - 9 geroeste muuranker

AFSLUITINGEN

- De **bakstenen** omheiningsmuren en de muur in het midden van het gastenhof zijn **gescheurd** en vertonen **kraken**.
- **Graffiti** kan **artistiek** zijn, maar kan de muur ook **beschadigen** (Baron Fr. du Fourstraat).
- Het **voegwerk** van de bakstenen muren is uitgespoeld.
- De omheiningsmuren -aan parking Patersplein en Brepolsfabrieken- vertonen scheuren en kraken, waardoor de **bakstenen structuur bloot** komt te liggen. Oorzaken zijn **biologische groei, vocht** en andere.
- De ijzeren en gietijzeren hekkens en muurankers zijn **geroest**.
- De afsluitingen zijn **met mos begroeid**.
- Het klooster heeft een **gesloten karakter** -wat **historisch gegroeid** is- door een **hoge muur**, maar die is in **slechte staat** en is weinig aantrekkelijk.

1	2
3	4

1 bemost hekkenwerk Patersplein
2 bemoste bakstenen en geroest hekken
3-4 gesloten karakter klooster met muur in slechte staat

STALLINGEN / PARKING

- De fietsenstallingen zijn **verouderd**. Ze zijn **geroest** en vertoeven in vrij **slechte staat**. De afdakken vertonen gaten, ontbreken soms of zijn vervuild.
- De **indicaties** van de parkeerplaatsen aan Baron Fr. du Fourstraat zijn **verdwenen**, waardoor wanordelijk parkeren mogelijk is. De **parkeerplaatsen** liggen **overal verspreid** en verstoren de rust en veiligheid op de site.

FLORA (BOMEN - BEGROEIING)

- De historische **monumentale bomen** zijn merendeels **bewaard** gebleven, zoals op kiekenkoer, gastenhof, voorhof enz.
- Er is een groot probleem van **wildgroei** van **klimop**, vooral in gastenhof.
- De beplanting wordt **zeer goed en op geregelde basis onderhouden**.
- In parkzone wordt er extra aandacht besteed aan de beplanting, door 'naamkaarten' te voorzien.

ANDERE

- Standbeelden en andere karakteristieke elementen -zoals op het Patersplein en in de mystieke tuin- zijn met mos begroeid, zijn vuil, weinig onderhouden. Er wordt te weinig aandacht aan besteed, vaak omwille van ongekende waarde.
- Verrommeling van gastenhof.
- Slordig, rommelig uitzicht aan kiekenkoer en parkzone met vuilbakken en containers (aandacht voor 'meubilair').
- De recente garageboxen verstoren het karakter van het klooster en omliggende rustgevendende groenzones.

Figuur 44 fietsenstallingen en parkeerplaatsen

- 1 slechte staat van (hoofd)fietsenstalling
- 2 slechte staat fietsenstalling aan trapveld
- 3 geen indicaties van parkeerplaatsen

Figuur 45 begroeiing

1	2
3	4
- 1 monumentale boom kiekenkoer
 - 2 wildgroei mos wat mariabeeld verstoort in gastenhof
 - 3 goed onderhouden begroeiing
 - 4 naamkaartjes in parkzone

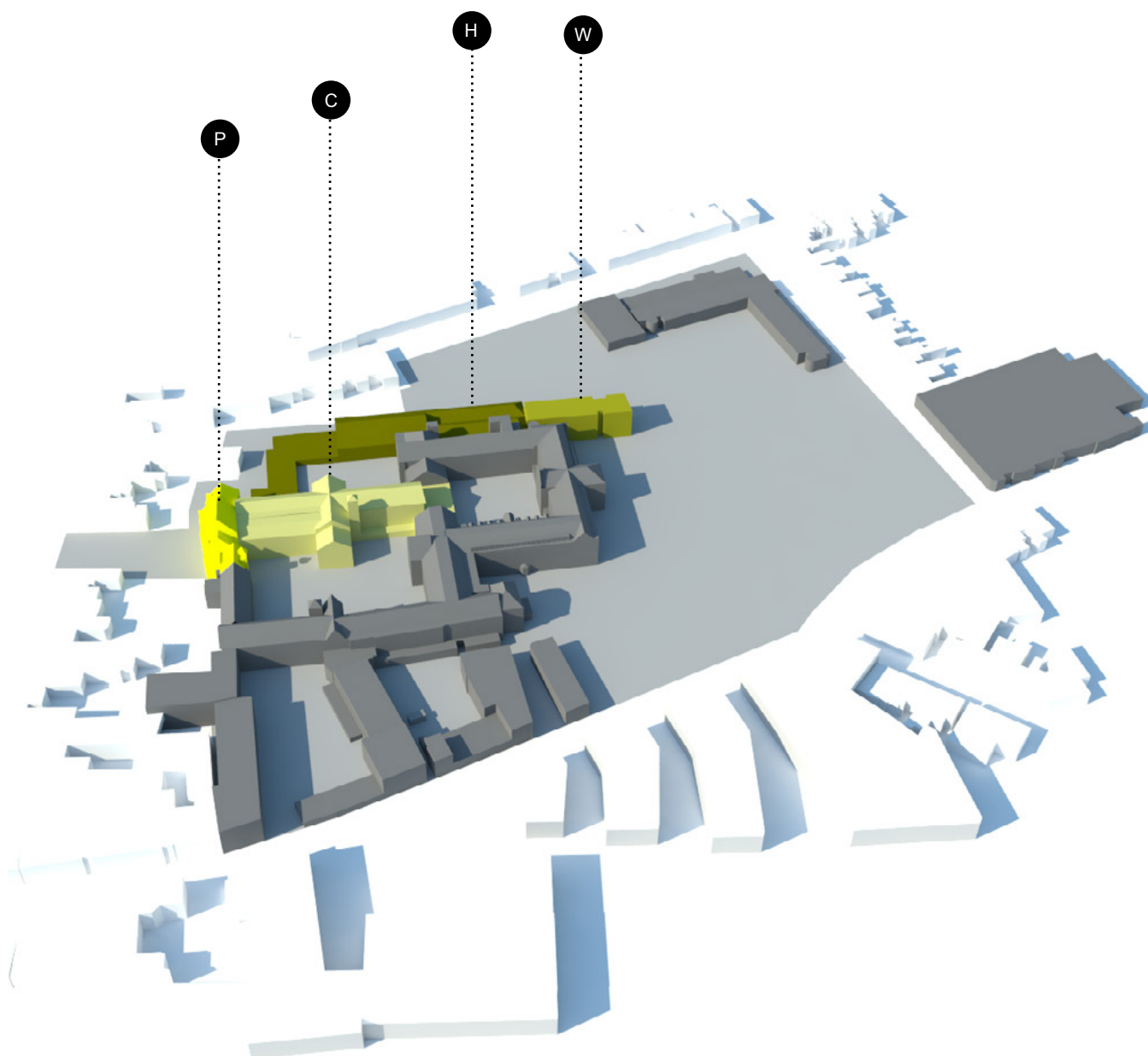

Figuur 46 andere storende elementen

1	2	3
4	5	
- 1 verloederd mariabeeld in mystieke tuin
 - 2 verrommeling gastenhof
 - 3 slordige vuilbakken kiekenkoer
 - 4 containers zichtbaar aan trapveld
 - 5 recente garageboxen, weinig passend op de site

3.3 MICROSCHAAL

3.3.1 BESTAANDE BEBOUWDE STRUCTUUR (EXTERIEUR)

Vanuit morfologisch en historisch perspectief is het complex op organische wijze gegroeid. Doorheen de tijd zijn gebouwen toegevoegd of verbouwd. Elke vleugel of gebouw heeft een eigen letter gekregen die verwijst naar de vorm, het huidige of het vroegere gebruik. Op de linker bladzijde wordt de huidige nummering van de vleugels aangegeven die ook in de rest van dit document wordt aangehouden.

De site omvat een aantal school-, fabriek- en kloostergebouwen gegroepeerd in een achtvorm rond twee centrale binnenplaatsen. Langsheen de Lindekensstraat en Baron Frans du Fourstraat bevinden er zich een aantal fabriek- en schoolgebouwen die van deze basisvorm afwijken.

Het complex is bijna volledig opgetrokken in rode baksteen en zandsteen. De verschillende vleugels van twee, drie tot vier bouwlagen hebben hoofdzakelijk een neogotische inslag, gekarakteriseerd door torens, dakkapellen, frontons en puntbogen.

KERK (C-BLOK)

De 'Kerk van de Verrezen Christus' met crypte en spreekkamers vormt een belangrijk baken in de bebouwde structuur. Deze kerk heeft sinds de eerste kerk van de minderbroeders in de zeventiende eeuw heel wat veranderingen ondergaan en heeft door het toekennen van nieuwe functies en het aanbouwen van nieuwe gebouwen veel van zijn oorspronkelijk karakter verloren. De huidige kerk werd gebouwd ter vervanging van de voormalige minderbroederskerk uit 1667. Deze werd door de kanunnikessen van het Heilig Graf in vervallen toestand aangekocht in 1846 en in 1847 hersteld en verbouwd naar ontwerp van E.L. Gife. De Minderbroederkerk was dichterbij Patersstraat en liep tot ongeveer het einde van de zuidvleugel op het voorhof, zie nog oude koorgevel die de noordgevel vormt van het huidige kerkship. De kerk werd ontijd en de school zoekt een nieuwe functie voor deze imposante ruimte. Tegen de kerk werd een nieuwe noordgevel opgetrokken aan het voorhof met bakstenen lijstgevel onder mansardedak en houten dakkapellen onder fronton. Het dak werd bij de brand van 1997 beschadigd. Op de begane grond loopt de zogenaamde 'bloemengang' met spreekkamers, overwelfd met bepleisterde en beschilderde kruisgewelven.

POORTGEBOUW (P-BLOK)

Tussen 1912 en 1914 bouwen de zusters een nieuwe voorbouw met ridderzaal en traphal, gelegen aan het Patersplein (architect Jules Taeymans). Het poortgebouw heeft verspringende daken die eindigen op trapgevels. De achtergevel aan het voorhofje werd bekroond met een vijfzijdige, ingebouwde toren. De 'ridderzaal' heeft een kenmerkend plafond van moer- en kinderbalken op zandstenen neogotische consoltjes en een imposante beschilderde, zandstenen schouw met Heilig Grafkruis. Dit P-blok huisvest het secretariaat, de bureaus van de directie en twee vergaderzalen.

BREPOLSFABRIEK (W- EN H-BLOK)

De voormalige vestiging van de 'N.V. Brepols' bestond uit fabriek A gelegen ten zuiden van Baron Fr. du Fourstraat en fabrieken B en C ten noorden er van. Fabriek A bleef tot op heden grosso modo bewaard en valt binnen het project van Turnova, van de fabrieken B en C resten slechts enkele fragmenten, geïntegreerd in het Heilig Grafinstituut. In de jaren zeventig werden de fabrieken B en C in het noorden opgekocht door het Heilig Graf. Hiervan zijn het H- en W-blok nog restanten, evenals de sporthal aan Baron Frans du Fourstraat. De bakstenen architectuur is meer industrieel en ruwer van karakter dan de neogotische schoolgebouwen. Het W-blok omvat de technische diensten van het instituut. Het H-blok huisvest diverse muziekl lokalen. Voor de repetitieruimtes werd de bestaande hoge fabriekshal opgedeeld. De ruimtes werden akoestisch slecht gescheiden, wat hun huidige functie niet ten goede komt. Ter hoogte van het gastenhof werd een entresol toegevoegd aan het H-blok. Naast een repetitielokaal huisvest dit blok ook de winkel met etalage.

Figuur 47 C-blok

Figuur 48 P-blok

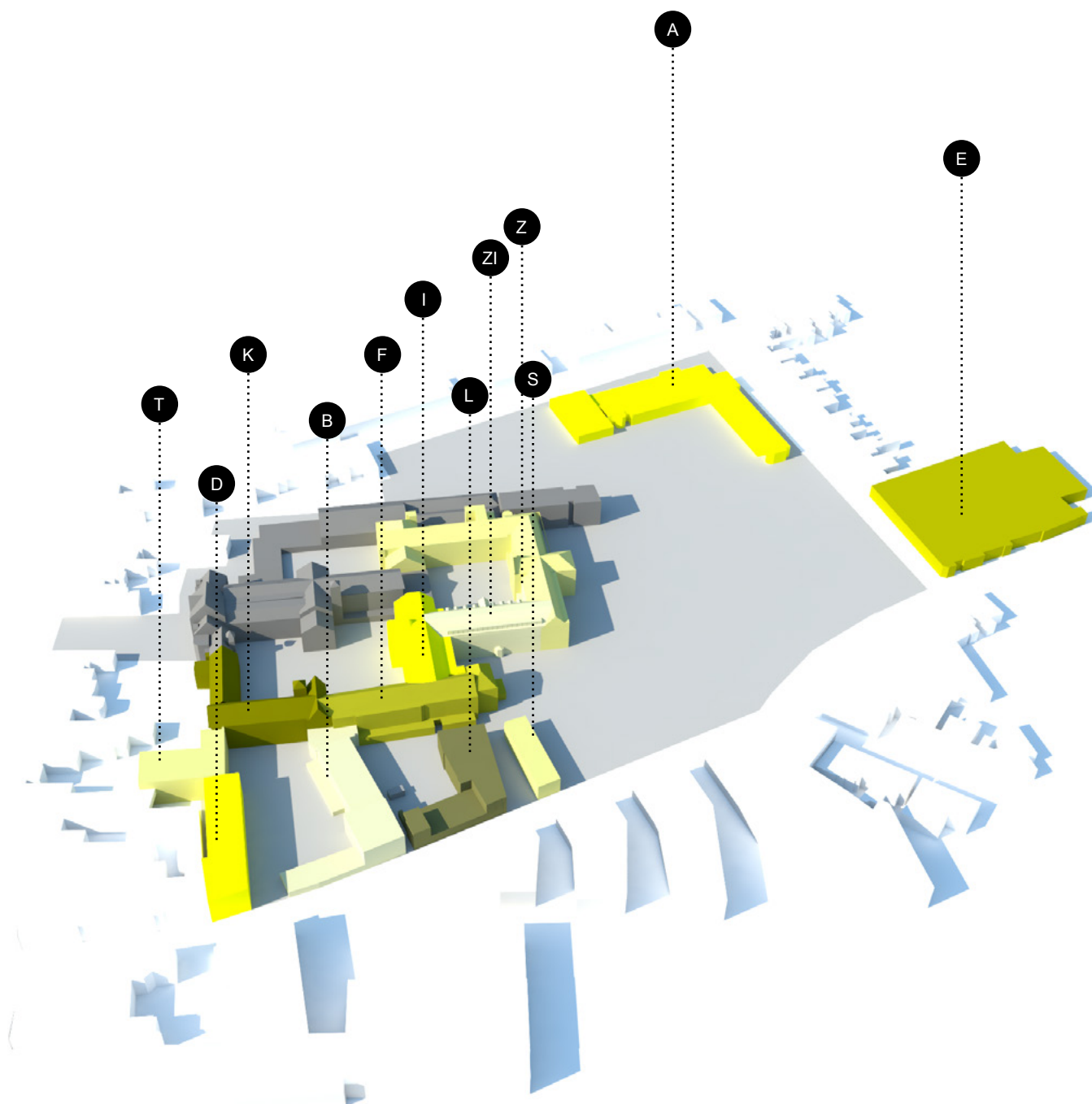

Figuur 49 W-blok

Figuur 50 H-blok

K-, F- EN T-BLOK

Ter hoogte van het vroegere minderbroederklooster aan de rode koer en het aangrenzende voorhof werden in de loop van de jaren diverse blokken opgetrokken: het K-, T- en F-blok. Deze blokken bevatten diverse leslokalen en de feestzaal, vanwaar de naam F-blok afstamt. Het T-blok bevat hoofdzakelijk lokalen die in gebruik zijn door de kunsten (parketzaal), waaronder een theaterzaal met blackbox.

KLOOSTER KANUNNIKESSEN (Z-, ZI- EN I-BLOK)

Het voormalige klooster van de kanunnikessen met zijn vierkante basisvorm werd gebouwd rondom het pandhof en ontworpen volgens de plannen van de Heilig Grafpriorij te Visé. De oostelijke, zuidelijke en de westzijde van het pandhof, samen met de oostvleugel van de rode koer werden opgetrokken circa 1922 naar ontwerp van J. Taeymans, in neogotische trant. De noordvleugel en een deel van de westvleugel werden samen met aanleunend gastkwartier opgetrokken in een zware bouwstijl geïnspireerd op de neo-Vlaamse-renaissance, gebouwd eind de jaren 1940 naar ontwerp van J. Ritzen. Het middenstuk of trappenhal van de westvleugel van twee bouwlagen onder plat dak, werd tegelijkertijd met de kerk voltooid in 1957-1958 naar ontwerp van R. Van Steenbergen. Eind 2013 schonken de kanunnikessen van het Heilig Graf het klooster en de omliggende gronden aan de school. Op heden staat het Z- en ZI-blok leeg na het vertrek van de zusters. De bovenste verdieping van de oostelijke en zuidelijke vleugel worden momenteel omgevormd tot het nieuwe internaat.

NIEUWE SCHOOLGEBOUWEN (D-, B-, L- EN S-BLOK)

Vanaf de jaren zeventig werden langsheen Baron Frans du Fourstraat en aan Lindekensstraat diverse schoolgebouwen opgetrokken in verschillende stijlen en materialen die geen rekening houden met de reeds aanwezige neogotische en industriële baksteenarchitectuur.

Het D-blok grenst aan de achterzijde van de woningen aan Patersstraat en omvat een half verdiepte refter die ook als 'overdekte speelplaats' dienst doet, het huidige internaat en enkele vaklokalen.

Het B-blok werd recent uitgebreid met toiletten en gerenoveerd om het open leercentrum te huisvesten. Daarnaast herbergt dit volume ook de tweede refter en het huidige internaat dat zal verhuizen naar het klooster.

Naast de conciërgewoning aan de sportkoer bevindt zich het L-blok. In dit blok bevindt zich de leraarskamer met lunchruimte.

Tot slot wordt het rijtje langsheen Baron Frans du Fourstraat afgesloten met S-blok dat de chemie labo's huisvest.

In bijlage 5 vind je een uitgebreide inventarisatie van elke gevel van elk bouwblok met gedetailleerde informatie over het metselwerk, dakwerk, schrijnwerk, deuren en andere karakteristieke elementen.

Figuur 51 F-blok

Figuur 52 I-blok

Figuur 53 B-blok en D-blok

Figuur 54 L-blok

Figuur 55 lokaaltypes per verdieping

3.3.2 BESTAANDE INTERNE STRUCTUUR (INTERIEUR)

Momenteel wordt de site gebruikt door de scholengemeenschap van het Heilig Graf. Zij bezitten de volledige site en staan ook in voor het beheer ervan. De campus Patersstraat geeft plek aan drie huizen van het secundair onderwijs die door het Heilig Grafinstituut aangeboden worden: kunst en creatie, ASO en wetenschappen en bedrijfswetenschappen. Daarnaast is er ook een basisschool langsheen Lindekensstraat-Nijverheidstraat die een afzonderlijk entiteit vormt op de site. Het internaat, op heden nog gesitueerd in de blokken aan Baron Frans du Fourstraat, wordt verplaatst naar de bovenste verdiepingen van het leegstaande klooster van de kanunnikessen van het Heilig Graf. Momenteel beperkt het internaat zich tot meisjes vanaf schooljaar 2015-16 en zal het internaat uitgebreid kunnen worden voor jongens. Ook de sporthal aan de overzijde van Nijverheidstraat behoort tot het Heilig Graf en heeft een directe link met de campus Patersstraat.

Volgende categorieën worden onderscheiden naargelang lokaaltype:

- les- en praktijklokalen

Leslokalen zijn lokalen zonder specifieke inrichting waar diverse theoretische vakken gegeven kunnen worden. De praktijklokalen omvatten toegepaste vakken waarvoor vaak meer ruimte en een specifieke inrichting nodig is. De praktijklokalen hebben doorgaans de grootste vloeroppervlakte. Op het gelijkvloers zijn het aantal leslokalen beperkt. De leslokalen bevinden zich hoofdzakelijk in de blokken K, F en I (beschermd gedeelte) en de blokken D en H. De praktijklokalen situeren zich hoofdzakelijk op het gelijkvloers, dit heeft uiteraard te maken met de praktische beperkingen van o.a. een lokaal voor beeldhouwen.

- groepsruimte

Groepsruimtes bevinden zich - evenals praktijklokalen - eerder op het gelijkvloers. Enkel in het T- en D-blok zijn er een aantal groepsruimtes zoals de theaterzaal die op een verdiep zijn gesitueerd. De kerk, de grootste gemeenschappelijke ruimte, heeft op heden nog geen specifieke bestemming gekregen. De kelder bevat nog een aantal grote ruimtes die echter niet voldoen aan de richtlijnen inzake natuurlijk licht om gebruikt te worden als les- of praktijklokaal.

- eetzaal

De huidige eetzaal bevinden zich in het D-blok op de kelderverdieping en in het B-blok op het gelijkvloers. De oude refters van het klooster in het ZI-blok of de zuidelijke vleugel worden nu al ingeschakeld voor het internaat.

- sanitair

Deze categorie omvat de toiletten, douches en kleedkamers. Recent werden er nieuwe toiletten gebouwd aan het B-blok langsheen Baron Frans du Fourstraat. De andere sanitaire voorzieningen liggen sterk verspreid en hoofdzakelijk op het gelijkvloers en het eerste verdiep.

- keuken

De keukens zijn verbonden aan de refters van het B-, D- en ZI-blok.

- internaat

Op de kaarten zien wij zowel de oude internaten in het D- en B-blok op respectievelijk de 3de en 2de verdieping. Deze worden vervangen door de zones aangeduid als internaat in het kloostergebouw op de 2de en 3de verdieping.

- personeel

De ruimtes voor personeel omvatten de leraarskamer, kopieerlokaal, kleedkamer enz. Deze voorzieningen situeren zich hoofdzakelijk in het L-blok.

- berging

Deze categorie omvat leegstaande, ongebruikte ruimten of berging. De kelders zijn duidelijk afleesbaar. Ook het W-blok dat door de technische dienst gebruikt wordt en de zolderruimtes vormen het merendeel van de ruimtes binnen deze categorie.

- circulatie

Deze categorie omvat interne gangen, terrassen en gaanderijen. Wij zien dat er in sommige delen een duidelijke structuur aanwezig is. Onder andere op het gelijkvloers en de eerste verdieping van het klooster is er een duidelijke rondgang. Op de

tweede en derde verdieping van het klooster is er echter een breuk in de circulatie ter hoogte van de Stationhal die slechts 2 bouwlagen hoog is in tegenstelling tot de andere kloostergebouwen die drie bouwlagen en een zolderverdieping bevatten. Er ontbreekt een duidelijke interne link tussen het W- en H-blok en het kloostergebouw. Doordat de oude fabrieksgebouwen W en H vroeger niet tot de school behoorden, is er geen fysieke link tussen beiden. Daarnaast is er ook een significant niveauverschil tussen beiden. De kerk vormt een belangrijke schakel in de interne circulatie van oost naar west. De kerk verbindt het poortgebouw en het klooster met elkaar. In het F-blok zijn er duidelijke hiaten in de circulatie. Diverse aanbouwen hebben de structuur drastisch gewijzigd o.a. de uitbreiding van de feestzaal heeft de circulatie doorbroken. De blokken loodrecht op Baron Frans du Fourstraat (D- en B-blok) zijn intern enkel verbonden via K- en F-blok en zijn vlotter te bereiken langsheen de koeren.

- stijpunten

Door de versnipperde en historisch gegroeide structuur zitten veel functies verspreid over de site, zo zien wij o.a. een veelheid aan trappen en liften. Voor een deel heeft dit te maken met de gescheiden circulatie van het klooster en de school. Het beste voorbeeld is de traphal van twee bouwlagen aan de oostzijde van de kerk. De stromen naar de gastenkamers en het klooster werden fysiek gescheiden door deze op andere niveaus te brengen.

In bijlage 5 vind je een uitgebreide inventarisatie van het interieur van de 'hoofdgebouwen' gelegen rondom de binnentuinen. Dit omvat het volledig beschermde deel en de overige historische gebouwen die de achttien vervullen. De recentere gebouwen (D-, B-, L- en S-blok) zijn niet beschermd en werden intern niet geïnventariseerd. Ook het interieur van W- en H-blok werden niet geïnventariseerd, aangezien deze gebouwen niet beschermd zijn en niet tot de hoofdvorm behoren. De vloeren, plafonds, schrijnwerk en andere kenmerkende erfgoedwaarden werden beschreven en ruimtelijk aangeduid.

3.3.3 HISTORISCH MEUBILAIR - INTERIEURELEMENTEN

In de klooster- en schoolgebouwen staan nog diverse meubelstukken, schilderijen en heilige beelden die restanten zijn uit diverse periodes en herinneren aan de rijke geschiedenis van de site. Sommige meubelstukken of elementen zijn intrinsiek verbonden aan een ruimte en aldus niet wenselijk verplaatsbaar. Het betreft onder andere elementen van de voormalige kerk: de marmeren altaren, toegewijd aan de Verrezen Christus en aan Pius X uit de 20e eeuw, het eikenhouten koorgestoelte, het orgel, de glasramen in het schip, het noordelijk transept en het koor. Deze elementen zijn belangrijke getuigen van de vroegere functie van dit gebouw.

In dit beheersplan wordt hier niet verder op ingegaan. Momenteel is er een studie gaande over de schilderijen van de 16e - 17e eeuw. Hiernaast wordt het Heilig Graf gekenmerkt door een groot aantal andere schilderijen, beeldhouwwerken, meubilair, religieuze voorwerpen en zal de aanvraag tot herkenning van cultuurobjecten in een later stadium gebeuren.

3.3.4 DIAGNOSENOTA BEBOUWDE STRUCTUUR

Hieronder vind je een globale diagnosenota van het exterieur en het interieur. Het exterieur is gebaseerd op de inspectiedossiers van Monumentenwacht. Het dak werd niet opnieuw geïnspecteerd, evenals enkele ontoegankelijke gevels, zoals de westelijke gevel van K-blok. Hiervoor werden de inspectiedossiers volledig overgenomen. De inspectiedossiers vertellen weinig of niets over het interieur, waardoor in het beheersplan dit iets meer aan bod komt. Er wordt enerzijds een onderscheid gemaakt tussen verschillende elementen en anderzijds tussen veelvoorkomende of sporadisch voorkomende problemen. Dit kan nadien gerelateerd worden aan dringende en minder dringende maatregelen.

In bijlage 6 zijn de inspectiedossiers van Monumentenwacht terug te vinden, die vooral het exterieur van de beschermde gebouwen onderzocht hebben.

ALGEMENE SCHADEPROBLEMATIEK

Algemeen is de staat van de gebouwen matig tot vrij goed. Er zijn een aantal problemen die de buitengevels 'aantasten' en dus schade veroorzaken. Vocht, kristallisatie van zouten en vorst zijn vaak de hoofdoorzaken van schades aan de gevel. De voornaamste oorzaak van vocht in de gevel is optrekkend vocht, waardoor het onderste deel van het materiaal nat is. Vocht kan afkomstig zijn van: grondwater (optrekkend vocht); oppervlaktewater (overstroming); regenwater (directe beregening en opspattend vocht); luchtvochtigheid (condensatie) en/of andere bronnen, zoals een lekkende dakgoot of regenpijp. Een andere manier van schade is mechanische schade die veroorzaakt wordt door derden (niet de omgeving), zoals krassen.

Aangezien het aantal bouwmaterialen van de buitengevels beperkt is, komen overal gelijkaardige schades voor. De ene gevel wordt meer geteisterd dan de andere, rekening houdend met de ouderdom, type materiaal, oriëntatie enz.

- Verkleuring van het bouw materiaal

Door vochtproblemen - zoals de slechte staat van afvoeren - verkleurt de natuursteen en ook de baksteen. Het water transporteert zouten en dit wordt afgezet op het bouw materiaal. Door vochtproblemen, zoals opstijgend vocht, ondervinden de gevels onderaan groei van algen en mossen. Dit tast het bouw materiaal aan. Het geveloppervlak wordt ook gewoon vervuild door afzetting van vuil op de gevel.

- Roest van ijzer- en staalwerk

Roestende gevelelementen (bijvoorbeeld muurankers, dorpels) of roestende deeltjes in het materiaal veroorzaken een rood-bruine verkleuring op de gevelstenen. Bepaalde onderdelen van de elementen kunnen los komen te staan en vormen een gevaar als ze naar beneden vallen.

- Zoutuitbloei voegwerk

De zouten zijn veelal door vochttransport via capillaire werking naar het steenoppervlak getransporteerd, waar het water verdampt en kristallisatie plaatsvindt. Wanneer het gaat om dit type zuivere uitbloei, is de schade vooral esthetisch. Er bevinden zich zoutkristallen op het geveloppervlak. Het voegwerk is uitgespoeld. Indien dit zeer hevig voorkomt en het materiaal sterk aantast, is er sprake van crypto-florescentie (onderhuidse zoutuitbloei) en brokkelt de steen af.

- Afschildering en exfoliatie

Afschilfering van het schilderwerk en het afbladeren van de bakstenen. De baksteen verliest zijn samenhang en bladert af. Door vorst en vochtig weer schilfert het schilderwerk af.

- Scheurvorming in gevel

In de gevels komen sporadisch enkele scheuren voor. De dorpels hebben ook vaak scheuren.

Intern kan vocht opnieuw voor schade zorgen, voornamelijk door opstijgend vocht en condensatie. Ook mechanische schade bepaalt de staat van het interieur.

1	2
3	4
5	6
7	8
- 1 biologische groei op dorpel, zoutafzetting en zoutuitbloei op bakstenen (noordgevel C-blok)
 2 verkleuring natuursteen (westgevel P-blok)
 3 biologische groei, uitspoeling voegwerk, exfoliatie en crypto-florescentie (noordgevel C-blok)
 4 verkleuringen baksteen, versleten afvoer (westgevel T-blok)
 5 uitspoeling voegwerk en vuilafzetting (noordgevel H-blok)
 6 roesten ijzerwerk en crypto-florescentie (noordgevel H-blok)
 7 roest van ankers en afschilfering schilderwerk (zuidgevel ZI-blok)
 8 scheurvorming natuursteen en verkleuring (westgevel P-blok)

SAMENVATTING MEEST VOORKOMENDE PROBLEMEN VOLGENS DE INSPECTIEDOSSIER

dakbedekking

- enkele leien zijn beschadigd (met lekken)
- uitgezakte leien
- sterk verweerd aansluitingslood met het steenwerk
- beschadigd noklood en/of geroeste nokbeugels
- te kort aan veiligheid en toegankelijkheid
- gescheurd steenwerk van de topbekroning
- versleten loodslabben

dakwaterafvoer

- lekken in goot
- verweerde en/of geroeste goten
- roestige standpijpen
- elektrolyse tussen verschillende metalen van aansluitingen en gootbekleding
- losgekomen en/of weggevallen beugels
- 'wildgroei' beplanting
- overvolle, verstopte goten

riolering

- verstopte riolering (K-blok)

metselwerk

- uitgespoeld voegwerk
- sterk beschadigde en/of ontbrekende bakstenen
- scheuren in metselwerk
- gebarsten raamdorpels (natuursteen, pleisterwerk van bakstenen raamdorpels)
- loshangende muurankers
- verroeste muurankers
- sterk verkorrelde natuurstenen
- beschadigd pleisterwerk

buitenschrijnwerk

- ingerot houtwerk (vooral bij dakkapellen)
- afgebladderd schilder- en beitswerk
- ramen niet winddicht
- kapot houtwerk met afschilferende verf
- geroeste diefijzers
- geroeste ijzeren deuren

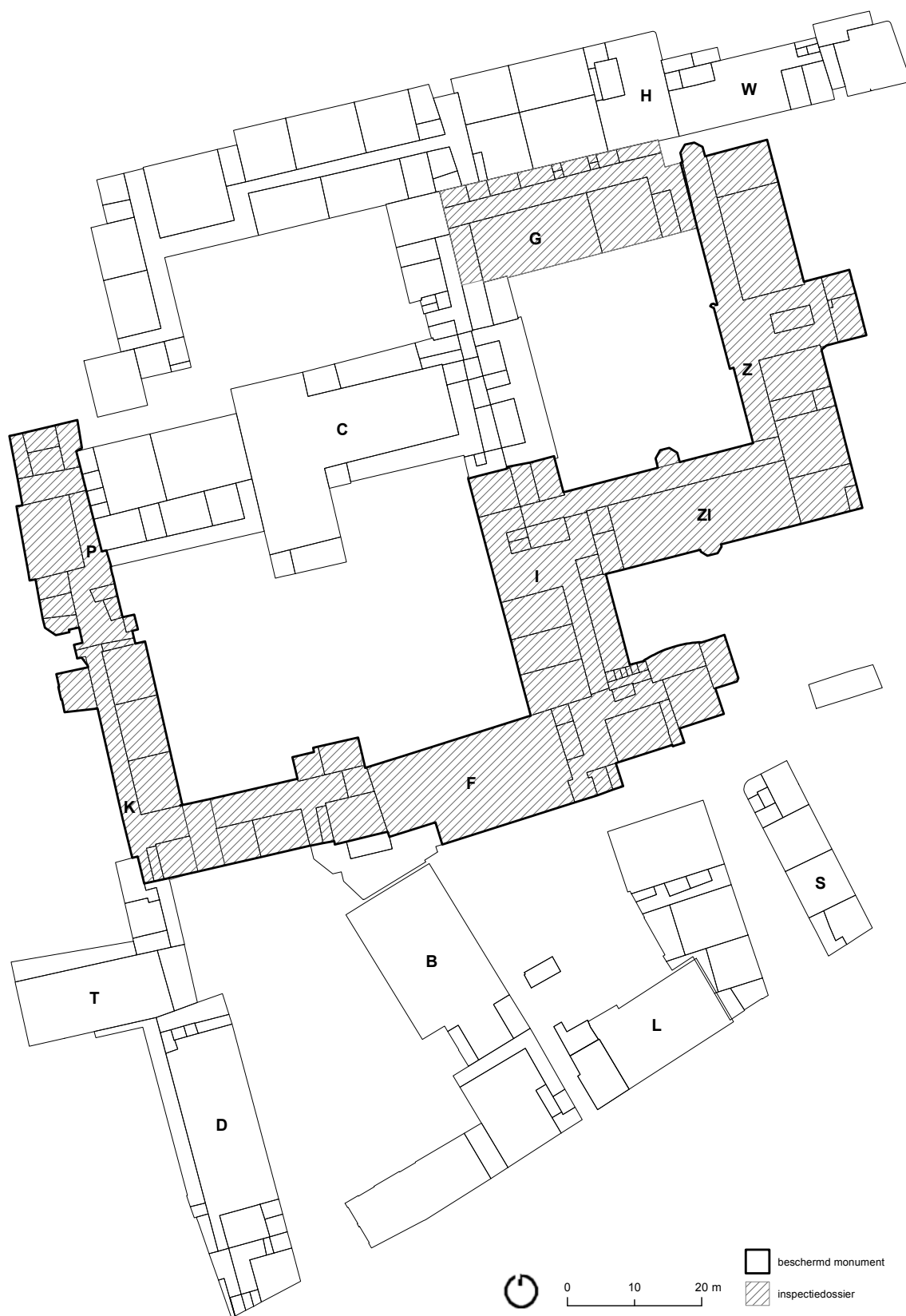
glas

- weggevallen beglazing, vooral van dakkapellen

andere

- aanwezigheid van asbest (is momenteel in behandeling)
- houtelementen geteisterd door 'insecten' zoals bv. kleine klopkever

KAART 3 LOKALISATIE INSPECTIEDOSSIER MONUMENTENWACHT

P-BLOK

EXTERIEUR

Hiervoor verwijzen we naar **het inspectieverslag A-68/11848/2015/B** van Monumentenwacht (zie **bijlage 6**).

Ter aanvulling:

- Voegwerk vertoont sporen van **onkundige herstelling**. Hierbij dient aandacht besteed te worden aan de oorspronkelijke kleur van het voegwerk.
- Oorspronkelijk metselwerkverband aangetast door herstellingswerken.
- **Vochtproblemen** zowel in gevel als dakvlak veroorzaken zoutafzetting, verkleuring van de natuursteen, baksteen en leien, groei van algen en mossen.
- **Tracé** van **kabels** zeer aanwezig in de gevel. Deze dienen op meer gepaste wijze geïntegreerd te worden.
- Oorspronkelijke **volumewerking** wordt **verstoord** door **aanbouw P002** aan de zuidkant. Dit bijgebouw sluit niet aan bij de oorspronkelijke gebouwen wat betreft kleur, materialisatie en maatvoering (wit aluminium schrijnwerk, natuursteen vensterbank en witte dakgoot). Dit is analoog voor het interieur.
- **Oxidatie** regenwaterafvoeren.

INTERIEUR

Voor een uitgebreide inventarisatie van het interieur van dit gebouw verwijzen we naar **bijlage 5**. Hieronder wordt specifiek de problematiek beschreven die we detecteren in P-blok. Gebouw P vertoont een opvallend ernstige vochtproblematiek die de authentieke elementen bedreigt.

VLOER

- Op het gelijkvloers waar de cementtegels van het Heilig Graf en grijze vierkante tegel wordt toegepast, zijn enkele **vloertegels verzakt en beschadigd door de instabiele ondergrond**.
- De parketvloer in pek gelegd vertoont aftekening van de pek in combinatie met een onregelmatig oppervlak, door verwerking van de peklaag.

MUUR

- De natuurstenen muren lijden duidelijk onder het **opstijgend vocht**. Deze schade is duidelijk merkbaar door de verkleuringen en afbrokkeling net boven de vloerplint en plaatselijk verkleuringen tot een hoogte van +- 1m50.
- De natuurstenen vertonen op enkele plaatsen **mechanische schade**. Dit enerzijds door haarscheuren (kleine verticale scheuren) en anderzijds door lastenwerking en verankering van structurele elementen (trap, tussenbordes enz.).
- De natuursteenmuren hebben een verweerd uitzicht door opname van vuil/stof vanwege hun poreuze structuur.
- Kunststof afkasting kabels onder trapboom in conflict met oorspronkelijk materiaalstelling.
- De bepleisterde muren ondervinden opvallend minder problemen van het opstijgende vocht.
- Het **behangpapier** ondervindt schade van vocht. Dit resulteert in **blaasvorming** en **verkleuring**.
- Opvallende siliconenvoeg tussen behangpapier en houten plafond.
- Beschadiging originele natuursteen muren door **doorboringen leidingkanalen**.
- Ernstige **vochtaantasting** ter hoogte van muur bovenaan traphal (via dakgoot) met **schimmelvorming** en zoutuitbloeiing als gevolg.

PLAFOND

- De gele bakstenen **kruisgewelven** met zandstenen ribben op het gelijkvloers verkeren in **goede staat**. Door de poreuze structuur van zandsteen constateren we verkleuring door verwerking.
- Sporadisch sporen van onkundige toepassing van reparatiemortel met sterk verschillende kleurstelling en structuur

van de oorspronkelijke natuursteen.

- **Bepaalde** plafonds vertonen opvallend **meer scheuren en barsten** dan andere plafondtypes.
- Houten plafond in goede staat.
- In GP zware beschadigingen en scheuren in plafond.

SCHRIJNWERK

- Binnenschrijnwerk in goede staat. Enkele gebruikssporen te detecteren en **afschilfering schilderwerk van scharnieren en deurklinken**.
- De **toegangsdeuren sluiten niet goed aan op de vloer** waardoor het binnenklimaat (vocht, temperatuur) nadelig wordt beïnvloed. Plaatselijk werden er aluminium latjes aangebracht onderaan de deuren. Dit tast de authenticiteit van deze elementen aan.
- **Roestvorming** ter plaatse van verankering buitendeuren.
- Aansluiting buitenschrijnwerk met de muur is **niet winddicht**. Dit veroorzaakt vocht- en klimaatproblemen.

TRAP

- Aanzet trap op gelijkvloers vertoont schimmelvorming door opstijgend vocht.
- Algemene staat van de trap wordt positief beoordeeld.

K-BLOK

EXTERIEUR

Hiervoor verwijzen we naar het **inspectieverslag A-68/11846/2015/B en A-68/11847/2015/B** van Monumentenwacht (zie **bijlage 6**).

Ter aanvulling:

- Vochtproblemen zowel in gevel als dakvlak veroorzaken zoutafzetting, verkleuring van de natuursteen, baksteen en leien, groei van algen en mossen. **Optrekkend vocht en een slechte staat van de dakgoot** zijn hiervan de oorzaak.
- Zuidgevel: gelijkvloers en eerste verdieping aluminium raamkaders, tweede verdieping origineel buitenschrijnwerk in hout. Noordgevel: gelijkvloers: enkele aluminium raamkaders, overig buitenschrijnwerk in hout. Oost- en westgevel: overal origineel schrijnwerk in hout behouden.
- **Onderdoorgang** in K-blok werd later gemaakt om beide buitenruimtes te verbinden en werd bepleisterd in een rode kleur. Raampartijen, materiaal- en kleurstelling **verschillen erg van oorspronkelijk gebouw**.
- Oxidatie regenwaterafvoeren.

INTERIEUR

Voor een uitgebreide inventarisatie van het interieur van dit gebouw verwijzen we naar **bijlage 5**. Hieronder wordt specifiek de problematiek beschreven die we detecteren in gebouw K.

VLOER

- Op het gelijkvloers waar de zwarte arduinen vierkante tegel wordt toegepast, zijn enkele vloertegels **verzakt** en beschadigd door de **instabiele ondergrond**.
- In sommige lokalen werd de **oorspronkelijke vloer bedekt met vinyl**.
- Beschadiging blauwe hardsteen dorpel door deur.
- Vloeren **op het gelijkvloers zijn in het algemeen in goede staat** door **onderkeldering** waardoor vochtproblemen minder aanwezig zijn.
- In klaslokalen K005, K006 en K007 bestaat de vloer uit enerzijds cementtegels met een zwart-wit patroon en anderzijds over een bakstenen strook. De **plinten** zijn **verschillend** bij beide vloerbedekkingen. Dit wijst op een vroegere verhoging, die later is weggehaald. De zwart-witte cementtegel verkeert in goede staat, maar vertonen duidelijke **gebruikssporen** (enkele gebarsten tegels).
- Rood-witte cementtegel in K104, K105 en K108 vertonen gebruikssporen (enkele gebarsten tegels).
- Verzakking rode vierkante tegels en ontbrekend voegwerk op eerste verdieping door instabiele ondergrond.
- Door gedeeltelijke **cementering op keldervloer is er een ernstige vochtproblematiek**.

MUUR

- **Rode lambrisering is plaatselijk beschadigd**. Over het algemeen is de rode lambrisering in slechte staat.
- Beschadiging pleisterwerk ter hoogte van radiator in lokaal K001.
- Kunststof afkasting kabels in conflict met originele structuur.
- Rood geschilderde waterleiding blusapparaat in de gang is prominent aanwezig.
- Ernstig vochtprobleem door ontbreken van cementering en ventilatie in kelder met schimmelvorming en **afbladderend pleisterwerk** tot gevolg.

RADIATOREN

- Schilderwerk radiatoren schilfert af door **roestvorming**.

PLAFOND

- Witte planchetplafond **verbergt oorspronkelijke structuur**.
- Houten **spantbeen aangetast** door **insecten/schimmel/vocht/ouderdom** in lokaal K300.
- In lokaal K304 en K305 worden houten trekbalken ondersteund door stalen profielen en dakspanten worden **verankerd** in muur om **stabiliteit te garanderen**.
- Bepleisterd plafond op tweede verdieping boven traphal vertoont **barsten door vochtschade**.

SCHRIJNWERK

- **Geen winddichte aansluiting** tussen muur en buitenschrijnwerk met klimaat- en vochtproblemen als gevolg.
- **Verskillende types glas** in houten binnendeuren.
- Schilderwerk **binnenschrijnwerk dient hersteld te worden**.
- Houten schrijnwerk in leslokalen K005, K006 en K007 met origineel openingsmechanisme en ventilatiesysteem zijn in goede staat.
- **Scharnieren** houten deuren zijn **beschadigd**.

TRAP

- **Roestvorming** aan balustrade van trap.
- Trap naar kelder in blauwe hardsteen vertoont gebruikssporen.
- **Ontbrekende zwarte keramische tegels**.

FIETSENSTALLING

EXTERIEUR

Hiervoor verwijzen we naar het **inspectieverslag A68/11853/2015/B (fietsenstalling K008)** van Monumentenwacht (zie **bijlage 6**).

INTERIEUR

- Beschadigd pleisterwerk.

F-BLOK

EXTERIEUR

Hiervoor verwijzen we naar het **inspectieverslag A-68/11845/2015/B** van Monumentenwacht (zie **bijlage 6**).

Ter aanvulling:

- De poreuze natuursteen vertoont verkleuringen door **opname van vuil en stof**.
- **Vochtproblemen zowel in gevel als dakvlak** veroorzaken zoutafzetting, verkleuring van de natuursteen, baksteen en leien, groei van algen en mossen. Optrekkend vocht en slechte staat van de dakgoot zijn hiervan de oorzaak.
- **Scheurvorming** boven enkele lateien.
- Zichtbaar leidingtracé in conflict met oorspronkelijk gebouw.
- Oxidatie regenwaterafvoeren.
- Overall **origineel schrijnwerk behouden** waardoor architecturaal karakter intact gebleven is, maar vochtproblematiek aanwezig blijft.

INTERIEUR

Voor een uitgebreide inventarisatie van het interieur van dit gebouw verwijzen we naar **bijlage 5**. Hieronder wordt specifiek de problematiek beschreven die we detecteren in gebouw F. In het algemeen werd er weinig van het authentiek karakter bewaard. Slechts enkele lokalen hebben hun originele materialisatie en sfeer behouden (F100).

VLOER

- **Originele vloeren vervangen** door ander materiaal (tegels ipv hout, vinyl ipv tegels of hout, parket ipv hout of tegels).
- Verschillende **kleurschakering** in rode keramische tegels en verwerking tegels door gebruik.
- Vloeren op het gelijkvloers zijn in het algemeen in goede staat door onderkeldering waardoor vochtproblemen minder aanwezig zijn.

MUUR

- **Vochtige kelder** door gebrek cementering en ventilatie.
- **F101 werd volledig gestript**.
- Geen winddichte aansluiting buitenschrijnwerk met muur zorgt voor klimaat- en vochtproblemen. Dit komt voornamelijk ter hoogte van de dagkanten voor.
- **Vochtproblematiek** in lokaal F206 ter hoogte van afgesloten raam. Kunststof/houten plaat dient vervangen te worden zodanig dat het raam waterdicht afsluit.

PLAFOND

- Veelvuldige toepassing **verlaagde plafonds**, waardoor originele structuur niet meer zichtbaar is.

SCHRIJNWERK

- **Afschilfering verf** zowel bij houten als metalen buitenschrijnwerk.
- **Ingerot** houten buitenschrijnwerk in F204.
- Verschillende types glas in houten binnendeuren.

TRAP

- Afschilfering verf door **roestvorming** op balustrade.

C-BLOK

EXTERIEUR

Hiervan werd nog geen inspectierapport opgemaakt door Monumentenwacht. Hieronder kunnen jullie een omschrijving gekoppeld aan een diagnose met betrekking tot het exterieur van gebouw C terugvinden.

- De kerk uit de 17e eeuw vormt vandaag een **onsamenhangend geheel ten gevolge van functiewijzigingen en veelvuldige aanbouw nieuwe gebouwen.**
- **Grote diversiteit aan glasramen** die nog **in oorspronkelijk staat** verkeren vragen voor voldoende onderhoud.
- Nieuwe noordgevel aan het voorhof met bakstenen lijstgevel onder mansardedak en houten dakkapellen onderscheidt zich van de originele architectuur.
- **Zoutafzetting en zoutuitbloei op bakstenen** ter hoogte van de plint en dakgoot. Deze **problematiek** is het **grootste** in de **noordgevel**.
- **Uitspoeling** voegwerk.
- **Exfoliatie** en crypto-florescentie op enkele plaatsen in de noordgevel.
- Voegwerk vertoont sporen van **onkundige herstelling**. Hierbij dient aandacht besteed te worden aan de oorspronkelijke kleur van het voegwerk.
- Oorspronkelijk **metselwerkverband aangetast door herstellingswerken**.
- **Vochtproblemen** zowel **in gevel als dakvlak** veroorzaken zoutafzetting, verkleuring van de natuursteen, baksteen en leien, groei van algen en mossen. Deze problematiek is het grootst in de noordgevel. **Optrekkend vocht en slechte staat van de dakgoot** zijn hiervan de oorzaak.
- **Biologische groei op bakstenen dorpels** in alle gevelvlakken.
- Tracé van kabels zeer aanwezig in de gevel. Deze dienen op meer gepaste wijze geïntegreerd te worden.
- **Beschadigde glasramen** naar **kelder** dienen vervangen te worden zodat raam waterdicht aansluit.
- **Afschilfering schilderwerk kroonlijst**.
- **Ontbrekende tegels** buiten, voor de toegang van de **zuidgevel**.
- Prominent **aanwezige ventilatieroosters** in zuidgevel verstoren de gevelcompositie.
- Buitenschrijnwerk is **verweerd**.
- **Oxidatie** regenwaterafvoeren.

INTERIEUR

Voor een uitgebreide inventarisatie van het interieur van dit gebouw verwijzen we naar **bijlage 5**. Hieronder wordt specifiek de problematiek beschreven die we detecteren in gebouw C.

VLOER

- De **spreekkamers** in de **bloemengang** hebben een visgraat parketvloer met zwarte omlijning in **zeer goede staat**.
- Toegepaste beige natuursteen vierkante tegel in goede staat, zowel in de kelder als op gelijkvloers.
- Beige vierkante tegel op **tweede verdieping** zorgt voor **stijlbreuk met andere tegels** toegepast in het Heilig Graf.
- Vloeren op het gelijkvloers zijn in het algemeen in goede staat door onderkeldering waardoor vochtproblemen minder aanwezig zijn.

MUUR

- Grof bepleisterde muren verkeren in goede staat.
- **Renovatie van C006** zorgt voor een **stijlbreuk** met de originele architectuur en ruimtelijkheid door onderverdeling van de ruimtes aan de hand van bovenlichten met verschuifbare panelen.
- **Akoestische ingrepen verstoren de originele architecturale vormgeving en ruimtelijkheid.**

- Uitsparing bepleistering voor muurfresco's en wandornamenten daterend van circa 1959. De **fresco's** op natuursteen vertonen **haarscheurtjes** en **verkleuringen** door **ouderdomsverwerking**.
- **Mechanische schade** muur ter plaatse van CTR23.

PLAFOND

- Bloemengang op gelijkvloers met belangrijke historische waarde en overwelfd met bepleisterde en beschilderde kruisgewelven nog steeds intact.
- Akoestische ingrepen verstoren de originele architecturale vormgeving en ruimtelijkheid.
- Verlaagde plafonds in de lokalen en gang op de tweede verdieping verbergen de oorspronkelijke structuur.
- Interne dakstructuur C303-304 in **goede staat** (recent vernieuwd?!).

SCHRIJNWERK

- Rode binnendeuren contrasteren erg met wit grof pleisterwerk. Rode binnendeuren overschaduwen de oorspronkelijke sereniteit die beoogd werd.

TRAP

- Trappen in goede staat.

I-BLOK

EXTERIEUR

Hiervoor verwijzen we naar het **inspectieverslag A-68/11844/2015/B** van Monumentenwacht (zie **bijlage 6**).

Ter aanvulling:

- Groei van algen en mossen op blauwe hardsteen ten gevolge van constante blootstelling aan regen.
- Ouderdomsverwerping en vervuiling van natuursteen door poreuze structuur.
- Grote hoeveelheid vuilafzetting op zowel gevelmetselwerk als natuursteenelementen.
- Rode vierkante tegels onder galerij zijn verzakt en gebarsten.
- Sterke verkleuring gevelmetselwerk rond gevelankers door roestvorming.
- Vormverandering buitentegels door wortelgroei.
- Voor entree deur in westgevel ligt een houten plaat in een arduinen omkadering. De arduinen dorpel onder de toegangsdeur is verzakt, waardoor het buitenschrijnwerk niet meer winddicht aansluit.
- Overal oorspronkelijk buitenschrijnwerk toegepast.
- Oxidatie regenwaterafvoeren.

INTERIEUR

Voor een uitgebreide inventarisatie van het interieur van dit gebouw verwijzen we naar **bijlage 5**. Hieronder wordt specifiek de problematiek beschreven die we detecteren in gebouw I. Er zijn zeer veel authentieke kenmerkende elementen bewaard gebleven. Onder meer de bakstenen kruisgewelven, marmeren trap, vloerbekleding, het brandglas en binnenschrijnwerk.

VLOER

- De parketvloer in pek gelegd vertoont aftekeningen van de pek in combinatie met een licht onregelmatig oppervlak, door verwerking van de peklaag.
- Vloeren op het gelijkvloers zijn in het algemeen in goede staat door onderkeldering waardoor vochtproblemen minder aanwezig zijn.
- Ontbrekend voegwerk en mechanische schade door gebruik van de rode keramische vierkante tegels.

MUUR

- Plaatselijk afschilfering pleisterwerk op muren dat wijst op vochtproblemen door verweerde gevel en/of slechte aansluiting buitenschrijnwerk.
- Plaatselijk beschadiging pleisterwerk in wanden door gebruik.
- Houten lambrisering plaatselijk beschadigd door inkervingen. (vb GI22)

PLAFOND

- Authentieke bakstenen kruisgewelven met zandstenen kolommen verkeren in goede staat.

SCHRIJNWERK

- Kenmerkende gele keramische getegelde vensterbanken nog in goede staat. Plaatselijk beschadiging van deze tegels door gebruik.
- Originele buitenschrijnwerk sluit niet winddicht aan waardoor vochtproblemen ontstaan ter plaatse van de raamaansluitingen.
- Afschilfering schilderwerk binnen van het buitenschrijnwerk.
- Verschillende types glas in houten binnendeuren. Plaatselijk ontbreken glaspanelen.

TRAP

- Verkeert in het algemeen in goede staat.

Z- EN ZI-BLOK

EXTERIEUR

Hiervoor verwijzen we naar het **inspectieverslag A-68/11829/2015/B** van Monumentenwacht (zie **bijlage 6**).

Ter aanvulling:

- **Ontbrekende muurankers** in noordgevel.
- Grote hoeveelheid **vuilafzetting** op zowel gevelmetselwerk als natuursteenelementen. **Westgevel** lijdt hier zwaar onder.
- **Plaatselijke beschadiging glas-in-lood ramen**.
- **Vochtproblemen** zowel in gevel als dakvlak veroorzaken zoutafzetting, verkleuring van de natuursteen, baksteen en leien, groei van algen en mossen. Deze problematiek is het grootste in de noordgevel. Optrekkend vocht en slechte staat van de dakgoot zijn hiervan de oorzaak.
- **Oxiderende muurankers** die door **corrosievorming** uitzetten, zorgen voor scheuren in het gevelmetselwerk.
- **Groei van algen en mossen en afschilfering van pleisterwerk** op keermuur door vochtprobleem.
- **Ingerot** houten schrijnwerk.
- Plaatselijk **exfoliatie** natuurstenen en gevelmetselwerk.
- Groei van algen en mossen in combinatie met weggespoeld voegwerk in de bakstenen vloer rondom gebouw.
- Scheurvorming gebouw tussen gebouw en bakstenen vloer.
- Verwerking en groei van algen en mossen op terrastegels.
- **Oxidatie** regenwaterafvoeren.

INTERIEUR

Voor een uitgebreide inventarisatie van het interieur van dit gebouw verwijzen we naar **bijlage 5**. Hieronder wordt specifiek de problematiek beschreven die we detecteren in gebouw Z en ZI. Over het algemeen zijn de gebouwblokken in oorspronkelijke staat bewaard. **Vele authentieke elementen** (bakstenen kruisgewelven, marmeren trap, vloerbekleding en binnenschrijnwerk) zijn behouden. Lokaal Z004-Z005 (keuken) werd volledig heringericht en aangepast aan de hedendaagse noden. Deze aanpassingen staan in sterk contrast met de authentieke elementen. Op de tweede verdieping (GZ21-Z238-Z239) vinden momenteel verbouwingswerken plaats wat de diagnose bemoeilijkt. Kenmerkende elementen zoals de rode keramische klinkers, visgraat parket en steunbalken als plafond lijken behouden te blijven.

VLOER

- Vloeren op het gelijkvloers zijn in het algemeen **in goede staat**.
- Over het algemeen **lichte mechanische schade** door gebruik en **ouderdomsverwerking** bij de rode keramische vierkante tegel.
- Plaatselijk werd de **originele vloerbekleding vervangen door vinyl**.
- In kelder van ZI-blok plaatselijk grote **vervormingen onder steunpunt** waarbij vloertegels tiental centimeters naar boven komen.

MUUR

- Plaatselijke **vochtproblemen** ten gevolge van **opstijgend vocht** met afschilfering pleisterwerk en schimmelvorming tot gevolg (Z000).
- Eetzaal internaat verliest aan prestige en volume door opdeling.
- Plaatselijk mechanische schade waardoor **scheurvorming** optreedt.
- Vochtige **kelder** in ZI-blok door **onvoldoende ventilatie** met **schimmelvorming**, afschilfering van pleisterwerk en **ongezond binnenklimaat** tot gevolg.
- **Beschadiging** van **groen behangpapier** met bloemenmotief **boven plint**.

PLAFOND

- Authentieke bakstenen kruisgewelven met zandstenen kolommen verkeren in **goede staat**.

SCHRIJNWERK

- **Binnenschrijnwerk in goede staat.**
- Onderaan binnenschrijnwerk schade door vocht.
- **Geen winddichte aansluiting buitenschrijnwerk** waardoor vochtproblemen ontstaan.
- **Plaatselijk beschadigde glaspanelen** en verschillende glastypes in het binnenschrijnwerk.

RADIATOREN

- Schilderwerk **radiatoren schilfert af door roestvorming**.

TRAP

- Trappen verkeren in het algemeen in **goede staat**.

G-BLOK

EXTERIEUR

Hiervoor verwijzen we naar het **inspectieverslag A-68/12396/2015/B** van Monumentenwacht (zie **bijlage 6**).

Ter aanvulling:

- **Oxidatie** regenwaterafvoeren.
- **Groei** van **algen** en **mossen** in combinatie met **weggespoeld voegwerk** in de bakstenen gevel en vloer rondom gebouw.
- **Ouderdomsverwerking** en vervuiling van natuursteen door **poreuze structuur**.

INTERIEUR

Voor een uitgebreide inventarisatie van het interieur van dit gebouw verwijzen we naar **bijlage 5**. Hieronder wordt specifiek de problematiek beschreven die we detecteren in gebouw G. Momenteel vinden er **verbouwingswerken** plaats, wat de **diagnosering bemoeilijkt**. Kenmerkende elementen zoals de rode keramische klinkers, visgraat parket en authentieke structuren lijken behouden te blijven.

VLOER

- Plaatselijk authentieke vloerbekleding vervangen door vinyl.
- Vloeren op het gelijkvloers zijn in het algemeen in **goede staat**.
- Over het algemeen **lichte mechanische schade** door gebruik en ouderdomsverwerking bij de rode keramische vierkante tegel.

MUUR

- **Plaatselijk afschilfering** en **scheurvorming** in pleisterwerk.
- **Vochtschade** ter hoogte van aansluiting daklicht en hoekaansluitingen in lokalen Z016-Z019.
- Op de derde verdieping werd plaatselijk een vrij grote zone van de originele gele baksteen beschadigd door de verbouwingswerken.

PLAFOND

- Plafond G100 gestript.
- **Spitsboogvormige doorgangen** en gele baksteen kruisgewelven zijn in **goede staat**.
- *Lek veroorzaakt tijdens verbouwingswerken in lokaal Z139 en GZ24 waardoor ernstige vochtschade kan ontstaan indien deze niet spoedig hersteld wordt.*

SCHRIJNWERK

- Plaatselijk **beschadigde glaspanelen** en verschillende glastypes in het binnenschrijnwerk.
- **Geen winddichte aansluiting buitenschrijnwerk waardoor vochtproblemen ontstaan.**

TRAP

- Verkeert in het algemeen in goede staat.

IV ERFGOEDWAARDEN

4 ERFGOEDWAARDEN

Het beschermingsbesluit is een vertrekpunt voor het bepalen van de erfgoedwaarden. De gebouwen van Jules Taeymans zijn beschermd als monument omwille van hun historische en architectuur-historische waarde:

HISTORISCHE WAARDE

De stichting van de H. Grafpriorij in Turnhout klimt op tot 1622. Het profileerde als onderwijsinstelling, wat een mijlpaal in de ontwikkelingsgeschiedenis van het katholiek meisjesonderwijs in Turnhout was. Tot op heden bleef het haar ver strekkende uitstraling behouden.

ARCHITECTUUR-HISTORISCHE WAARDE

De neogotische school- en kloostergebouwen vormen een gaaf bewaard ensemble rondom inpandige binnentuinen, daterend van verschillende bouw- en verbouwingsfasen tussen 1911 en 1923, uitgevoerd naar het ontwerp van provinciaal burgemeester J. Taeymans. Zowel het exterieur als het interieur worden gekenmerkt door hun monumentaliteit, vormelijke rijkdom en veelkleurigheid. De gotische bouwstijl getuigt van de typische eclectisch-historische kunstopvatting bij de academisch gevormde bouwmeesters uit eind 19e eeuw en begin 20e eeuw.

Omdat de site niet enkel beschermde, maar ook niet-beschermde delen bevat, wordt een eigen waardebepaling gemaakt in dit beheersplan, conform aan het beschermingsbesluit.

Eerst worden de verschillende waarden voor de hele site weergegeven. Cursief worden de zwaktes en verstoringen beschreven. Op microschaal worden de erfgoedwaarden van de gebouwen volgens een NARA-grid opgesomd. De gebouwen worden gegroepeerd per architect om de waarden te bepalen.

4.1 MESOSCHAAL: DE SITE

HISTORISCHE WAARDE

Het is een site van **Heilig Grafpriorij**, wat verwijst naar de grote geschiedenis van de Orde van het Heilig Graf en de kruistochten (Godfried van Bouillon). Het was van groot belang voor de verspreiding van het katholieke geloof. De priorij in Turnhout is de enige stichting van de orde in het oude bisdom Antwerpen en het enige sepulcrinessenklooster dat in het oude Hertogdom Brabant is blijven bestaan. Er zijn heel wat elementen op de site die hiernaar verwijzen, zoals bijvoorbeeld het kruis van de Orde.

Naast het religieus historisch belang, is ook de **verweving** van het **industriële karakter** met de **schoolgemeenschap** uniek. De Brepols site is verweven met de onderwijsinstelling en vormt als het ware één geheel, ondanks hun diverse identiteit. De Heilig Grafpriorij in Turnhout profileerde zich als onderwijsinstelling en was een belangrijke mijlpaal in de ontwikkelingsgeschiedenis van het **katholiek meisjesonderwijs** in Turnhout (zie beschermingsbesluit). De diverse verhuizen van de H.

Graforde wegens plaatsgebrek en de expansie van haar definitieve vestiging in Patersstraat sinds 1825 duiden op het succes en de belangrijke rol van de instelling inzake het katholiek meisjesonderwijs. De site is een mooi pareltje van uiteenlopende 'functies' zoals het industrieleven, een school- en een kloostergemeenschap.

*Het weggaan van de zusters betekent het langzamerhand vervagen van de oorspronkelijke identiteit. Het historisch verhaal en de **originale 'gebruikers'** van de site dreigen te **verdwijnen**, omdat de zusters de enige zijn die de volledige geschiedenis van de site kennen.*

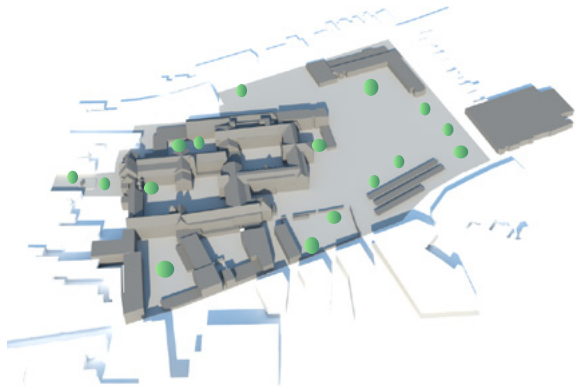

ARCHITECTURALE WAARDE

De site vormt een belangrijk aandeel van het beschermde erfgoed in het centrum van Turnhout. Enkel de gebouwen van provinciaal burgemeester en architect **Jules Taeymans** zijn beschermd en vormen een representatief staaltje van zijn meesterwerken. Toch zijn de overige gebouwen ook zeer waardevol en ontworpen door andere, belangrijke architecten zoals Ritzen en van Steenberghe sr. De neogotische gebouwen zijn zeer waardevol door hun grote - en nog steeds bewaarde - **ensemblewaarde**. Ze zijn **monumentaal** en beeldbepalend voor de directe omgeving. De beschermde delen hebben imposante gevels die naar de omliggende straten toe de beeldwaarde en herkenbaarheid van de school verhogen. Het poortgebouw en de kophuizen rond Patersplein geven de school een **statige** adresfunctie. De site op zijn geheel is zo **divers** met binnentuinen, koeren, groenzones en diverse gebouwstructuren. Toch is er een **grote samenhang** van de site, namelijk tussen de buiten- en binnenruimten die elkaar nodig hebben om tot hun recht te komen. De vele bouwfasen verwijzen naar de

verschillende technieken en trends in de architectuur en de stijl van de architecten.

*De vele transformaties maken het niet eenvoudig om de oorspronkelijke gebouwen van de verschillende architecten te achterhalen. Er is vaak een **wirwar** aan **bouwfasen** zichtbaar, waardoor de gebouwen een 'chaotisch' uitzicht krijgen. Er is een groot verschil in waarden van gebouwen, zoals de later toegevoegde B-, L-, S- en D-blokken. Deze gebouwen hebben weinig erfgoedwaarden en worden begrensd door verharde koeren die weinig architecturale waarden hebben. De **recentere bouwblokken** langsheen de Baron Frans du Fourstraat **blokkeren het zicht** op beeldbepalende gevels en aanbouwen - zoals een trappenhuis en een liftkoker - hebben de gevel aangetast.*

LANDSCHAPPELIJKE WAARDE

Ook de buitenruimte heeft heel wat kwaliteiten. Er zijn enkele **monumentale bomen** die vele veranderingen overleefd hebben en de kans kregen om uit te groeien tot groene bakens op de site. Onder andere de bomen op gastenhof en kiekenkoer zijn stille getuigen van een rijke geschiedenis. De binnenhoven zoals pandhof en voorhof met rode koer hebben elk hun typisch karakter, aangepast aan de identiteit en functionaliteit van omliggende gebouwen. Het landschap is zeer divers aan flora en elke ruimte heeft een **eigenheid**, zoals bijvoorbeeld de mystieke tuin. De groene zones bieden een **tegengewicht** voor de bebouwde en dynamische structuur van de school en bieden **rust** binnen een bruisende schoolcampus. De hele site is vrij groen en is een **belangrijke landschappelijke zone** binnen de 'grijze' stadskern.

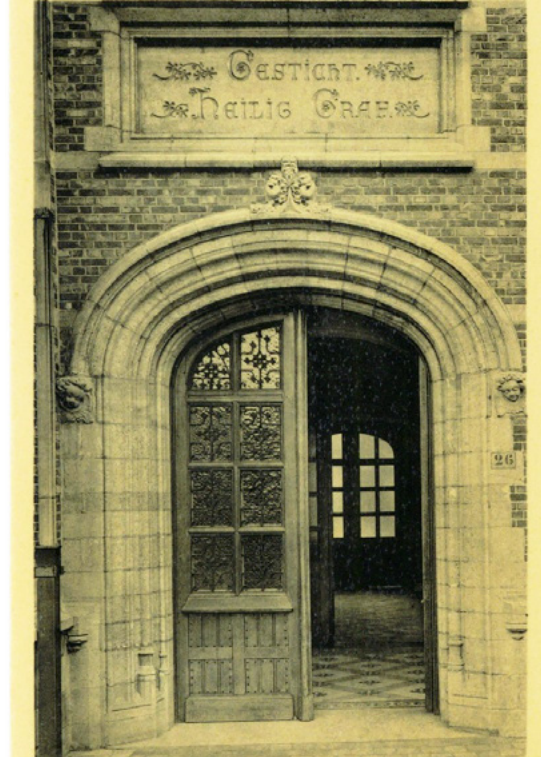
*Het gastenhof gelegen aan H-blok is verwaarloosd. Hekken en **weinig onderhouden paden** verstoren het **uitzicht** van het hof. Nabij het trapveld bevinden zich containers die de groenzones rondom de gebouwen verstoren en beter wat verscholen zitten. De mystieke tuin heeft ook een aantal 'romantische' elementen, die 'betekenisloos' achterblijven in de tuin en waarvan niemand de betekenis en/of herkomst weet. Het voorhof is heraangelegd en verliest hierdoor een deel van haar authenticiteit en historische representativiteit.*

RUIMTELIJK - STRUCTUREEL WAARDE

Het **ensemble** van de ruimte is zeer waardevol. De klassieke kloosterplattegrond is nog steeds goed zichtbaar: klooster- en schoolgebouwen gegroepeerd rond binnenplaatsen met lange gangen die de verschillende vertrekken verbinden. De binnentuinen versterken de neogotische gebouwen. Bijvoorbeeld was het pandhof zeer functioneel, namelijk een moestuin voor de zusters en een waterbron om zich te wassen vooraleer ze de kerk binnengingen. Er is een duidelijk **onderscheid** tussen **open en gesloten** delen, wat de uniciteit van de ruimten weergeeft. De kant van het klooster is vrij gesloten, aangezien de zusters een gesloten gemeenschap zijn, terwijl de ruimten van de school voldoende open zijn. De site is goed toegankelijk en dicht bij het centrum gelegen. De **centrale ligging** is een kwaliteit van de site en vereenvoudigd de functie als schoolinstituut.

*De **geslotenheid** van het klooster beperkt de mogelijkheden tot herbestemmingen. Bij het openen van het kloostergedeelte verliest het enerzijds een deel van zijn identiteit, maar anderzijds geeft het nieuwe mogelijkheden voor de toekomst en kan het zijn erfgoedwaarden door een breder publiek laten bewonderen.*

TECHNISCH - WETENSCHAPPELIJK WAARDE

De gebruikte bouwmaterialen op de site zijn zeer **kwalitatief** en vrij **homogeen**, namelijk baksteen en zandsteen. Toch is er naargelang de bouwphase en/of architect een ander metselwerk gebruikt, evenals ander schrijnwerk en smeedwerk. Zo hebben de fabrieksgebouwen een **eigen bouwstijl en karakter**. Over de hele site is er heel wat smeedwerk aanwezig die wetenschappelijke waarden heeft. De historische manier van bouwen en verbouwen kan hier goed bestudeerd worden. De afwerking getuigt van goed vakmanschap.

*De site heeft aanpassingen nodig om functioneel te kunnen blijven. Zo zijn er bijvoorbeeld al heel wat branddeuren toegevoegd in het schoolgedeelte om te voldoen aan de **hedendaagse veiligheidsnormen**. Dit zorgt ervoor dat historische materialen, technieken en structuren geleidelijk aan verdwijnen.*

INDUSTRIEEL - ARCHEOLOGISCH WAARDE

De gevelwand van de vroegere Brepolsfabriek, de blokken H en W, zijn **belangrijke getuigen** van de vroegere activiteiten op dit deel van de site en de geschiedenis van de Brepolsfabriek in het algemeen. Er zijn **onder de grond** nog steeds elementen en structuren - zoals fundering, buizen en kelders - aanwezig van de voormalige fabrieken. De voormalige fabriek ter hoogte van parking (zie historische foto), is volledig verdwenen. Het vroegere schoolgebouw op Patersplein en de eerste kerk zijn verdwenen. Mogelijke **restanten** zijn te vinden onder de huidige toestand en bepaalde delen zijn nog overgebleven, zoals het koor die nu de schip van de kerk vormt.

*Op de site waren er heel wat **arbeidershuisjes** aanwezig. Deze zijn geleidelijk aan verdwenen. Het is onduidelijk als hier artefacten van overgebleven zijn.*

SOCIAAL - CULTURELE WAARDE

De site had en heeft nog steeds een **gemeenschapsfunctie**. De kerk had een **religieuze** functie, waar mensen kwamen om te bidden. Het klooster werd bewoond door zusters, die op hun eigen manier hun leven leidden. Liturgische gebruiken zijn nog af te leiden uit bepaalde ruimten, zoals de stationhallen. De school brengt de jeugd samen en combineerde de jongeren met de 'oudere' zusters. De school is een **belangrijke ontmoetingsplaats**, niet enkel voor de kinderen maar ook voor de ouders. Heel wat ruimten op de site kunnen ingezet worden voor **culturele activiteiten**, wat de site zeer waardevol maakt voor het sociaal-cultureel leven in Turnhout.

ARTISTIEKE WAARDE

Er zijn over de hele site enkele artistieke elementen die een zekere waarde hebben. Heel wat elementen zijn te vinden in de **mystieke tuin**, maar waarvan niet altijd duidelijk is waarvoor ze dienden. Typerend voor de site zijn de vele **Mariabeeldjes** in de tuinen, in muurholtes of in het interieur. **Water** is eveneens een belangrijk kenmerk, zoals de waterpomp in pandhof en waterput in de mystieke tuin. De vele **versieringen**, zoals de dakkapellen, het smeedijzeren hekkenwerk, de monumentale poorten, de glasramen, de vele verspreide standbeelden enz. zijn waardevolle **artistieke elementen**. 'Kunst' is belangrijk op de site en is veelzijdig aanwezig.

Vaak zijn bepaalde elementen **verplaatst** geweest en/of **beschadigd**, waardoor het moeilijk is om de **herkomst** en betekenis te achterhalen. Doordat de betekenis vaak niet gekend is, worden ze 'verwaarloosd' en verliest het zijn waarde.

ESTHETISCHE WAARDE

Het **gaaf bewaarde ensemble** geeft een rijkelijke, veelkeurige en monumentale uitstraling. De grote gebouwen en torens brengen **monumentaliteit** met zich mee, terwijl de groene ruimten **oases van rust** zijn. Er is een mooie, **proportionele** combinatie van bebouwde en onbebouwde delen. Vanuit vele standpunten - zoals van op de terrassen - is een mooi zicht op de 'groene' omgeving.

*Niet alle delen van de site zijn even waardevol en kunnen vaak de esthetische waarde van het volledig plaatje beperken. Zo zijn de meest recente schoolgebouwen aan de Baron Frans du Fourstraat niet in dezelfde neogotische stijl en **verhinderen** ze het **zicht** op de waardevolle 'beschermde' gevels van J. Taeymans. Ook de buitenruimten hebben **niet allemaal dezelfde kwaliteit**, zoals bijvoorbeeld het gastenhof in vergelijking met het voorhof.*

4.2 MICROSCHAAL: DE GEBOUWEN

KAART 4 INDELING GEBOUWEN PER ARCHITECT

4.2.1 JULES TAEYMANS (1872 - 1944)

Jules Petrus Taeymans was een Belgisch architect uit Turnhout. Hij was de tweede zoon van Pieter Jozef Taeymans en hij ontwierp - evenals zijn vader - kerken, maar ook huizen in eclectische stijl. Daarnaast leverde hij een bijdrage aan diverse restauraties. Net als zijn vader was hij provinciaal architect van Antwerpen en hij was vooral actief in Turnhout en omgeving. Taeymans vond dat de gebouwen die hij ontwierp de macht van zijn opdrachtgevers moesten benadrukken. Hij ontwierp gebouwen in Vlaamse neorenaissancestijl en in eclectische stijl en de kerken die hij ontwierp waren meestal in neogotische stijl. Op het einde van zijn carrière waagde hij zich eveneens aan het modernisme. Zijn grootste realisaties waren de parochiekerk en de pastorie van de Sint-Jozefparochie in Rijkevorsel (1907-1909), de Onze-Lieve-Vrouw Middelareskerk in Turnhout (1929-1930), het klooster en de school van het Heilig Graf in Turnhout (1921-1922) en verscheidene gemeentehuizen (Meerle, Oud-Turnhout, Poppel, Vosselaar). Onder zijn leiding werden verscheidene gebouwen gerestaureerd. Zo was hij onder meer verantwoordelijk voor de restauratie van het kasteel van de hertogen van Brabant in het centrum van Turnhout (1914-1921). Taeymans was van 1901 tot 1928 tekenleraar aan de Stedelijke Tekenenacademie van Turnhout en was er de laatste vier jaar directeur. Na een aanslepend conflict met het stadsbestuur van Turnhout nam hij er ontslag. Verder was hij sinds 1903 actief in de Turnhoutse heemkundige kring Taxandria waar hij bestuurslid was.

(https://nl.wikipedia.org/wiki/Jules_Taeymans, 12/05/2016)

	HISTORISCH	SOCIAAL	ARTISTIEK	WETENSCHAP- PELIJK
VORM EN ONTWERP	De neogotische school- en kloostergebouwen vormen een gaaf ensemble rondom in pandige binnentuinen, daterend van verschillende bouw- en verbouwingsfasen tussen 1911-1923 van de architect Taeymans. Vooral I- en Z-blok zijn authentiek gebleven, terwijl de overige gebouwblokken onderhevig geweest zijn aan restauraties en verbouwingsfasen. <i>Vooraf T-, F- en K-blok hebben grote transformaties - zoals onderdoorgang van K-blok, liftkoker van F-blok, vernieuwde gevel T-blok - ondergaan, die het historisch karakter in gevaar brengen. Ook P-blok werd geteisterd door brand en moest gerestaureerd worden.</i>	Zowel het exterieur als het interieur worden gekenmerkt door hun monumentaleiteit, vormelijke rijkdom en veelkleurigheid. Dit wijst op de 'macht' en impact van de Orde van het Heilig Graf. Religieuze ordes zijn zeer welvarend en krachtig en willen dit uitstralen naar de gemeenschap. <i>Het ontwerp van F-blok wordt gehinderd door recentere gebouwen, waardoor de link naar de gemeenschap beperkter is.</i>	Er is heel wat historisch meubilair en kunstwerken aanwezig in de beschermde gebouwen. Zowel de school als de kloosterorde heeft een uitgebreid gamma aan artistieke roerende en onroerende erfgoedelementen, zoals bijvoorbeeld de standbeelden aan de monumentale trap en de trap op zichzelf. Vaak zijn deze elementen specifiek ontworpen voor een bepaalde ruimte. Ook typische ruimten zoals de refter van het klooster en de ridderzaal in P-blok zijn mooi versierd. De gevels zijn rijkelijk voorzien van dakkapellen, trapgevels, gietijzeren ankers, grote diversiteit aan ramen enz. wat artistieke waarden met zich meebrengt. <i>De vele verbouwingsfasen -vooral van F-blok- zorgt voor een 'chaotisch' beeld aan de straatkant.</i>	De gotische bouwstijl getuigt van de eclectisch-historische kunstopvatting bij de academisch gevormde bouwmeesters uit 19e-20e eeuw. De gebouwen zijn relevante voorbeelden van het oeuvre van Jules Taeymans.
MATERIAAL EN SUB- STANTIE	De materialen zijn vrij authentiek. De baksteengevels met zandsteen afwerking en het origineel - over het algemeen houten - schrijnwerk zijn grotendeels bewaard gebleven. Het dak is door een brand op bepaalde plaatsen vervangen. Vloeren zijn ook op vele plaatsen bewaard, zoals de tegels met symbool van Heilig Graf. Bepaalde ruimten hebben nieuwe deuren gekregen, vaak omwille van huidige veiligheidsnormen. Dit verhindert de authenticiteit enerzijds, maar anderzijds kan de functie wel behouden blijven. <i>Vele originele plafonds zijn niet zichtbaar door valse plafonds. De smeedijzeren en/of koperen deurklinken zijn vaak vervangen door inox, wat de waarden van de historische deuren beperkt.</i>	Het gebruik van materiaal is zeer afwisselend naargelang het belang van de ruimte. Bijvoorbeeld de vloeren variëren tussen primaire en secundaire ruimten. De doorgangen hebben een gewelfd plafond, terwijl de lokalen 'simpele' bepleisterde plafonds hebben. Waar veel mensen (langs)komen is er extra aandacht besteed aan het materiaalgebruik en zijn deze ruimten vaak 'versierd'. <i>Door de verlaagde plafonds en overdekte vloeren is het moeilijk te achterhalen hoe belangrijk de ruimte was. Veel historisch belangrijke ruimten - zoals congregatiekapel - zijn getransformeerd in klaslokalen, waardoor de relevantie onherkenbaar wordt.</i>	De monumentale trappen in het klooster zijn van marmor, wat wijst op een grote kwaliteit. Ook de vele verschillende tegels, vele houten en natuurstenen elementen wijzen op de rijkdom van de gebouwen. <i>Bepaalde gevels - zoals noordgevel van P-blok - hebben zodanig veel soorten metselwerk wegens verbouwingsfasen, waardoor de artistieke waarde achteruitgaat. In het interieur beïnvloeden recentere toevoegingen van valse plafonds, nieuwe vloeren en/of schrijnwerk de artistieke waarden.</i>	De materialen zijn meestal nog authentiek. Hun kwaliteit en sterktes kunnen onderzocht worden. De gebouwen hebben nog een vrij goede staat, wat wijst op een sterke bouw.

GEBRUIK EN FUNCTIE	De stichting van de H. Grafpriorij in Turnhout klimt op tot 1622. Het profileerde als onderwijsinstelling , wat een mijlpaal in de ontwikkelingsgeschiedenis van het katholiek meisjesonderwijs in Turnhout was. Doorheen de jaren heeft de school aanpassingen gedaan om het gebruik te optimaliseren. Tot kort is het klooster behouden gebleven voor de zusters, maar wordt nu opengesteld tot een onderdeel van de school. De zusters verdwijnen, wat het authentieke karakter van het klooster verstoort, maar de herbestemming is in overeenstemming met de aaneengesloten gebouwen. Door hier ruimte voor de school te voorzien, kunnen de 'storende' gebouwen gelimiteerd worden.	Onderwijs en religie zijn belangrijke pijlers in het sociaal leven. De school heeft meerdere campussen, waarvan campus Patersstraat een van de grootste is. De schoolgebouwen en ruimten zijn grotendeels afgestemd op hun functie . Zeer waardevolle ruimten worden voorbehouden voor directie en/of personeel, waardoor de functie en het gebouw elkaar 'aanvullen'. Het klooster is nog zeer intact omdat dit tot op vandaag voorbehouden bleef voor de zusters. <i>De geslotenheid van het klooster zorgt dat de gemeenschap weinig contact had met deze gebouwen en de zusters.</i>	De gangen met vele religieuze elementen - zoals mariabeeldjes, kruisjes enz. - verwijzen naar het religieus gebruik van de gebouwen. Ook de circulaire doorgangen en bepaalde ruimten (zoals de refter) spreken tot de verbeelding naar het kloosterleven. <i>Om de ruimten hun functie te laten behouden of de kloosterruimten aan te passen aan hun nieuwe gebruikers, zal homogenisering een gevaar vormen en de artistieke waarden aantasten.</i>	Bepaalde ruimten, structuren en e l e m e n t e n verwijzen naar het historisch verloop van het schoolleven en kloosterleven. Zo is het zeer duidelijk waar leerlingen al dan niet mochten komen. Met behulp van historische foto's en plannen kan er aangetoond worden hoe de ruimten ingericht werden naargelang hun functie en welke elementen vandaag nog steeds 'op diezelfde' plaats aanwezig zijn.
TRADITIE, TECHNIEK EN VAK- MANSCHAP	Het schrijnwerk dateert uit de 19e eeuw. Er zijn nog enkele oude ventilatiesystemen zichtbaar in K-blok. Er is heel wat historisch smeedwerk aanwezig. De gebogen gevel van I-blok en de vele glasramen zijn waardevolle kenmerken. Visgraat parket kenmerkt waardevolle ruimten, zoals ridderzaal, turnzaal enz.	Jules Taeymans is oorspronkelijk van Turnhout. Zijn ontwerp werd 'gekozen', wat een zeker empathie meebracht. Er is veel aandacht besteed aan de materialen en technieken, wat wijst op de goede smaak en welvaart van de Heilig Graforde. Liturgische gebruiken eigen aan de orde hebben aan de uitwerking van bepaalde ruimtes mee gestalte gegeven. Een oud gebruik uit de stichtingstijd is het samenkomen van de zusters in de zogenaamde stationhallen om dan in processie naar de kerk of crypte te gaan.	De gebouwen vormen een mooi ensemble , wat de gebouwen esthetisch waardevol maakt. Dit is te wijten aan gelijkaardige technieken en tradities uit begin 20e eeuw, gecombineerd met goed vakmanschap . De techniek van het historisch schrijnwerk is esthetisch zeer waardevol. De interieurs zijn rijkelijk en verzorgd. Heel wat kwaliteitsvolle kunstwerken zijn schenkingen geweest van zusters en leerlingen uit welstellende middens, wat eveneens wijst op de welvaart van het imposante complex..	Door de vele bouw- en verbouwingsfasen kunnen de verschillende technieken en vakmannen bestudeerd worden en kunnen we zien welke techniek het meest duurzaam is.
LOCATIE EN OMGEVING	Deze locatie is representatief en heeft al een religieuze herkomst sinds de 17e eeuw. Tot op heden bleef het haar ver strekkende uitstraling behouden, mede dankzij de beeldbepalende gevels. Het is centraal gelegen in de kern van Turnhout, waarmee een duidelijke verbinding is. De ligging aan de Patersstraat - de handeslweg naar net noorden- wijst op het historisch belang van de site.	De gebouwen, vooral P-blok, is georiënteerd naar de stad en creëert een sterke verbondenheid met het sociaal leven. Alle gebouwen hebben zowel een straatkant als een 'plein'kant . De oriëntatie van de gebouwen draagt bij tot de bereikbaarheid.	De gebouwen zijn gebouwd in een W-vorm en zijn allen gericht naar binnentuinen . Deze binnentuinen hebben elk hun eigen karakter , wat het karakter van de gebouwen versterkt. <i>Enkel T-blok - die niet beschermd is- omzoomt geen binnentuin en brengt de W-vorm in het gedrang.</i>	De locatie was vroeger een b e l a n g r i j k e industriële site met arbeiderswoningen , die nu omgebouwd is tot een school. Restanten van de fabrieken zijn nog ondergronds te vinden.
ERVARING EN GEVOEL	Een klooster- en schoolgemeenschap hebben een cultuurhistorische waarde omdat het altijd een middelpunt vormt in de gemeenschap: religie, opvoeding en onderwijs .	De school met zijn internaat is een belangrijke 'voorziening' voor de stad. Veel jongeren worden hierdoor aangetrokken. De stad wordt gekenmerkt door veel jeugd , mede door de vele campussen.	Het klooster brengt een mystieke sfeer met zich mee. De afgesloten delen roepen een zekere curiositeit op. De aanwezigheid van het historisch meubilair en andere decoratie maken de gebouwen monumentaal en artistiek.	
	HISTORISCH	SOCIAAL	ARTISTIEK	WETENSCHAP- PELIJK

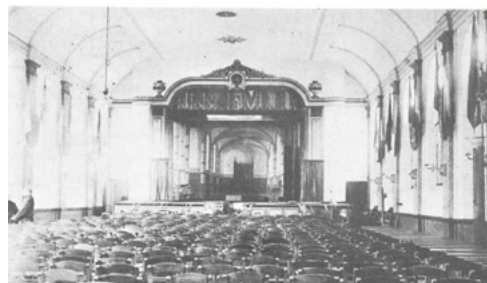
VORM EN ONTWERP

MATERIAAL EN SUB- STANTIE

GEBRUIK EN FUNCTIE

TRADITIE, TECHNIEK EN VAK- MANSCHAP

LOCATIE EN OMGEVING

ERVARING EN GEVOEL

4.2.2 JOS RITZEN (1896 - 1961)

Jos Ritzen ofwel Nikolaas Jozef Ritzen werd geboren in Heerlen te Nederland. Door Marie Ramakers - een broer van zijn moeder - werd hij opgeleid tot architect. Ramakers is vooral bekend als kerkenarchitect en restaurator van kerken en kastelen. Ritzen werkte enige tijd als bouwkundig tekenaar voor de Oranje-Nassaumijn in Heerlen. In 1919 werd hij zelfstandig architect. Niet veel later associeerde hij zich met Alphonse Boosten (1893-1951), een architect uit Maastricht. Ze haalden heel wat opdrachten binnen, zoals de dorpskerk van Eygelshoven, Heilig Hartkerk in Maastricht en de Sint-Margaritakerk in Margraten, enkele scholen en woningen. In 1923 kwam er een einde aan hun samenwerking door de slechte economische toestand en het groeiende onevenwicht tussen de twee compagnons. Ritzen zag meer carrièremogelijkheden in België. Als neutraal persoon werd hij al in het begin van de jaren twintig gevraagd om enkele Duitse oorlogsbegraafplaatsen in de Westhoek te ontwerpen. Hij verhuisde in 1924 definitief naar Antwerpen, waar hij de rest van zijn leven zal doorbrengen. Ritzen propageert eenvoudige, goed geordende grafstenen in een geheel, afgesloten door een muur of bomen. Kort na zijn verhuis naar Antwerpen, associeerde hij zich met Stan Leurs. Deze samenwerking was echter van korte duur. Reeds in 1925-1926 werd de samenwerking met Leurs stopgezet en startte Ritzen een zelfstandige ontwerppraktijk. Hij ontwierp tal van woningen, kerken, rusthuizen en bedrijfsgebouwen. Aanvankelijk bouwde Ritzen in een sobere en moderne baksteenarchitectuur. Later keert hij zich van het modernisme af en ontwikkelt hij een sobere vorm van regionale architectuur. Tijdens de laatste jaren van zijn loopbaan werkte Ritzen nauw samen met Walter Steenhoudt, eerst als stagiair, later als associé. Steenhoudt nam het ontwerp bureau over na de dood van Ritzen in 1961.

BARBIER Wiebke, Masterproef Jos Ritzen, architect: zijn kerkelijk oeuvre in theorie en praktijk (UGent, 2014-2015) & <http://www.odis.be>, 12/05/2016)

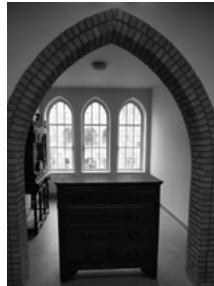
	HISTORISCH	SOCIAAL	ARTISTIEK	WETENSCHAP- PELIJK
VORM EN ONTWERP	De gebouwen zijn ontwikkeld door architect Ritzen, die gekend was om zijn school- en kerkgebouwen, vaak in baksteenarchitectuur. Het gastenkwartier (G-blok) heeft een zware bouwstijl geïnspireerd op de neo-Vlaamse renaissance. De B-blok is in dezelfde stijl ontwikkeld als de bestaande gebouwen van Taeymans. Ze vormen één ensemble, ondanks de verschillen in detail. Dit is idem voor de G-blok aan het pandhof. Dit gebouw loopt over in Z-blok en lijkt niet of weinig te verschillen. <i>De bouw van de B-blok verstoort de oorspronkelijke 'W-vorm' van de gebouwen van Jules Taeymans rondom de binnentuinen. Dit gebouw heeft nieuwe extensies gekregen en een ander karakter door latere toevoegingen van van Steenberghe senior.</i>	Zowel de zusters als de school wilden hun gebouwen uitbreiden. Dit wijst op het sociaal belang en succes van beide instituten. B-blok grenst meer aan de straatkant en is noordzuid georiënteerd in plaats van de oostwest georiënteerde F- en K-blok, wat de maatschappelijke rol wil benadrukken. De onderste bouwlagen van G-blok hebben vrij veel grote kamers, die verwijzen naar belangrijke ruimten zoals gastenkamers, bibliotheek, recreatieruimten enz., terwijl de hogere verdiepingen kleine slaap- en verzorgingskamers waren van de zusters.	G-blok heeft een uitgesproken monumentale westgevel, met twee lange smalle schoorstenen langs de zijkanten. De overige gevel van blok G is rijk aan glasramen, ontlastingsbogen en dakkapellen wat de gevel een zeker artistiek karakter geeft. De bibliotheekruimte in B-blok heeft houten boekenrekken die een artistieke waarde geven. Enkele gastenkamers hebben imposante schouwen die versierd zijn met het kruis van H. Graforde en er zijn nog enkele historische meubels te vinden. <i>De gevels van B-blok zijn weinig artistiek, deels door de uitbreidingen en recente transformaties. In G-blok zijn de gangen zeer donker. Er is weinig meubilair aanwezig en/of andere artistieke elementen van bijzondere kwaliteit in de gangen.</i>	Het ontwerp van de gebouwblokken van Ritzen sluiten zeer nauw aan bij de gebouwen van Taeymans, maar hebben toch lichte verschillen. Beide architecten kunnen - naar ontwerp, techniek en materiaalgebruik - vergeleken worden met elkaar. <i>Het is moeilijk te onderscheiden in B-blok wat precies authentiek is gebleven van Ritzen. Voor G-blok is er een ander 'probleem', namelijk hij heeft het gebouw zoveel mogelijk laten aansluiten aan de kloostergebouwen van Taeymans, waardoor onduidelijk is of dit zijn eigen 'inbreng' en manier van werken was. Het is onduidelijk als deze gebouwblokken relevante voorbeelden van het oeuvre van Ritzen zijn.</i>

MATERIAAL EN SUB- STANTIE	De gevelmaterialen zijn behouden. Beide gebouwen hebben baksteengevels met zandsteen afwerking. Het gastenkwartier heeft een veel donkerder baksteen en een specifieke versiering van zandstenen negblokken en dorpels. Glasramen zijn nog steeds aanwezig. Het interieur is zeer kenmerkend, namelijk de gele baksteen in G-blok met kruisgewelven.	In G-blok zijn de gangen gekenmerkt door bakstenen kruisgewelven. De kamers hebben vaak een merkwaardig plafond, tongewelf en/of met specifieke verlichting. Het houten schrijnwerk is behouden. <i>De materialen zijn nogal homogeen en zijn typerend voor schoolgebouwen. Er is weinig onderscheid tussen de statuten van de ruimten.</i>	Er zijn enkele historische elementen, zoals een smeedijzeren lamp en glasramen in G-blok. De gebruikte materialen zijn rijkelijk in G-blok, maar gering in B-blok. <i>Materialen in B-blok zijn voornamelijk gebruikt om zo functioneel mogelijk te zijn (voor de school). De bovenste verdiepingen van G-blok worden omgebouwd tot internaat en hebben hun authentieke materialen verloren, door de muren te bepleisteren enz.</i>	De materialen zijn nog authentiek. Hun kwaliteit en sterktes kunnen onderzocht worden en voor B-blok vergeleken worden met de recentere uitbreidingen.
GEBRUIK EN FUNCTIE	Zowel G- als B-blok bevat nog steeds een bibliotheek, waardoor de originele functie en het uitzicht bewaard is gebleven. De kamers van de zusters worden omgevormd tot internaat voor de school, wat op zich nauw aansluit bij het historisch gebruik.	De nieuwe gebouwen hadden een sociale functie, namelijk een gastenkwartier in G-blok en een speelzaal en bibliotheek in B-blok. Deze ruimten zorgden voor ontspanning en sociale interactie.	De ruimten zijn aangepast naar hun functie. De bib en speelzaal zijn grote ruimten, waar het mogelijk is te ontspannen.	De bibliotheek en archief in G-blok bevat een grote unieke verzameling aan kaarten en globes, evenals een collectie aan historische boeken en ander iconografisch materiaal.
TRADITIE, TECHNIEK EN VAK- MANSCHAP	B-blok wordt gekenmerkt door stalen taatsramen, wat afwijkt van het houten schrijnwerk van Taeymans. De technieken van G-blok is gelijkaardig aan deze van Taeymans: bakstenen gevels, houten schrijnwerk, parketvloer en rode keramische tegels enz. De gevel bevat wel geen ankers. <i>De originele technieken van B-blok zijn grotendeels verdwenen door de toevoeging van de veranda's en uitbreidingen door van Steenberghe sr.</i>	Er is veel aandacht geweest om de gebouwen te laten aansluiten op de oudere gebouwen van Taeymans. Toch wil de architect via kleine detailverschillen aantonen dat dit door hem ontworpen is. Net zoals Z-blok heeft G-blok een terras gericht naar de binnentuin.	De gebouwen vormen een eenheid met de oudere gebouwen. De gebruikte technieken van het historisch schrijnwerk (taatsramen) is esthetisch zeer waardevol. Ook de spitsboogvormen in de gevels en in de gangen zijn artistiek.	Door de vele bouw- en verbouwingsfasen kunnen de verschillende technieken en vakmannen bestudeerd worden en kunnen we zien welke techniek het meest duurzaam is.
LOCATIE EN OMGEVING	G-blok sluit bijna het pandhof af als een volwaardige binnentuin voor de zusters. De westgevel is gelegen aan een tweede binnentuin, het gastenhof. G-blok sluit als het ware de kloostergebouwen af van de fabrieksgebouwen.	B-blok strekt zich meer naar de straatzijde uit en is opnieuw aan beide zijden voorzien van publieke ruimten die als 'speelplaats' dienst doen. De gebouwen van Ritzen zijn uitdrukkelijk aanwezig bij de gebruikers. <i>Westelijke gevel van G-blok wordt weinig gewaardeerd mede door het verwaarloosd gastenhof.</i>	G-blok zorgt ervoor dat pandhof niet meer op fabrieksgebouw kijkt, maar omringd wordt door eenzelfde gaaf gebouw (ensemble). <i>B-blok verstoort zicht op beeldbepalende gevels van Taeymans.</i>	De locatie was vroeger een belangrijke industriële site met arbeiderswoningen, die nu omgebouwd is tot een school. Restanten van de fabrieken zijn waarschijnlijk nog ondergronds te vinden.
ERVARING EN GEVOEL	Het gastenkwartier roept een heel andere sfeer op dan de overige gevels van Ritzen. De gevel lijkt vrij somber, ondanks de monumentale vorm met twee grote schoorstenen. De zuidgevel benadrukt de samenhang van de gebouwen rondom het pandhof, ondanks de verschillende bouwfasen en architecten.	De bibliotheek is nog steeds gesitueerd in B-blok, wat een belangrijke ruimte vormt voor het onderwijs, maar ook voor sociaal leven. Het kloosterleven in de gangen van G-blok wijst duidelijk op een sereen leven, waar stilte en rust belangrijk waren en waar de 'buitenwereld' ver weg lijkt.	De spitsbogen en vele artistieke roerende elementen - zoals historische boeken en cartografisch materiaal - weerspiegelen het leven van de zusters. De vele kleine slaapkamers tonen aan dat de zusters continu met elkaar samenlevenden en slechts weinig privacy hadden.	
	HISTORISCH	SOCIAAL	ARTISTIEK	WETENSCHAP- PELIJK

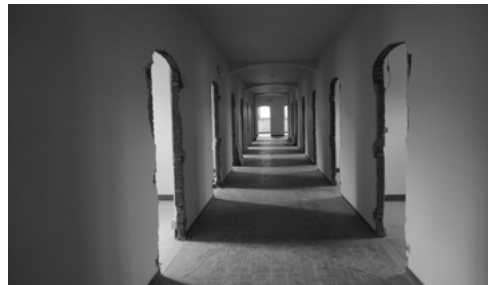
VORM EN ONTWERP

MATERIAAL EN SUB- STANTIE

GEBRUIK EN FUNCTIE

TRADITIE, TECHNIEK EN VAK- MANSCHAP

LOCATIE EN OMGEVING

ERVARING EN GEVOEL

4.2.3 RENÉ VAN STEENBERGEN SENIOR (1911 - 1995)

René Van Steenberghe werd op 12 december 1911 in Beerse geboren. Vanuit Beerse werkte hij aan een indrukwekkend architecturaal oeuvre dat de volledige provincie Antwerpen bestreek. In Beerse trof hij ook zijn eerste opdrachtgevers en bouwde hij een reeks opmerkelijke woningen die nog steeds het straatbeeld bepalen. Van Steenberghe groeide in zijn lange carrière uit tot een zeer productieve architect die thuis was in verscheidene bouwprogramma's, van woning tot school, kerk, kantoor, bedrijfsgebouw, hoeve, sportcomplex en ziekenhuis. In de provincie Antwerpen speelde René Van Steenberghe een belangrijke rol in deze zoektocht naar een eigentijdse kerkelijke architectuur. In zijn vormgeving maakte hij een duidelijke evolutie door. De speelse art-deco architectuur van de jonge architect verdween na de Tweede Wereldoorlog voor een meer sobere, functionele vormgeving. Na de Tweede Wereldoorlog was hij één van de meest actieve kerkenbouwers in de regio van Antwerpen. Aanvankelijk koos Van Steenberghe voor een meer streekeigen vormgeving, in de lijn van de Kempense traditie. Voorbeelden hiervan vindt men in Balen, Geel, Herselt, Kessel, Mol en Oud-Turnhout. De kerken gaan, mits varianten in vormgeving en afwerking, telkens terug op hetzelfde basisconcept: een elementair hoofdvolume, met daarin een intieme gebedsruimte, een aanpalend bouwvolume met dienstruimten en een slanke klokkentoren als verticaal accent.

(<http://www.gazetvanturnhout.be>, 12/05/2016)

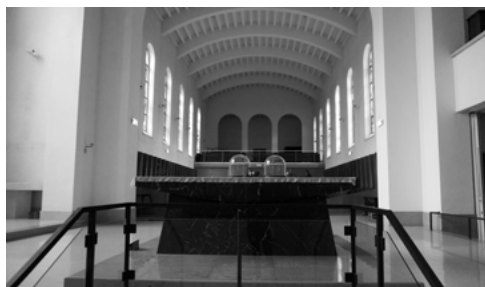
	HISTORISCH	SOCIAAL	ARTISTIEK	WETENSCHAP- PELIJK
VORM EN ONTWERP	De kerk is een pareltje van René van Steenberghe senior. Het historisch deel en de uitbreiding door architect van Steenberghe zijn duidelijk zichtbaar en maken de kerk tot een monumentaal gebouw langs het voorhof en rode koer, gekenmerkt door veel bouw- en verbouwingsfasen. De recentere D-blok en een deel van B-blok zijn in dezelfde stijl gebouwd en vormen één geheel. <i>De kerk werd deels gesloopt en uitgebreid door van Steenberghe, waardoor de authenticiteit van de kerk van de Minderbroeders verdwenen is. De kerk van van Steenberghe is later deels afgebrand en diende herbouwd te worden, wat opnieuw leidde tot restauraties en het verdwijnen van representatieve erfgoedelementen.</i>	De kerk is sterk aanwezig op de hele site door haar grootte. De kerk ligt in het midden van alle gebouwen en binnenhoven. Het sluit het pandhof af als volwaardige vierkante binnentuin. Dit wijst op haar centraliteit en de 'macht' en kracht van de kerk. Dankzij de kerk staat de school in directe verbinding met het klooster. De recente gebouwblokken langs Baron Frans du Fourstraat zijn imposante schoolgebouwen die het succes van het schoolinstituut weerspiegelen en het straatbeeld bepalen.	De kerk wordt gekenmerkt door veel artistieke elementen, waaronder de specifieke lichtinval door de rijkelijk versierde glasramen. Ook het historisch meubilair - zoals de houten zitbanken -, maar ook de marmeren altaren en vele standbeelden zijn zeer waardevol. De gewelfde structuur en lichte kleur zorgt voor een open en ruimtelijk geheel. De schoolblokken staan loodrecht op de historische gebouwen en doorbreken het ritme van de site. Hun ontwerp wijkt vrij sterk af van de overige gebouwen, waardoor van Steenberghe sr. zich duidelijk van wilt onderscheiden. Zijn gebouwen hebben een plat dak en worden gekenmerkt door glasdallen aan de zijgevels. <i>De recente blokken bevatten weinig tot geen artistieke elementen.</i>	Van Steenberghe senior was zeer actief als kerkenbouwer, waardoor de kerk van de Verrezen Christus een icoon is van zijn meesterwerken.
MATERIAAL EN SUB- STANTIE	Ook van Steenberghe gebruikt baksteen en natuursteen als basismateriaal en dit materiaal is nog steeds authentiek. De ramen van de schoolgebouwen zijn uit staal, wat typerend is voor de recentere gebouwen van de site. De kerk heeft de typerende glasramen met afbeeldingen van Jezus en zijn kruisweg. <i>Tegen de kerk werd een nieuwe noordgevel opgetrokken aan het voorhof met bakstenen lijstgevel onder mansardedak en houten dakkapellen onder fronton. Het dak werd bij de brand van 1997 beschadigd.</i>	De gebruikte materialen en de gewelfde plafonds tonen ook het belang van de ruimten aan. In principe zijn alle ruimten op gelijkvloers in C-blok zeer rijkelijk in vergelijking tot de schoolgebouwen. De spreekkamers in de bloemengang hebben een parketvloer met zwarte omlijning. Alle ruimten in C-blok hebben hun eigen kwaliteiten naargelang hun statuut en functie.	De materialen in de kerk zijn zeer kwalitatief en stralen rijkdom en welvaart uit. Er zijn in principe weinig tot geen storende toevoegingen gebeurd. De ruimten zijn wel afsluitbaar door beweegbare wanden, maar dit is mooi in het geheel geïntegreerd en vergemakkelijkt het gebruik van de ruimten. <i>Aan de bloemengang zijn wel nieuwe deuren geplaatst, die weinig aansluiten bij het historisch karakter. In de recente blokken zijn weinig 'waardevolle' materialen aanwezig, maar werd meer aandacht besteed aan het functionele.</i>	De materialen zijn representatief voor hun bouwfase. De kerk is meerdere malen verbouwd. De materialen zijn duidelijk verschillend en kunnen bestudeerd worden. De bewaringstoestand is ook goed te onderzoeken, want het oudste gedeelte heeft tot nu toe al het langst stand gehouden, wat ook duidelijk te zien is.

GEBRUIK EN FUNCTIE	De huidige kerk werd gebouwd ter vervanging van de voormalige minderbroederskerk uit 1667. Deze werd door de kanunnikessen van het Heilig Graf in vervallen toestand aangekocht in 1846 en in 1847 hersteld en verbouwd naar ontwerp van E.L. Gife. De Minderbroederkerk was dichterbij gelegen bij de Patersstraat en liep tot ongeveer het einde van de noordvleugel op het voorhof. <i>De kerk werd ontvrijd en de school zoekt een nieuwe functie voor deze imposante ruimte.</i>	De kerk is een gebedsruimte, maar wordt nu steeds minder gebruikt en heeft een nieuwe functie nodig. Een deel van de kerk wordt gebruikt als polyvalente zaal, maar de grote ruimte met koorgestoelte wordt weinig benut. De schoolgebouwen aan Baron Fr. du Fourstraat worden nog steeds gebruikt door de school. Er is een refter in B-blok, internaat, chemielokalen en andere klaslokalen voor de school. <i>De grootte van de ruimten in C-blok en hun grote variëteit aan rijkdom (zoals de religieuze elementen) maken het niet eenvoudig om de ruimten te blijven benutten en onderhouden.</i>	De gebouwen zijn vrij goed afgestemd op hun functies. De religieuze ruimten hebben een zekere sereniteit, terwijl de schoolgebouwen makkelijk bereikbaar zijn en lokalen hebben van diverse groottes naargelang het type vak. <i>De vele religieuze, artistieke erfgoedelementen en cultuurgooederen maken het moeilijk om de kerk te herbestemmen en te voldoen aan hedendaagse noden.</i>	De kerk wordt voorzien van zijgangen, een sacristie, een crypte enz. Deze ruimten dragen bij tot het beter begrijpen van het religieuze leven van de zusters.
TRADITIE, TECHNIEK EN VAK- MANSCHAP	De historische erfgoedelementen - zoals eikenhouten zitbanken - en de grote diversiteit aan glasramen zijn beeldbepalend voor C-blok en dateren van het eind van de 20e eeuw. De schoolgebouwen worden gekenmerkt door stalen taatsramen en/of aluminium schrijnwerk die vernieuwend zijn op de H. Graftsite. Deze gebouwen worden ook gekenmerkt door platte, bitumineuze daken.		De vele fresco's, beeldhouwwerk, glasramen enz. typeren C-blok en zijn zeer esthetisch waardevol. Anderzijds hebben de schoolgebouwen glasdallen, taatsramen en andere elementen die eigen zijn aan deze gebouwblokken.	Door de vele bouw- en verbouwingsfasen kunnen de verschillende technieken en vakmannen bestudeerd worden en kunnen we zien welke techniek het meest duurzaam is. De gebouwen van van Steenberghe zijn vaak restauraties en/of uitbreidingen van bestaande historische gebouwen.
LOCATIE EN OMGEVING	De locatie van de kerk is representatief en heeft al een religieuze herkomst sinds de 17e eeuw. Tot op heden bleef het haar verstrekkende uitstraling behouden, mede dankzij het volume van het gebouw en de centrale ligging op H. Graftsite.	De kerk is toegankelijk via alle hoven (gastenhof, pandhof, voorhof) en via de aangrenzende gebouwen. De C-blok vormt de link tussen P- en Z-blok. De schoolgebouwen zijn makkelijk toegankelijk via toegangspoorten.	De kerk omringt het pandhof, maar ook voorhof en rode koer. Deze ruimten zijn nu volwaardige binnenhoven. De C-blok vervolledigt de achtvorm en vormt het middelpunt van de site. De schoolgebouwen zijn uitlopers van de achtvorm en staan dwars op de achtvorm en de Baron Fr. du Fourstraat. Zij worden omringd door verharde, weinig groene speelkoeren. <i>De nieuwe schoolgebouwen blokkeren het zicht op de beeldbepalende, beschermde gebouwen van Taeymans.</i>	De locatie was vroeger een belangrijke industriële site met arbeiderswoningen, die nu omgebouwd is tot een school. Restanten van de fabrieken zijn nog ondergronds te vinden. Er was ook een kerk van de Minderbroeders die deels gesloopt werd en vervangen werd door de huidige kerk van de Verrezen Christus. Restanten van de 'eerste' kerk zijn vandaag nog steeds aanwezig.
ERVARING EN GEVOEL	Een klooster- en schoolgemeenschap hebben een cultuurhistorische waarde omdat het altijd een middelpunt vormt in de gemeenschap: religie, opvoeding en onderwijs.	De kerk is vroeger en nog steeds een religieuze ruimte waar veel respect voor is. De kerk draagt bij tot de identiteit van de hele site. <i>Momenteel wordt de kerk onderbenut, maar dit kan in de toekomst wijzigen door ze te herbestemmen en opnieuw een grotere betekenis te geven voor de stad Turnhout.</i>	Het interieur van de kerk is zeer monumentaal en toch vrij sober. De grote toegangspoort langs binnenhof nodigt uit om binnen te komen. <i>De schoolgebouwen zijn puur functioneel en roepen weinig 'sfeer' op.</i>	
	HISTORISCH	SOCIAAL	ARTISTIEK	WETENSCHAP- PELIJK

VORM EN ONTWERP

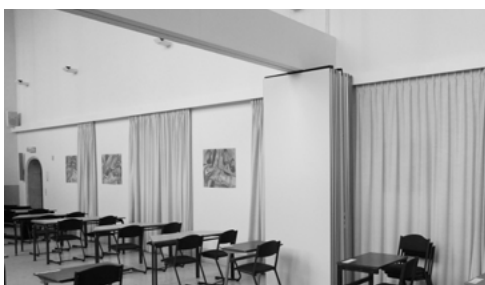
MATERIAAL EN SUB- STANTIE

GEBRUIK EN FUNCTIE

TRADITIE, TECHNIEK EN VAK- MANSCHAP

LOCATIE EN OMGEVING

ERVARING EN GEVOEL

4.2.4 BREPOLS FABRIEKEN DOOR ANDREAS-JOZEF VANDENPLAS

De voormalige vestiging van de 'N.V. Brepols', bestond uit fabriek A gelegen ten zuiden van de du Fourstraat en fabrieken B en C ten noorden; fabriek A bleef tot op heden grosso modo bewaard en valt binnen het project van Turnova, van de fabrieken B en C resten slechts enkele fragmenten, geïntegreerd in het Heilig Grafinstituut. In de jaren zeventig werden de fabrieken B en C in het noorden opgekocht door het Heilig Graf. Hiervan zijn het H- en W-blok nog restanten, evenals de sporthal aan Baron Frans du Fourstraat. De architect is onduidelijk, maar er is een sterk vermoeden dat de Brepols fabrieken ontworpen zijn door architect Andreas-Jozef Vandenplas.

	HISTORISCH	SOCIAAL	ARTISTIEK	WETENSCHAP- PELIJK
VORM EN ONTWERP	Fabrieken B en C van de NV Brepols papierfabriek werden opgekocht door Heilig Graf en zijn de huidige W- en H-blok. De bakstenen architectuur is meer industriële en ruwer van karakter dan de neogotische schoolgebouwen. H-blok is recent uitgebreid, waarbij de verschillende ontwikkelingen duidelijk zichtbaar zijn. Zowel de papierindustrie was zeer belangrijk voor de stad, maar ook H. Grafpriorij, wat een merkwaardige historische ontwikkeling is in Turnhout. <i>De meest recente ontwikkelingen van H-blok zijn van mindere kwaliteit, want ze zijn niet authentiek en ook niet representatief voor de fabriek.</i>	Het ontwerp van de fabrieksgebouwen is typerend voor de site en wijst op de indrukwekkende fabriekssite. Brepols was een van de oudste papierfabrieken van Turnhout. <i>De zuidelijke gevels zijn niet meer volledig zichtbaar door het bouwen van C- en G-blok. Dit was waarschijnlijk om de fabriekslook en industriële historiek te verbergen voor de zusters.</i>	De grote ruimten met grote ramen maken de gebouwen bijzonder aantrekkelijk. Hun vorm is zeer eenvoudig, maar de grote ramen zijn typerend en zeer artistiek waardevol. Gericht naar het klooster hangt er een groot kruis met Jezus aan de gevel van W-blok. <i>De toevoeging van de garageboxen aan W-blok is storend.</i>	Het ontwerp van de fabrieksgebouwen is typerend voor de industriële architectuur en reflecteert de fabriekssite van Brepols. Deze gebouwblokken zijn de enige restanten op de site. <i>Er is weinig duidelijkheid omtrent de architect van de Brepolsfabrieken. Niemand weet met zekerheid door wie deze gebouwen gebouwd werden. Er is enkel een vermoeden.</i>
MATERIAAL EN SUB- STANTIE	De stalen ramen van W-blok en baksteengevels zijn grotendeels authentiek van W-blok en verwijzen naar het industriële karakter. Het gebruik van verschillende materialen verwijst naar verschillende bouwfasen. <i>De recente uitbreiding van H-blok en de vele adaptaties zoals aluminium ramen verstoren de uniciteit en authentiek karakter van het gebouw.</i>	In W-blok is er weinig verschil in materialen tussen de verschillende ruimten. De H-blok heeft aluminium ramen, die aangepast zijn aan hedendaagse normen en het gebruik vergemakkelijkt.	De authentieke, industriële ruwe materialen zijn vrij kwalitatief en kostbaar en reflecteren het fabriekskarakter. De typische geometrische tegelvloer is kenmerkend voor W-blok. <i>De recente toevoeging is storend omdat deze vrij veel afwijkt van oorspronkelijke H-blok. De garageboxen zijn eveneens storende recente toevoegingen die niet erg thuishoren op de site.</i>	Deze gebouwen blijven als een van de enige 'bovengrondse' relicten over van Brepolsite en zijn wetenschappelijk belangrijk. De gebouwen zijn vrij goed bewaard gebleven, mits enkele restauraties en/of adaptaties.
GEBRUIK EN FUNCTIE	De gebouwen waren onderdeel van de papierfabriek. Later zijn ze opgekocht door H. Graf en kregen ze een functie gerelateerd aan de onderwijsinstelling. Om te voldoen aan de 'vernieuwde' functies werden enkele zaken gewijzigd, zoals bijvoorbeeld het opdelen van de hoge fabriekshal voor repetitieruimtes.	De oorspronkelijke functie is verdwenen, maar vandaag de dag worden deze gebouwen gebruikt voor de technische diensten van het instituut. Dit is een 'logische' herbestemming. De H-blok wordt gebruikt voor muzieklokalen, repetitieruimtes en een winkel. De grootte van de ruimten wordt op deze manier goed benut.	Om de fabrieksgebouwen te verbinden met kloostergebouwen werd een doorgang gecreëerd op het eerste verdiep tussen W- en Z-blok.	De bestaande structuren kunnen bijdragen tot een herstructurering van de fabriekssite. Zo is er een hoger staande poort aanwezig en andere elementen met hoogteverschillen die verwijzen naar de werking in de fabriek.

TRADITIE, TECHNIEK EN VAK- MANSCHAP	Het schrijnwerk dateert uit de 19e eeuw. Er zijn nog enkele oude technieken zichtbaar, zoals perforaties in de gevel, smeedijzeren ankers boven en onderaan de gevel enz. <i>De technieken zijn sterk aangepast door recente aanpassingen.</i>	De fabriekssite had een belangrijke functie in Turnhout , waardoor de traditionele technieken hoog gewaardeerd worden.	Er is veel aandacht besteed aan de materialen en technieken, vooral van W-blok. De gebouwen zijn esthetisch vrij waardevol.	Door de vele bouw- en verbouwingsfasen kunnen de verschillende technieken en vakmannen bestudeerd worden. De typische industriële architectuurtechnieken kunnen onderzocht worden. Gebruikte historische installaties zijn nog terug te vinden onder de grond.
LOCATIE EN OMGEVING	De gebouwen kennen een lange industriële geschiedenis en worden geassocieerd met de belangrijke papierindustrie van Turnhout.	De gebouwblokken bevinden zich langs de Lindekensstraat waar een belangrijke toegang is. Deze gebouwen zijn gelegen langs het trapveld aan de ene kant en H-blok aan het gastenhof langs de zuidkant. Ook W-blok grenst aan open ruimte aan oostkant van klooster.	De gebouwen creëren een monumentale look van de hele site, zeker door de grote glaspertijen van W-blok.	De gebouwen maakten deel uit van de grote Brepolssite en zijn belangrijk voor de omgeving.
ERVARING EN GEVOEL	De gebouwen herinneren de gemeenschap aan het industriële karakter van Turnhout en de impact van de Brepolssite in de stadskern .	De industriële site heeft lange tijd de identiteit van de stad bepaald .	De gebouwen zijn zeer monumentaal , vooral langs de straatkant. De zuidelijke gevels zijn wat verdoken of er is aan gebouwd.	
	HISTORISCH	SOCIAAL	ARTISTIEK	WETENSCHAP- PELIJK

VORM EN ONTWERP

MATERIAAL EN SUB- STANTIE

GEBRUIK EN FUNCTIE

TRADITIE, TECHNIEK EN VAK- MANSCHAP

LOCATIE EN OMGEVING

ERVARING EN GEVOEL

4.2.5 RENÉ VAN STEENBERGEN JUNIOR

René van Steenberg junior heeft de L-blok uitgebreid aan de zuidzijde en de S-blok gebouwd.

	HISTORISCH	SOCIAAL	ARTISTIEK	WETENSCHAP- PELIJK
VORM EN ONTWERP	De vorm van S-blok is simpel: een rechthoekige bakstenen blok met aluminium ramen. De L-blok lijkt een mix te zijn van verschillende bouwfasen. De uitbreiding van de L-blok aan de zuidzijde gebeurde door van Steenberg junior en is in een andere stijl dan de rest van het gebouw als van S-blok. Toch zijn alle gebouwen in baksteen met een plat dak. De noordzijde bestaat uit een glaswand. <i>Deze recente gebouwen wijken 'sterk' af van de bestaande gebouwen, ondanks het gebruik van gelijke materialen. Deze gebouwen hebben weinig historische relevantie.</i>	De S-blok werd gebouwd voor de chemie labo's. De L-blok werd uitgebreid om een nieuwe speelzaal te creëren. Dit wijst op het groeien succes van het Heilig Graf instituut. De school neemt steeds meer ruimte in beslag.	De uitbreiding van L-blok heeft een glazen noordelijke gevel, wat een grote lichtinval en klare ruimte verzekert. <i>Verder zijn er weinig artistieke kwaliteiten van S- en L-blok. De ramen van S-blok zijn bruin, wat niet conform is aan de overige gebouwen en aantoont dat het gebouw zeer recent is.</i>	<i>De architect is weinig gekend, waardoor deze gebouwen in vergelijking tot de overige meesterwerken van 'grote' architecten weinig erfgoedwaarden bevatten.</i>
MATERIAAL EN SUB- STANTIE	Ook van Steenberg junior gebruikt baksteen als basismateriaal. De ramen zijn grotendeels aluminium, de zuidzijde van L-blok heeft houten taatsramen, wat aansluit aan de gebouwblokken van van Steenberg senior en dus ook D- en B-blok. Het dak is bitumineus. <i>Aangezien deze blokken vrij recent zijn, is er weinig 'authenticiteit' aan het materiaal.</i>		<i>De basismaterialen sluiten nauw aan bij de overige bestaande materialen, maar hebben kleine verschillen, zoals de kleur en metselwerk, de vorm en grootte van de ramen enz. waardoor dit geen ensemble vormt met de rest van de site.</i>	
GEBRUIK EN FUNCTIE	De historische functie van chemie labo's in S-blok is behouden. De speelzaal in L-blok wordt momenteel gebruikt voor kunsvakken en wijst nog op een praktijklokaal, maar heeft nog weinig met 'ontspanning' te maken.		Aangezien er veel ramen zijn in L-blok gedeelte, geeft dit veel licht, wat belangrijk is voor kunst.	

TRADITIE, TECHNIEK EN VAK- MANSCHAP		De L-blok ligt langs sportkoer en heeft schuiframen, wat het gemakkelijk maakt om gebruik te maken van de koer. Dit zijn de enige schuiframen op de site.		
LOCATIE EN OMGEVING	De gebouwen kennen een lange industriële geschiedenis en worden geassocieerd met de belangrijke papierindustrie van Turnhout.	De gebouwen liggen langs de Baron Fr. du Fourstraat en staan in verbinding met de site Turnova . Er zijn meerdere toegangspoorten , waardoor de gebouwen vrij makkelijk en snel toegankelijk zijn.	<i>De uitbreiding van L-blok sluit de site nog meer af, door B- en L-blok als het ware met elkaar te verbinden. Dit brengt nog meer geslotenheid met zich mee. Ook de straatzijde van S-blok bestaat hoofdzakelijk uit baksteen en heeft praktisch geen ramen.</i>	De gebouwen maakten deel uit van de grote Brepolssite en zijn belangrijk voor de omgeving. Op deze plaats waren er arbeidershuisjes die één voor één werden afgebroken en opgekocht door de zusters.
ERVARING EN GEVOEL				
	HISTORISCH	SOCIAAL	ARTISTIEK	WETENSCHAP- PELIJK

**VORM EN
ONTWERP**

**MATERIAAL
EN SUB-
STANTIE**

**GEBRUIK
EN
FUNCTIE**

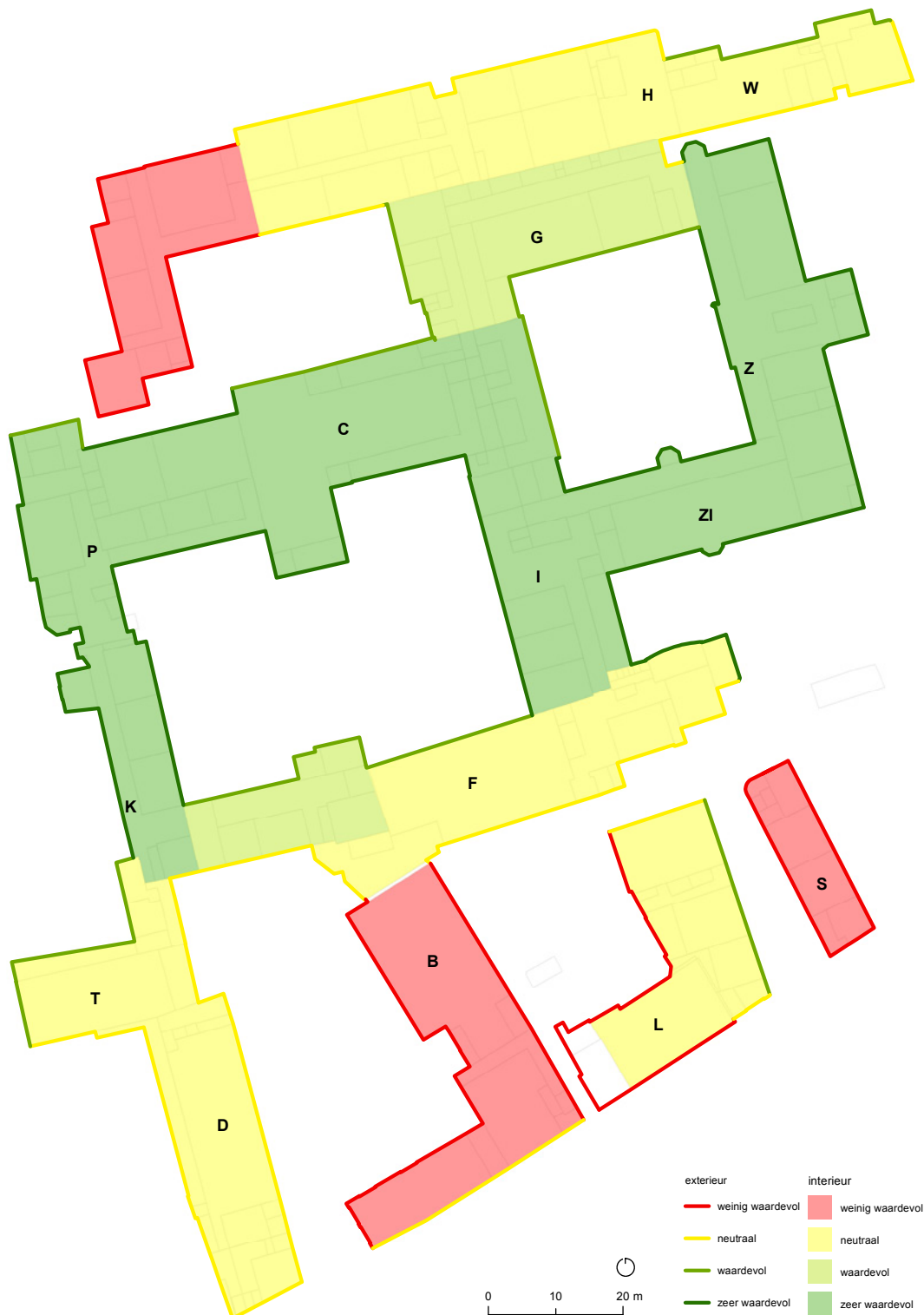
**TRADITIE,
TECHNIEK
EN VAK-
MANSCHAP**

**LOCATIE
EN
OMGEVING**

**ERVARING
EN GEVOEL**

KAART 5 WAARDEBEPALING EXTERIEUR EN INTERIEUR VAN BOUWBLOKKEN

V VISIE EN BEHEERS- DOELSTELLINGEN

5 VISIE EN BEHEERSDOELSTELLINGEN

Zoals er in de voorgaande hoofdstukken werd beschreven is er in de loop der jaren heel wat gebouwd op de site. De koeren en binnentuinen zijn geleidelijk aan ingesloten. Het huidige beeld is dan ook het resultaat van vele bouwfases, verbouwingen en de verwerving van diverse gebouwen en gronden. Door het vrijkomen van het klooster komen er heel wat vierkante meters vrij voor de school. Een ideaal moment om de bestaande structuur onder handen te nemen en een beheersplan op te zetten voor de site die de toekomstige ontwikkelingen zal bepalen. Het zoeken naar een zuivere structuur zowel in bebouwing als organisatie vormen de kapstok.

Onderstaande conservatie processen worden gedefinieerd volgens de artikels van de Burra Charter 1999.

Restoration means returning the existing fabric of a place to a known earlier state by removing accretions or by reassembling existing components without the introduction of new material.

Reconstruction means returning a place to a known earlier state and is distinguished from restoration by the introduction of new material into the fabric.

Adaptation means modifying a place to suit the existing use or a proposed use. There is a minimal change to significant fabric, achieved only after considering alternatives.

5.1 HOOFDDOELSTELLING 1: PRESERVATIE VAN DE SITE

Een groot deel van het Heilig Grafinstituut is beschermd als monument door de (architectuur)historische waarde. Het vormt **één ensemble** en is nog zeer **authentiek**. Het is belangrijk het instituut - namelijk de school- en kloostergebouwen - in zijn geheel te benaderen met respect voor de erfgoedwaarden.

De authenticiteit is sterk bepalend voor wat al dan niet bewaard dient te blijven en de mate van ingrepen. Naargelang de waarde van de erfgoedelementen dienen bepaalde elementen **bewaard** te blijven ('preservatie') en **indien nodig gerestaureerd of gereconstrueerd** worden **in respect met:**

- de gotische bouwstijl
- de originele bouwmaterialen
- het originele kleurenpalet
- waardevolle interieurelementen (zoals bv. gewelven, schouw, gordelbogen enz.)
- historisch meubilair en andere roerende goederen
- enz.

Andere minder waardevolle en/of verstorende elementen worden op een andere manier benaderd. Hier zijn adaptatie, afbraak en/of nieuwbouw mogelijke toekomstontwikkelingen, mits deze de erfgoedwaarden van het hele ensemble niet verstoren en eerder versterken.

De site dient **duurzaam onderhouden en beheerd te worden** om zijn waarden in de toekomst te behouden.

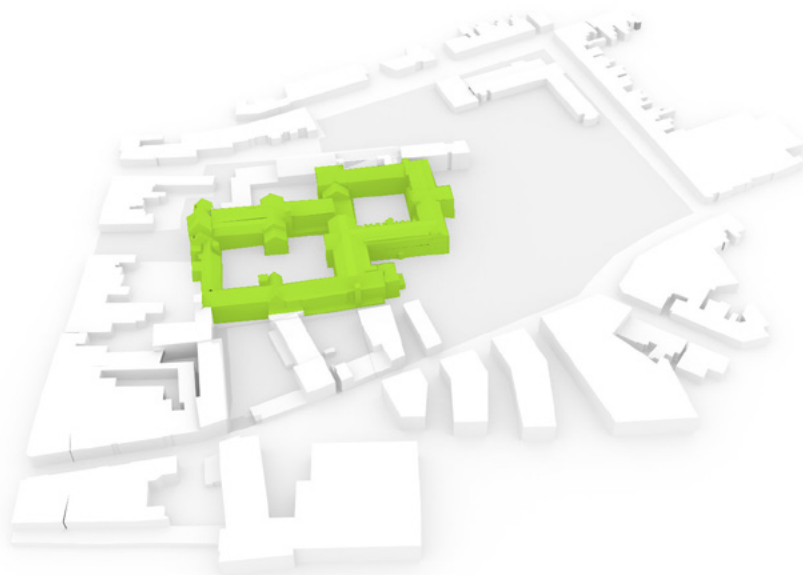
5.2 HOOFDDOELSTELLING 2: VERSTERKING VAN DE SITE

De site heeft heel wat bouw- en verbouwingsfasen ondergaan. Desondanks is de samenhang van de site nog steeds zichtbaar. Een aantal erfgoedwaarden zijn omwille van -vaak recente- ingrepen verzwakt. Een versterking van de site en haar erfgoedelementen is hierdoor van groot belang.

5.2.1 UITZUIVEREN VAN DE HOOFDVORM

Als wij de bestaande site van bovenuit bekijken, zien wij een **duidelijke achtvorm** in het grondplan. Deze vorm is niet in één keer gebouwd maar is doorheen de evolutie van de site **organisch gegroeid**. Hierbij ontstonden er twee binnenpleinen: de rode koer - voorhof en het pandhof (binnenhof van het klooster). De achtvorm moet **gerestaureerd** worden.

De **bebouwing** die tot stand kwam **na 1950 wijkt sterk af** van deze basisvorm en de bouwstijl van de kerngebouwen (hoofdzakelijk neogotische rode baksteenbouw). Deze nieuwe modernistische blokken dwars op Baron Fr. du Fourstraat veranderden drastisch het uitzicht van de school. Door de vrijgekomen ruimte in het klooster is het mogelijk om deze latere bijgebouwen (blok B, L en het lage deel van H) (deels) te verwijderen. Hierdoor kan de **bebouwde structuur teruggebracht worden naar de essentie**. Het **af te breken** L-blok bevat wel nog enkele historische bakstenen gevels die in stand worden gehouden en geïntegreerd worden in een nieuwbouw.

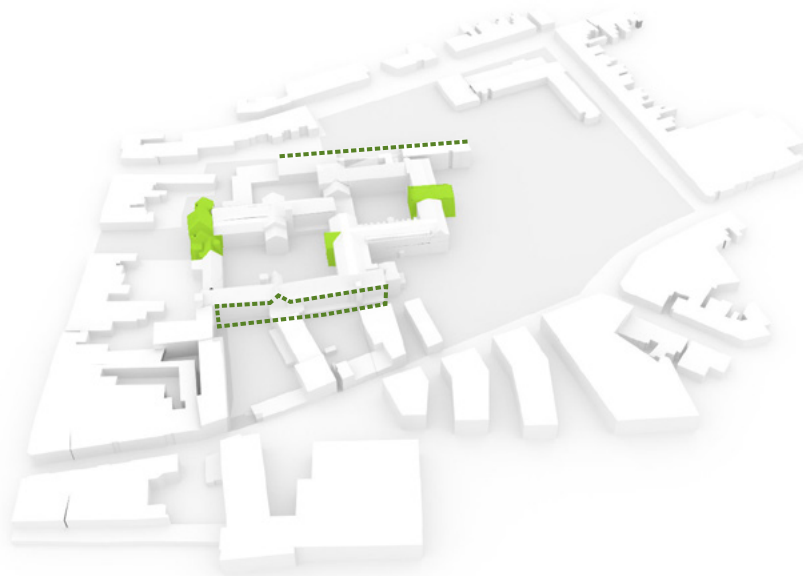

5.2.2 HERSTELLEN VAN ZICHTASSEN MET DE NADRUKE OP MARKANTE GEVELS

De basis achtvorm bevat een aantal **markante gevels**: het poortgebouw aan Patersplein, het torentje aan de rode koer, de kloostergevel gericht naar Nijverheidstraat en de gevels aan het pandhof. Deze gevels moeten behouden blijven en **gerestaureerd** worden **in respect met de originele bouwmaterialen en technieken**. Indien restauratie niet mogelijk is, moet de gevel gereconstrueerd worden op een duurzame en integrale manier die niet afwijkt van de originaliteit.

De kloostergevel gericht naar Nijverheidstraat is minder zichtbaar en weinig aantrekkelijk door de hoge muur in slechte staat. Door gerichte ingrepen kan het **zicht op deze gevel verbeterd** worden. De randen van het park worden **opengewerkt** om de zichtassen naar het klooster te herstellen.

De gevel van het K- en F-blok aan kieren- en sportkoer zal opnieuw zichtbaar worden door het B- en L-blok te verwijderen. De muren worden eveneens aangepast om de site opener te maken.

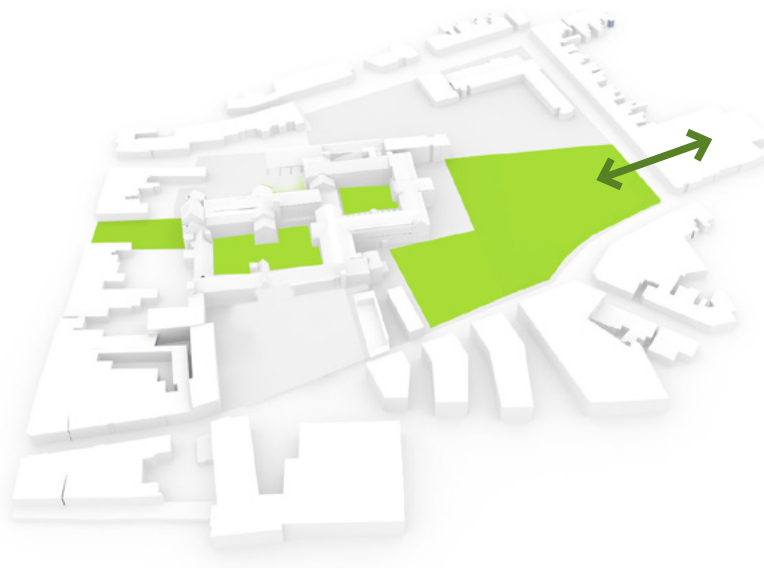
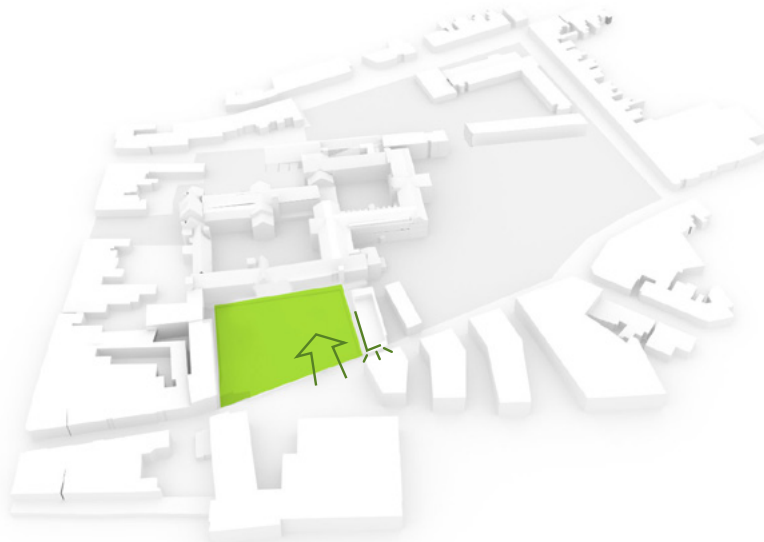

5.2.3 GROENE, OPEN RUIMTEN VRIJWAREN EN OPTIMALISEREN

Aan Baron Fr. du Fourstraat wordt de bestaande B-blok afgebroken om extra open ruimte te creëren en de hoofdvorm te versterken. De L-blok wordt gereconstrueerd, waarbij enkel de oost- en zuidgevel behouden blijven en in respect met omliggende gebouwen. Dit kopgebouw zal de wand vormen van een **nieuwe speelkoer**. Dit kopgebouw vormt een **blikvanger** in de straat en speelt in op de nieuwe bebouwde structuur van Turnova.

Het **bestaande park** grenzend aan Nijverheidstraat wordt **opgewaardeerd**, rekening houdend met het zicht op het kloostergebouw. Het complex van waardevolle en minder waardevolle elementen moet gepreserveerd worden in de toekomst, aangezien deze groenzone van belang is voor de kernstad. Het park kan een **nevenfunctie** krijgen en zal mede dienst kunnen doen voor enkele sportactiviteiten zonder dat hiervoor harde infrastructuur aangelegd worden.

De typische **binnenhoven** tussen de school en het klooster moeten **bewaard** blijven met hun **kenmerkende, representatieve erfgoedelementen**, net zoals de mystieke tuin. De bestaande -vaak **monumentale- bomen** dienen eveneens **behouden** te blijven.

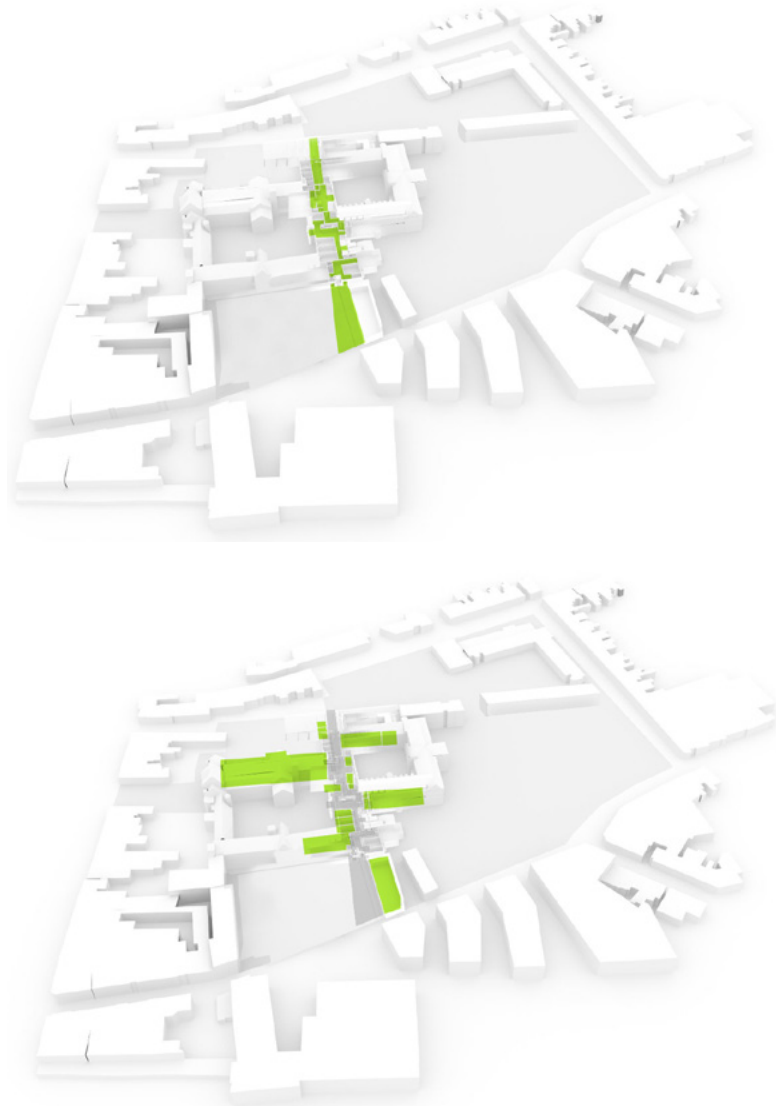
5.3 NEVENDOELSTELLING 1: HERBESTEMMING VAN HET KLOOSTER EN OVERIGE RUIMTEN MET REORGANISATIE VAN DE ONDERWIJSINSTELLING ALS GEVOLG (CENTRALE AS)

Door het volume van het voormalige klooster toe te voegen aan de bestaande school verschuift het zwaartepunt van de school. Centraal op het raakvlak tussen de twee lussen van de achthoekige basisvorm wordt een **nieuwe centrale as** gemaakt die centraal zal staan in het functioneren van de school. Deze as is **historisch gegroeid** en verdient de nodige aandacht. **Ondersteunende, vitale functies** zullen een plek krijgen langsheen deze as (sanitair, secretariaat enz.). De hoofdtoegangen tot deze as worden aan de koppen gesitueerd, aan Baron Fr. du Fourstraat en Lindekensstraat.

5.3.1 ADAPTATIE EN RESTAURATIE NAARGELANG DE (HER)BESTEMMING

De reorganisatie zal enkele adaptaties met zich meebrengen in het gebouw, vooral om de **circulatie te vergemakkelijken**. Belangrijk is dat de **intrinsieke erfgoedwaarden bewaard** blijven. De **draagkracht** is een **belangrijke randvoorwaarde**.

De ruimten van het klooster zullen een **andere invulling** krijgen, maar er tracht zoveel mogelijk **rekening gehouden** te worden met de **originele functies**. Bijvoorbeeld kan de eetzaal van het klooster als refter dienen. Dit verzekert een **beperking aan ingrepen**. De ruimten zullen met andere woorden slechts minimale adaptaties ondergaan, rekening houdend met de energiedoelstellingen.

NIEUW INTERNAAT IN VOORMALIGE KLOOSTER

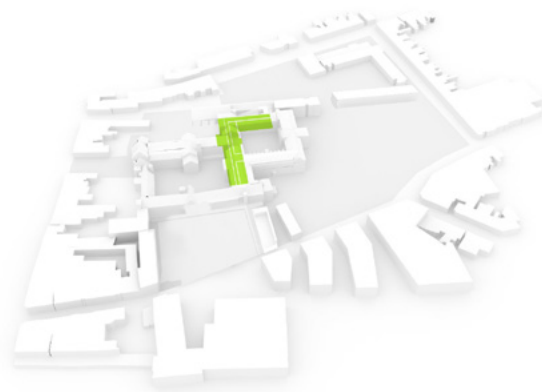
De bestaande internaten op de site (derde verdiep D-blok , B-blok) worden verplaatst naar de bovenste verdiepingen van de oostelijke en noordelijke vleugel van het klooster (IZ-blok).

De kloosterkamers op het eerste verdiep van de oostelijke vleugel kunnen in de toekomst ingeschakeld worden om het internaat uit te breiden met een afdeling voor jongens.

BUNDELEN VAN BURELEN EN DIRECTIE

De diverse burelen en directies worden gegroepeerd op de eerste verdieping van het klooster boven de centrale as. Via de nieuwe brandtrap voor het internaat, de marmeren trap en de omgevormde trap in de Stationhal kan deze zone bereikt worden.

VOORMALIGE KERK ALS MULTIFUNCTIONEEL KUNSTENHUIS

De kerk van de site Heilig Graf is ontwijd en werd opgedeeld in polyvalente zalen.

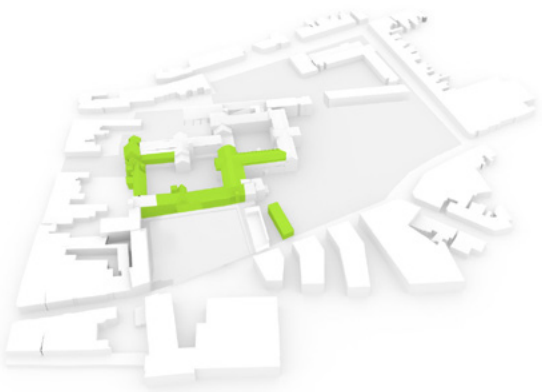
De kerk zal opnieuw één grote ruimte worden die zal functioneren als kunstenhuis. Tentoonstellingen en optredens zullen van de grote hal en de crypte gebruik kunnen maken. De resterende erfgoedelementen (o.a. glasramen en koorbanken) worden hierbij gevrijwaard.

Mogelijks kan de ruimte ook door derden gebruikt worden daar deze ruimte buiten de schooluren los van de schoolinfrastructuur kan functioneren.

WETENSCHAPPEN EN ASO

De wetenschappen concentreren zich in het K, F en de chemielabo's in het S-blok. De praktijklokalen blijven hun huidige locatie behouden.

HANDELSWETENSCHAPPEN

De handelswetenschappen situeren zich in een verticale zuil aan de centrale as in de lokalen gelegen aan de kop van het F-blok.

KUNST EN CREATIE

De huizen Handelswetenschappen, ASO & Wetenschappen en Kunst en creatie die op de site gevestigd zijn worden ook ruimtelijk opgedeeld.

De kunsten worden samengebracht in het T, K- en D-blok. Deze gebouwen omvatten de grootste ruimtes en zijn het meest flexibel invulbaar om te voldoen aan de ruimtebehoefte voor de diverse kunsten.

ZEVENDE JAAR

De leerlingen van het zevende jaar krijgen indien financieel mogelijk een eigen stek op de site. In het resterende deel van het H-blok (leslokalen). Boven de technische diensten in het W-blok komt een ontspanningsruimte voor leerlingen van het zevende jaar. Deze ruimte kan na de schooluren ook gebruikt worden als ontspanningsruimte voor leerlingen van het internaat.

Daarnaast zal de visie van de onderwijsoverheid voor de zevende jaren bepalend zijn of zij bij het secundair onderwijs blijven of die eventueel op termijn overgaan in HBO of het hoger onderwijs.

SPORTCLUSTER

De sportzaal in de parketzaal (T-blok) verhuist naar de sporthal aan de Baron Fr. du Fourstraat waar enkele leslokalen samengevoegd worden. Op deze manier worden de sporten geclusterd in één gebouw. Ook de parkzone aan de Nijverheidstraat kan ruimte bieden voor sport. Er zullen hiervoor echter geen specifieke formele sportinfrastructuur voor geplaatst worden (lees: geen verharde pleinen, doelpalen,...).

RESERVERINGSZONE VOOR BIJKOMENDE BEBOUWING

In het verlengde van de oude bedrijfsgebouwen van Brepols en naast de basisschool wordt een zone gereserveerd voor bijkomende bebouwing. Deze bebouwing is maximaal drie bouwlagen hoog om niet te concurreren met het statige kloostergebouw.

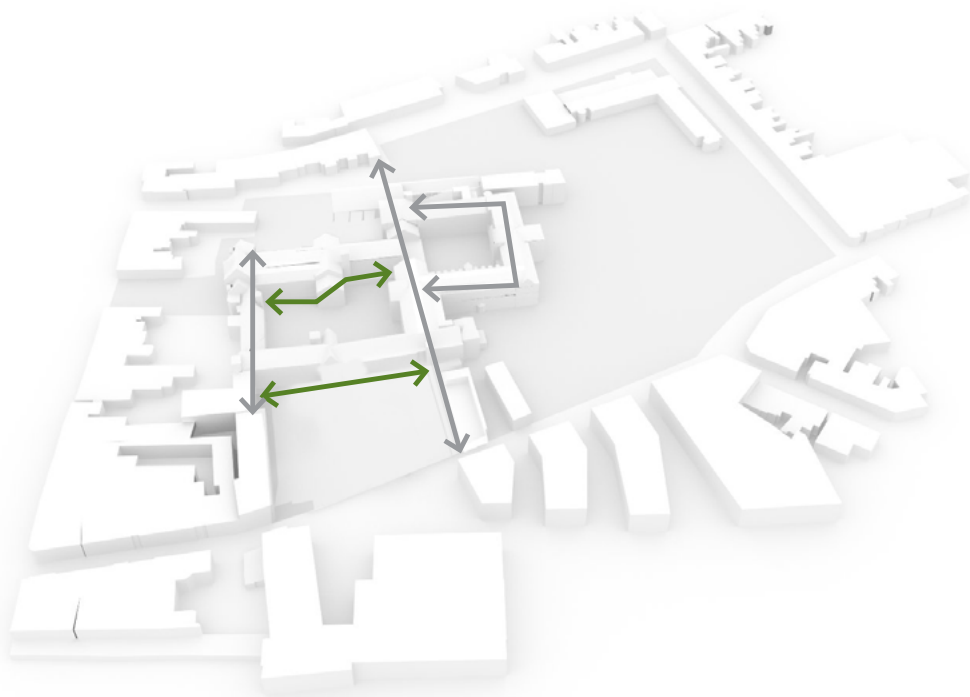

5.4 NEVENDOELSTELLING 2: AFSTEMMING TOEGANG EN ONTSLUITING

5.4.1 VOORZIEN VAN INTERNE CIRCULATIE

Door het centraliseren van de as en het openstellen van het klooster, dient de interne circulatie aangepast te worden. De ontsluiting dient zoveel mogelijk rekening te houden met de historische rondgang en de aanwezige doorgangen en traphallen.

Het vroegere **kloostergebouw** kan ontsloten worden door een **rondgang** die aantakt op de nieuwe hoofdas. Voor het deel aan de westzijde (de blokken P, K, F en C) zijn er **twee ingrepen noodzakelijk** om ook hier een lusvormige verbinding te realiseren van en naar de hoofdas. Ten eerste zal de **gang naast de kerk en de bloemengang** ingeschakeld worden om een link te creëren tussen de spreekkamers en de burelen en directies op het eerste niveau van het klooster. Een tweede link wordt voorzien langsheen het K- en F-blok. Hiervoor wordt er een **luifel** voorzien **langsheen de gevel** tussen **het I- en D-blok**.

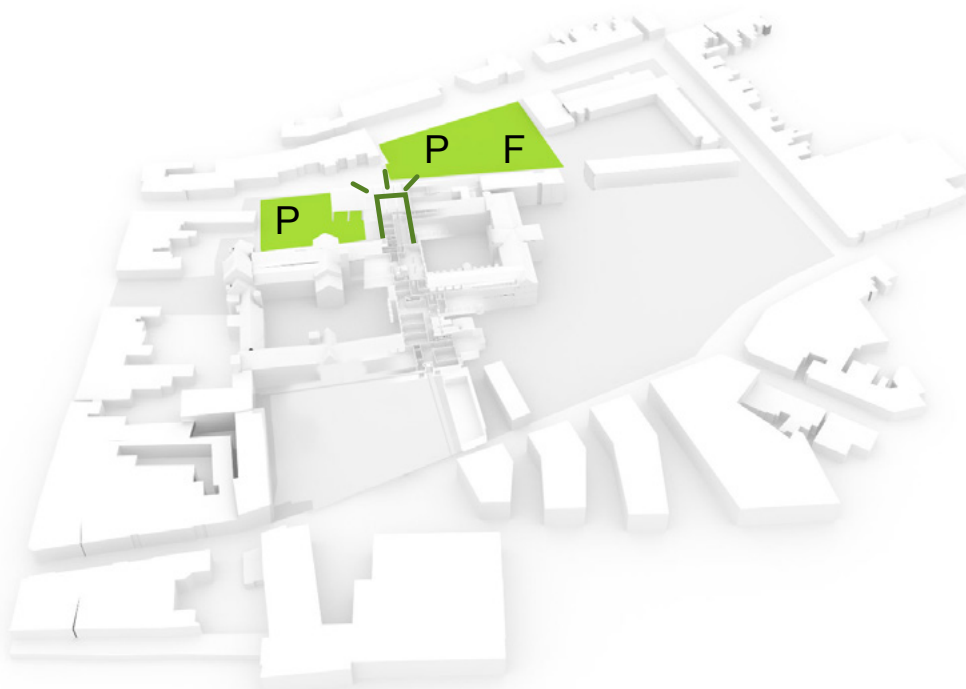
5.4.2 CLUSTERING PARKING

De nieuwe centrale as snijdt door het klooster en de vroegere gebouwen van de Brepolssite en loopt tot aan Lindekenstraat. Aan deze zijde wordt er een parking en fietsenstalling voorzien. De exacte locatie en inrichting van parking en fietsenstalling zal in de toekomst vastgelegd worden, aansluitend op de beslissingen die genomen worden voor Baron Frans du Fourstraat. Bijkomend zal er rekening gehouden worden met het feit dat fietsers niet in tegengestelde richting in Patersstraat naar Grote Markt mogen rijden. Momenteel worden twee varianten voorgesteld die een mogelijke toekomstvisie voor de parkeergelegenheden kunnen vormen.

Beide voorstellen hebben een gelijkaardig concept, maar verschillen naargelang circulatiestromen. Ze stellen een parking voor, gelegen in de meest noordwestelijke hoek op de plek waar het H-blok wordt afgebroken (gastenhof). De parking is toegankelijk via Lindekenstraat. De ligging van de parking aan deze zijde sluit aan bij de visie van de stad Turnhout om Baron Frans du Fourstraat niet extra te belasten. Deze parking grenst aan de huidige parking aan Patersplein (ten noorden van P-blok). Door de parking te clusteren, kan de overige groene ruimte heropwaardeerd worden. De nieuwe ligging van de parking is minder verstorend voor het historische en biologisch waardevolle park en mystieke tuin. De parking is ook te bereiken vanuit de twee richtingen.

Naast gemotoriseerd verkeer wordt vooral het fietsverkeer gepromoot, wat aansluit bij de visie van de stad Turnhout. De fietsenstalling wordt ingericht ter hoogte van het trapveld.

Een deel van het H-blok wordt uitgehold en zal dienst doen als overdekte shelter. Onder de shelter wordt een inkomruimte voorzien waarbinnen het hoogteverschil tussen het voormalige klooster en de fabrieksgebouwen wordt opgevangen (0,90 meter).

FIETSENSTALLING VARIANT 1 . 760 PLAATSEN

PARKEERMOGELIJKHEID VARIANT 1 . 105 PLAATSEN

Stad Turnhout

FIETSENSTALLING VARIANT 2 . 760 PLAATSEN

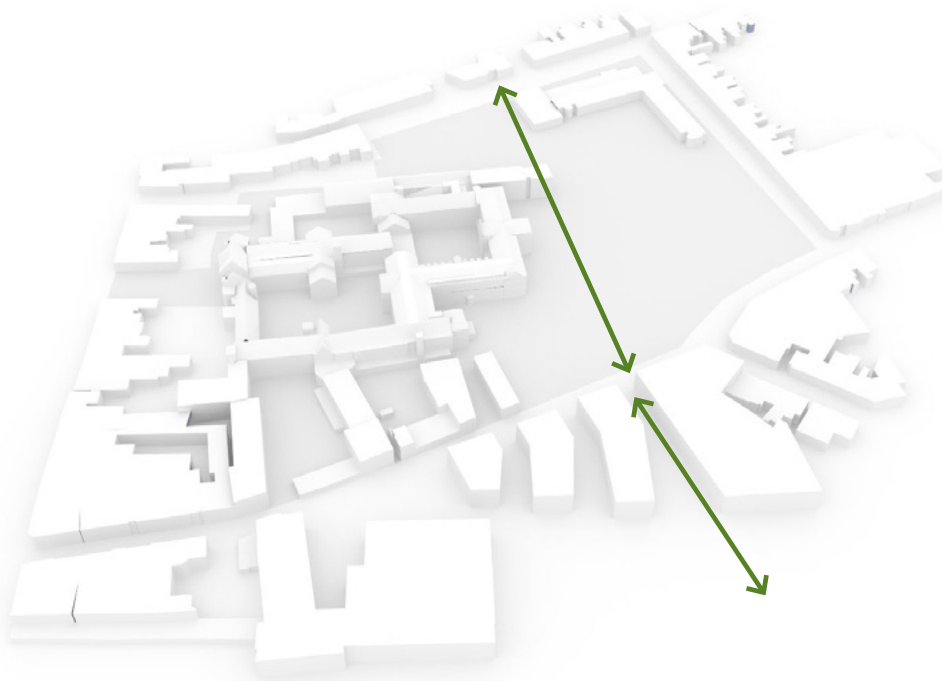
PARKEERMOGELIJKHEID VARIANT 2 . 105 PLAATSEN

Stad Turnhout

5.4.3 UITBREIDING TRAAG NETWERK

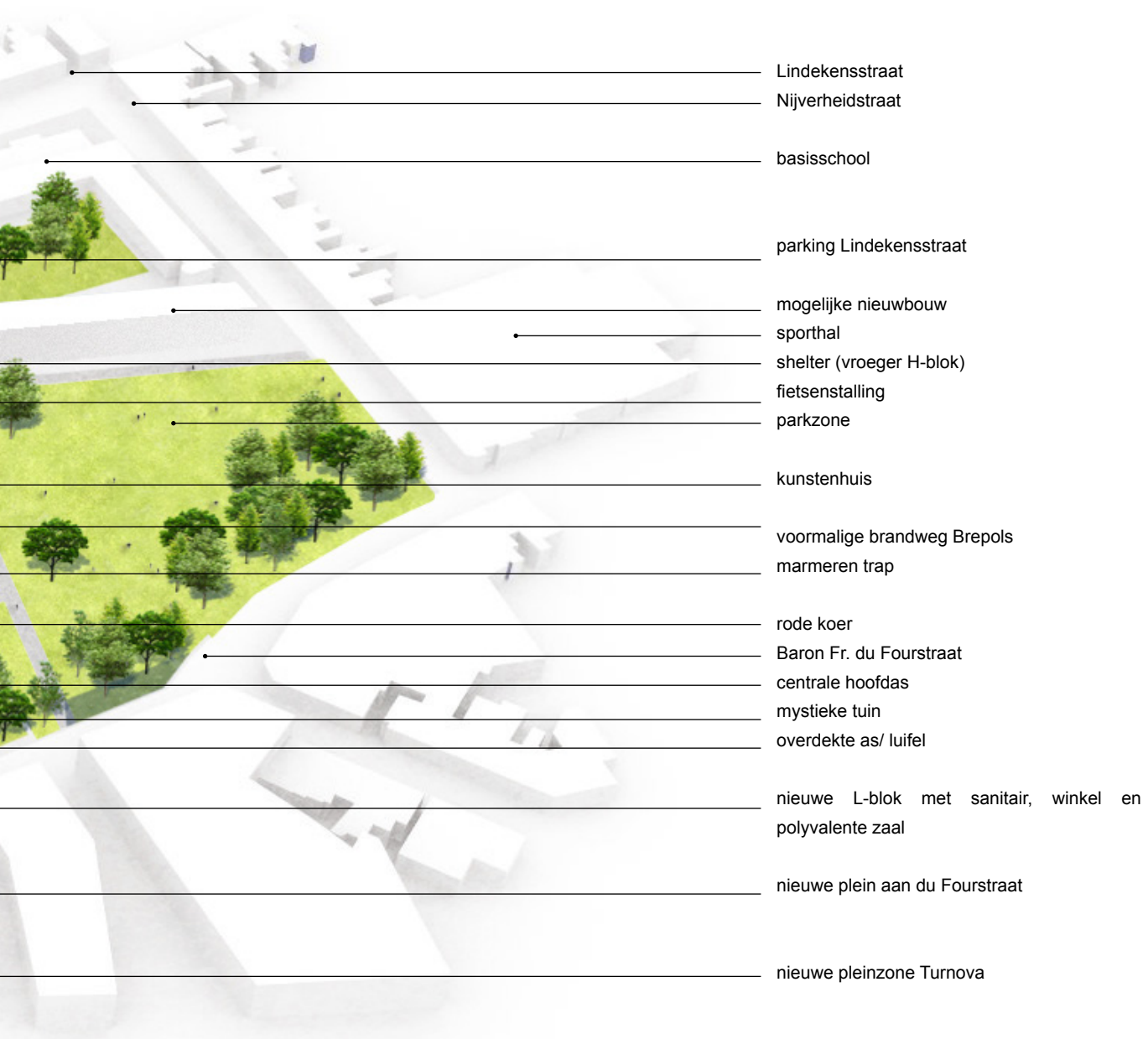
Vanaf Otterstraat-Klinkstraat doorheen Turnova en de site van het Heilig Graf loopt de brandweg van de voormalige fabriekssite Brepols. Binnen het project Turnova wordt deze link tussen Otterstraat en Baron Fr. du Fourstraat open gehouden en toegankelijk gemaakt. Op de site van het Heilig Graf wordt de huidige poort verschoven om de brandweg te laten aansluiten en voetgangers toe te laten om door te wandelen naar Lindekensstraat. Dit mag geen conflict geven met de werking van de schoolsite. Er moet voor gezorgd worden dat er geen overlast door sluipverkeer ontstaat op deze manier.

5.5 OVERZICHT MASTERPLAN CAMPUS PATERSSSTRAAT

De onderstaande figuur illustreert het gewenste eindbeeld. De voorgaande concepten hebben samen geleid tot dit geïntegreerde plan dat wenst te voldoen aan alle huidige en toekomstige vragen en noden van de school en zijn gebruikers. Daarnaast speelt het in op de unieke ligging van de school in het centrum en de kwaliteiten op vlak van groen en erfgoed die zij bijdraagt aan de stad. Het biedt eveneens een antwoord op het vrijkomen van het klooster.

Figuur 56 sfeerbeeld zicht vanaf Baron F. du Fourstraat voor en na

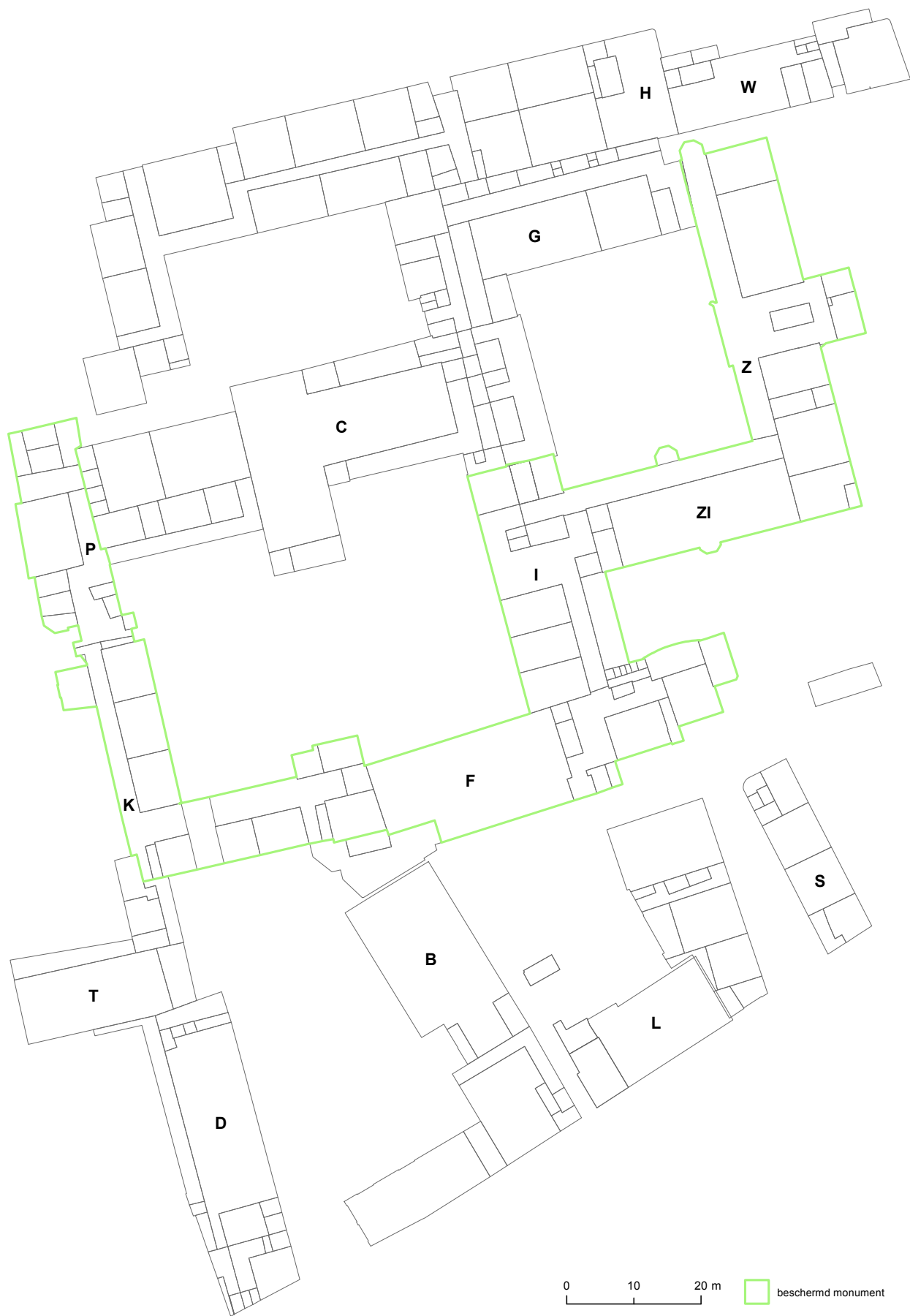

Figuur 57 sfeerbeeld zicht op fietsenstalling/ Gastenhofje en H-blok voor en na

VI MAATREGELEN EN WERKZAAMHEDEN

0 10 20 m

 beschermd monument

6 MAATREGELEN EN WERKZAAMHEDEN

In dit hoofdstuk worden alle geplande werken opgesomd. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen eenmalige en terugkerende werken, welke premiegerechtigd zijn, vrijgesteld van toelating en welke forfaitair verrekend zijn. De werken worden opgesomd, gevolgd door een duidelijke fasering van de maatregelen die moeten genomen worden voor de herinrichting van Heilig Grafinstituut.

Een overzichtstabel is terug te vinden in **bijlage 7**. De periodiciteit van de terugkerende maatregelen is gebaseerd op de 'Onderhoudsgids voor duurzame gebouwen', opgemaakt onder de bescherming van het Technisch Comité 'Architecten' van het WTCB in 2011. De termen restauratie en renovatie worden gedefinieerd op basis van 'the Burra Charter: The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance 2013'. In bijlage 7 vind je vervolgens een kostenraming van de werken aan de beschermde gebouwblokken, opgesplitst per 'type' werkzaamheid en ook per gebouwblok om een duidelijk overzicht te geven zowel aan het Heilig Grafinstituut als aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Bijkomend worden voor een aantal werkzaamheden specifieke technieken verduidelijkt, zodat deze restauratie en/of onderhoudsmaatregelen vrijgesteld kunnen worden van toelating.

6.1 MESOSCHAAL

Alle maatregelen die genomen worden op mesoschaal zijn niet premiegerechtigd, omdat de niet-bebouwde site niet beschermd is. Dit betekent ook dat alle werkzaamheden op mesoschaal vrijgesteld zijn van toelating van onroerend erfgoed. Toch is het relevant deze maatregelen op te sommen en te verduidelijken, omdat ze vaak een grote impact hebben op de beschermde gebouwblokken. Omwille van het eigen karakter van de verschillende 'hoven' en aangezien de site gekenmerkt wordt door deze ruimten die omringd worden door al dan niet beschermde gebouwen, is het belangrijk deze te herstellen, versterken en te behouden.

6.1.1 EENMALIGE MAATREGELEN

Om de site te versterken en de erfgoedwaarden te optimaliseren zijn enkele werkzaamheden aan te raden:

- heraanleg van beschadigde paden door nieuw pad -conform aan historisch pad- en/of herstel van de tegels
- aanleg van pad(en) in mystieke tuin
- heraanleg gastenhof volgens historisch ontwerp
- restauratie omheining (muren en hekkenwerk)
- heropening van site naar Nijverheidstraat toe (fase 5)
- aanleg nieuwe fietsenstalling en parking (fase 2 en 4)
- aanleg nieuw plein aan Baron Fr. du Fourstraat (fase 3)
- afbraak omheiningsmuur aan Baron Fr. du Fourstraat (fase 3).

6.1.2 TERUGKERENDE MAATREGELEN

De erfgoedwaarden van de site moeten zo veel mogelijk bewaard blijven. Schade moet voorkomen worden, door de nodige instandhoudingswerken uit te voeren aan de 'buitenruimten'. Om de site te vrijwaren voor de toekomst, is het noodzakelijk bepaalde werken herhaaldelijk uit te voeren.

- onderhoud en nazicht groenaanleg (snoeien, gras maaien, sproeien, wildgroei klimop enz.)
- onderhoud en nazicht paden
- reiniging en roestbestrijding van kleine landschapselementen
- onderhoud parking en fietsenstalling
- onderhoud en controle van de afsluitingen van de site
- algemene monitoring van de buitenruimten.

6.2 MICROSCHAAL EXTERIEUR

De blokken P, K, F, I, ZI en Z zijn beschermd, wat betekent dat bepaalde maatregelen in deze gebouwblokken erfgoedpremies kunnen krijgen. Voor alle handelingen aan de buitenzijden van de overige blokken (T-, D-, B-, L-, S-, C-, G-, H- en W-blok) komt het agentschap Onroerend Erfgoed niet tussen en moet gefinancierd worden door de eigenaar, Heilig Grafinstituut.

6.2.1 EENMALIGE MAATREGELEN

Om de waarden van het exterieur van de gebouwblokken te herstellen, dienen enkele eenmalige maatregelen genomen te worden, namelijk:

- restauraties dak (zie inspectiedossiers monumentenwacht in bijlage 6)
- houtbehandeling (zwambestrijding)
- restauratie gevels en metselwerk (zie inspectiedossiers monumentenwacht in bijlage 6): herstel bakstenen, voegen, natuursteen, bepleistering enz.
- restauratie en herbevestiging muurankers
- restauratie schrijnwerk
- restauratie hang- en sluitwerk
- restauratie beglazing
- behandeling tegen opstijgend vocht
- afbraak westelijke gevel L-blok (fase 1)
- afbraak conciërgegebouw (fase 1)
- afbraak B-blok (fase 3)
- restauratie F-en K-blok in 'originele' toestand (fase 3).

Er zijn ook een aantal maatregelen die dienen te gebeuren om te voldoen aan moderne prestatievereisten en/of het gebouw functioneel te houden (als school), maar die niet zozeer gericht zijn op het herstel van de erfgoedwaarden.

- aanleg nieuwe riolering
- vervanging naar dubbele beglazing
- restauratie hemelwaterafvoer (zie inspectiedossiers monumentenwacht in bijlage 6)
- voorziening ladder- en klimhaken
- voorziening van isolatie
- nieuwbouw L-blok met integratie van noordelijke, oostelijke en zuidelijke gevel (fase 1)
- renovatie D-en T-blok in functie van herbestemming (fase 3).

6.2.2 TERUGKERENDE MAATREGELEN

Om de gevels te vrijwaren voor de toekomst, is het noodzakelijk bepaalde werken herhaaldelijk uit te voeren.

- monitoring en onderhoud van daken en goten
- controle dakkapellen
- reiniging van goten
- onderhoud en controle rioleringsbuizen
- voorbehandeling en schilderen houtwerk
- behandeling en regelmatig roestverwijdering van staalconstructies
- monitoring gevelstenen en -elementen
- reiniging beglazing.

6.3 MICROSCHAAL INTERIEUR

De blokken P, K, F, I, ZI en Z zijn beschermd, wat betekent dat bepaalde maatregelen in het interieur van deze gebouwblokken erfgoedpremies kunnen krijgen. Alle handelingen aan de binnenzijde van de overige blokken zijn niet premiegerechtigd, ondanks hun vaak veel hogere erfgoedwaarden dan de interieurs in de beschermde blokdelen. Zo zijn de lokalen van T-blok authentieker en representatiever voor de architect Taeymans dan de lokalen in F- en K-blok. Ook het voormalig gastenkwartier heeft veel waardevolle elementen, die voor de toekomstige generaties best bewaard blijven.

6.3.1 EENMALIGE MAATREGELEN

Om enerzijds de interne waarden van de gebouwblokken te herstellen en anderzijds de gebouwblokken geschikt te maken voor hun te vervullen functie, dienen enkele eenmalige maatregelen genomen te worden, namelijk:

- restauratie dakstructuur en structuurelementen
- restauratie oorspronkelijk binnenschrijnwerk
- restauratie originele wandbekleding en indien nodig reconstructie
- verwijdering niet originele, storende elementen (valse plafonds, inox deurklinken enz.)
- verhuis 'origineel' meubilair naar historische plaats (indien mogelijk en zodat het behoud niet in gevaar komt)
- voorziening van nieuwe technische installaties (keuken, badkamer, HVAC en afwerking,...)
- voorziening van isolatie werken nav. de herbestemming van het klooster, zoals de verwijdering van tussenmuren en infrastructuur, de inrichting van nieuwe ruimten enz. (fase 0,1 en 3)
- werken nav. het inbrengen van technieken
- werken nav. de toegankelijkheid (opening naar lindekensstraat vanaf centrale as) (fase 1)
- werken nav. de veiligheid (brandtrap) (fase 1)
- verhuis turnzaal, internaat en andere functies (fase 1,3).

Het volledig verwijderen van asbest is uitgevoerd.

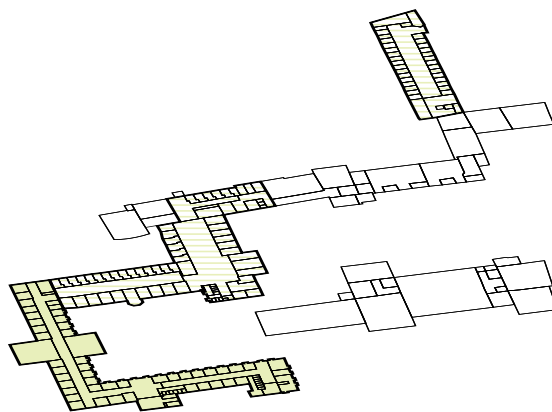
6.3.2 TERUGKERENDE MAATREGELEN

De interieurs van de gebouwblokken moeten hun authentiek karakter kunnen behouden, waarbij bijkomende schade voorkomen moet worden. Volgende werken dienen herhaaldelijk uitgevoerd te worden.

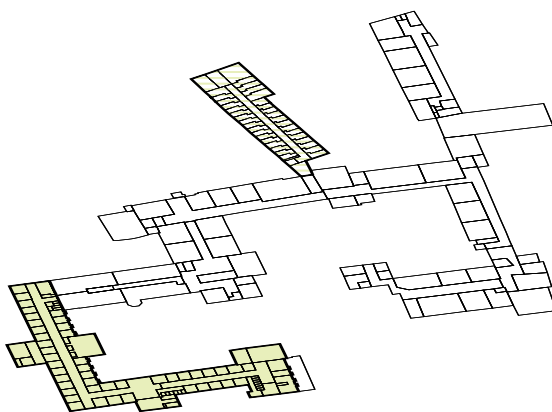
- onderhoud (oorspronkelijke) parket- en tegelvloeren
- controle en onderhoud originele plafonds en dakelementen
- schilderen van muren en schrijnwerk
- onderhoud binnenschrijnwerk
- onderhoud (authentieke) interieur wandbekleding
- onderhoud glasramen
- controle liften (personenlift en hefplatform)
- controle technische installaties
- monitoring diverse lokalen
- reiniging en onderhoud verluchttingsroosters
- monitoring deur- en raamsloten, met een focus op water- en winddichtheid.

Het technisch onderhoud is noodzakelijk om de erfgoedwaarden te behouden en is premiegerechtigd, overig 'dagelijks' onderhoud is belangrijk voor het gebruik van de gebouwen maar niet rechtstreeks de waarden versterkt.

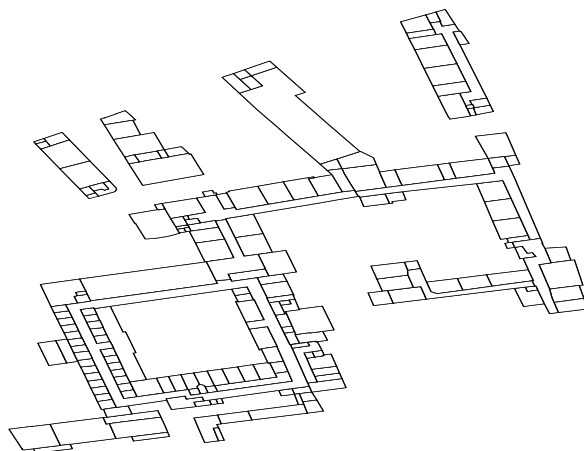
In **bijlage 7** vind je een overzichtstabel van de werkzaamheden die uitgevoerd dienen te worden, welke premiegerechtigd zijn, of ze al dan niet vrij van toelating zijn en welke forfaitair verrekend zijn.

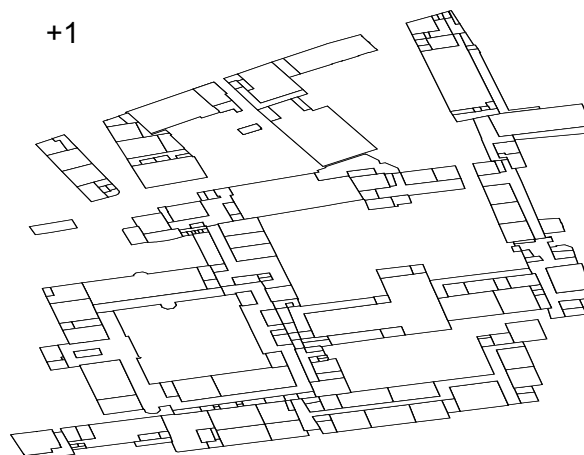
+3

+2

+1

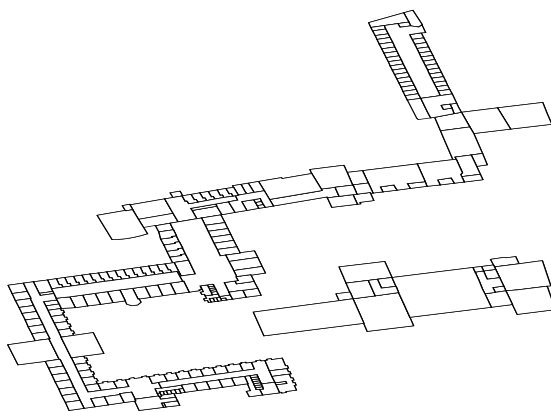

6.4 FASERING

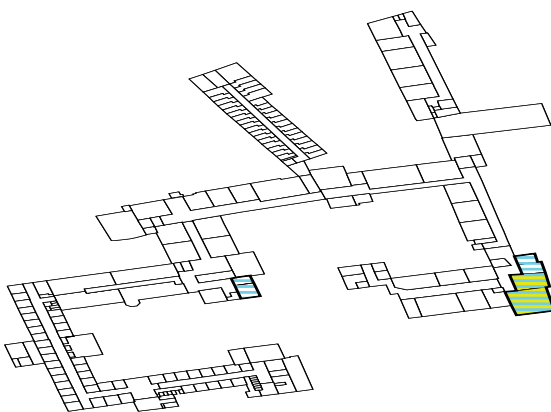
Om de herbestemming van het klooster en de schoolgebouwen tot een goed einde te brengen is een duidelijke fasering nodig. De fasering is afhankelijk van de subsidiemogelijkheden en is dynamisch te interpreteren in functie van de subsidiëring van AGIO (en Agentschap onroerend erfgoed).

6.4.1 FASE 0: INTERNAAT

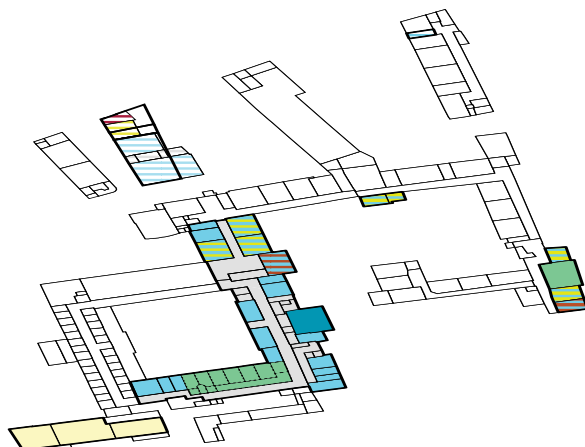
De verbouwingsplannen voor het internaat zijn reeds opgemaakt en worden momenteel uitgevoerd. Enkele ruimten zijn al afgewerkt, zoals de ruimte boven de kloosterbibliotheek. Het derde verdiep van het D-blok, het tweede verdiep van het B-blok en het derde verdiep van het I-, IZ-blok staan tijdens de uitvoering van de werken leeg. De tussenmuren en infrastructuur worden hier weggehaald zodat deze zones als bufferruimte kunnen dienen voor andere functies of leslokalen tijdens de verbouwingen van andere delen.

+3

+2

+1

6.4.2 FASE 1: CENTRALE HOOFDAS

In de volgende fase is het cruciaal om zo snel mogelijk de nieuwe organiserende as te realiseren. Hierdoor kan de school meteen een nieuw elan en een nieuw gezicht krijgen. Ook de bijkomende ruimte in het klooster dat voorheen een afgesloten entiteit vormde wordt zo optimaal ingeschakeld. Daarnaast zal er ook een brandtrap gerealiseerd worden ter hoogte van het gastenkwartier.

VERPLAATSEN TURNZAAL

De turnzaal, die nu in de parketzaal gehuisvest is, wordt verplaatst naar de sportzaal in de Baron du Fourstraat. Hiervoor worden in de sportzaal enkele klaslokalen samengevoegd tot één grote ruimte.

INTERNE HERSTRUCTURERING BESTAANDE GANG

Een eerste belangrijke stap in deze fase bestaat uit het realiseren van de hoofdas zelf.

De deuren rondom de marmerentrap worden opengesteld. Hierdoor kan men rond de trap circuleren. Op het einde van de gang aan het gastenkwartier moet een doorbraak gemaakt worden richting Lindekenstraat.

De trappenstructuur van de Stationhal dient omgevormd te worden waarbij de dwarse richting meer belang krijgt dan de vroegere link tussen het klooster en de kerk. Daarnaast worden in de Stationhal twee glazen volumes ingevoegd voor het secretariaat.

LEEGMAKEN EN AFBRAAK L-BLOK

De leraarskamer verhuist uit het L-blok naar de voormalige bibliotheek en de zitkamer van het klooster.

Het 3D-atelier (beeldhouwen) verhuist naar de parketzaal in het T-blok.

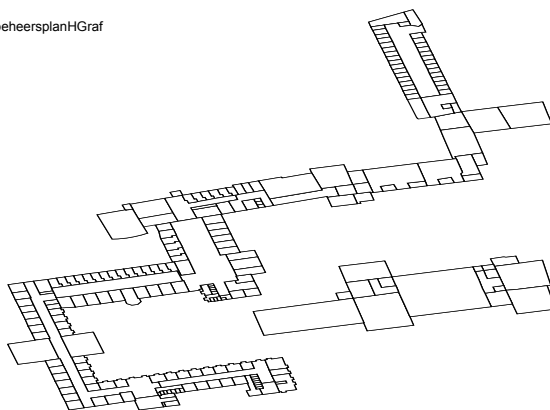
Het L-blok wordt vervolgens afgebroken, exclusief de noordelijke, zuidelijke en oostelijke wand. Deze wanden hebben een historisch karakter. Voor de conciërge wordt een nieuwe woning voorzien buiten het schooldomein.

NIEUWBOUW L-BLOK

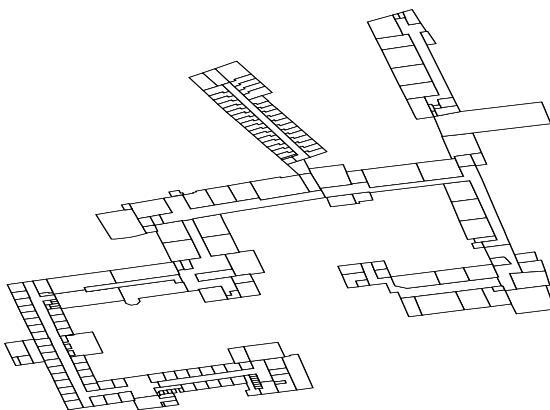
Op de plaats van het L-blok wordt een nieuwbouw gerealiseerd van twee bouwlagen. Op het gelijkvloers wordt er sanitair voorzien en een winkelruimte. de bovenste verdieping wordt een polyvalente zaal.

VERHUIS VAN ONDERSTEUNENDE FUNCTIES

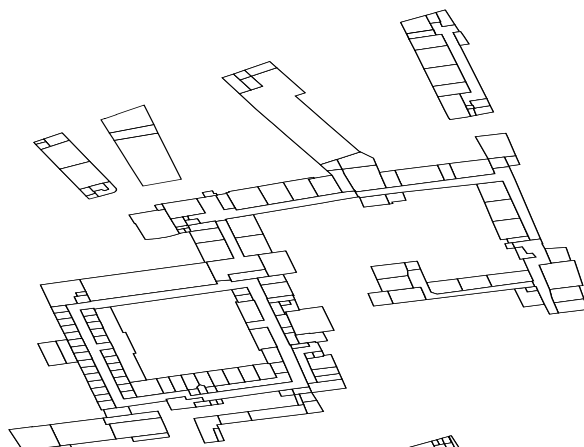
Het secretariaat, de receptie en de diverse burelen van de directie en de coördinatoren kunnen verplaatst worden naar de lokalen in het voormalige klooster (gastenkwartier) ter hoogte van de centrale as op het gelijkvloers en eerste verdiep. De leraarskamer wordt verhuisd naar de living van het klooster. Ook de kloosterbibliotheek wordt geïntegreerd als leraarskamer. De ruimte boven de kloosterbibliotheek wordt een collectiearchief.

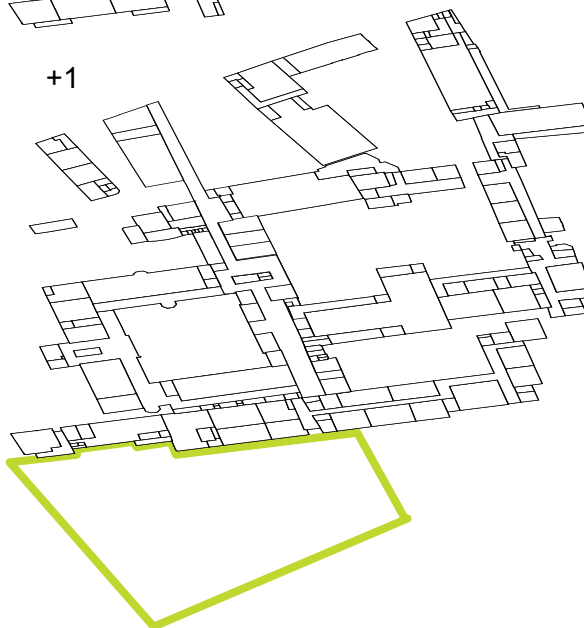
+3

+2

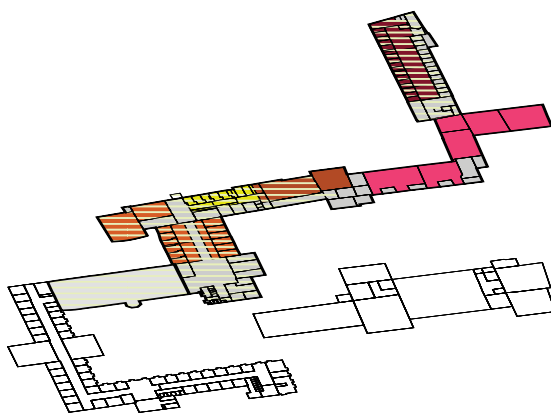

+1

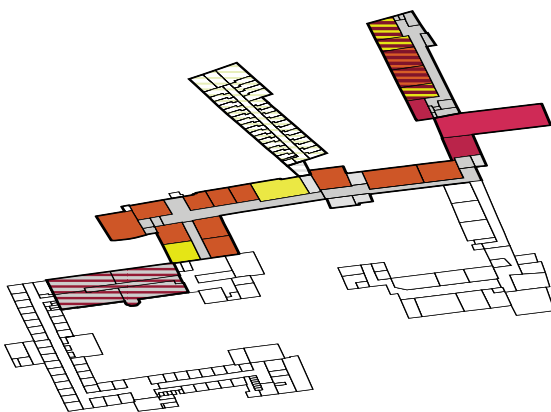

6.4.3 FASE 2: DE PARKING

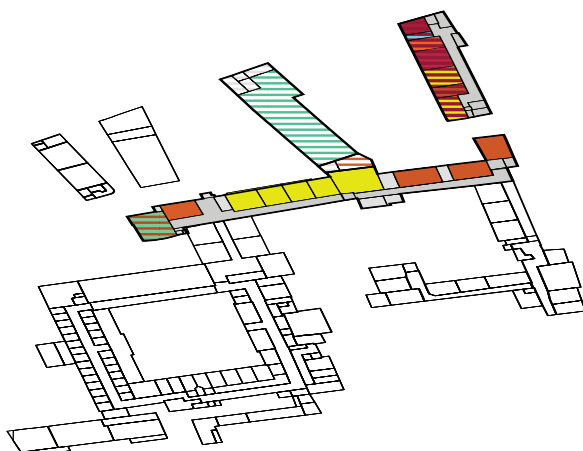
Na de realisatie van de hoofdas kan er op het voormalige sportveld begonnen worden met de realisatie van de parking en fietsenstalling.

+3

+2

+1

6.4.4 FASE 3: HET NIEUWE VOORPLEIN

Om het nieuwe voorplein te kunnen realiseren zijn een aantal stappen nodig:

LEEGMAKEN VAN HET B-BLOK ALS BUFFER

De bovenste verdieping van het B-blok staat leeg. De refter en keukens van het B-blok verhuizen naar deze overeenstemmende ruimten in het voormalige klooster.

Het OLC verhuist naar de polyvalente zaal op de tweede verdieping van het nieuwe I-blok.

Het sanitair verhuist naar het nieuwe L-blok.

De lege ruimtes zullen ingeschakeld worden als bufferruimte bij de renovatie van de andere blokken.

RENOVATIE VAN HET D-BLOK

In eerste instantie wordt het D-blok gerenoveerd. Door de eenvoudige draagstructuur met overspanningen kunnen binnen de buitengevel en de interne zuilenrij flexibel diverse ateliers worden ingericht. Hierdoor kan ideaal worden ingespeeld op de wensen van de diverse ateliers en repetitieruimtes. Ook de buitengevel wordt volledig aangepakt zodat er buiten de draagstructuur een volledig nieuw gebouw staat.

Voor de repetitielokalen worden er in de half verdiepte ruimte/ huidige refter van het D-blok geluidsichte muziekllokalen ingericht. De bovenste verdieping van het D-blok is meer geschikt voor les- of informaticalokalen gezien de beperkte plafondhoogte (huidige internaat).

VERHUIS VAN DE KUNSTEN

Zodra het D-blok gerenoveerd is, kunnen alle kunsten naar het D-blok verhuizen. (De mode uit het ZI-blok, de grafische kunsten, muziek en fotografie uit het H-blok)

RENOVATIE K EN F-BLOK

In een volgende stap worden ook de lokalen in het K- en F-blok gerenoveerd.

AFBRAAK VAN HET H- EN B-BLOK

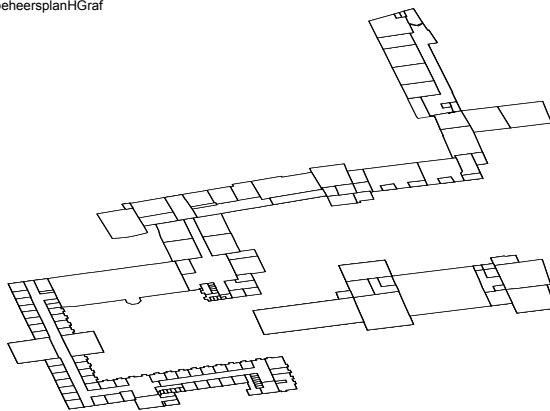
Na de renovaties kunnen het H- en B-blok afgebroken worden. Enkel het lage gedeelte met plat dak van het H-blok wordt afgebroken. De westelijke vleugel van het voormalige fabrieksgebouw wordt uitgehold en opengewerkt en zal dienst doen als shelter.

RENOVATIE VAN DE GEVEL VAN HET K- EN F-BLOK

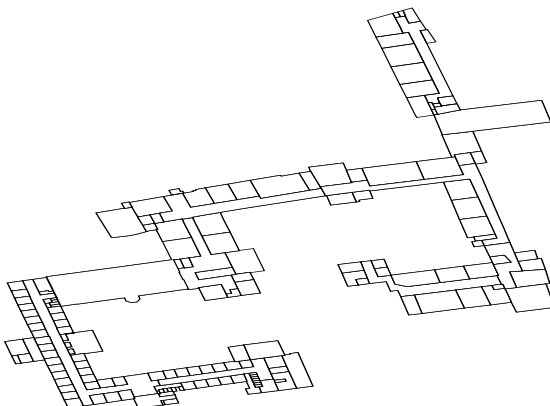
Na afbraak van het B-blok wordt de zuidelijke gevel van de nieuwe koer aan Baron F. du Fourstraat (K- en F-blok) hersteld.

AANLEG VAN HET NIEUWE PLEIN

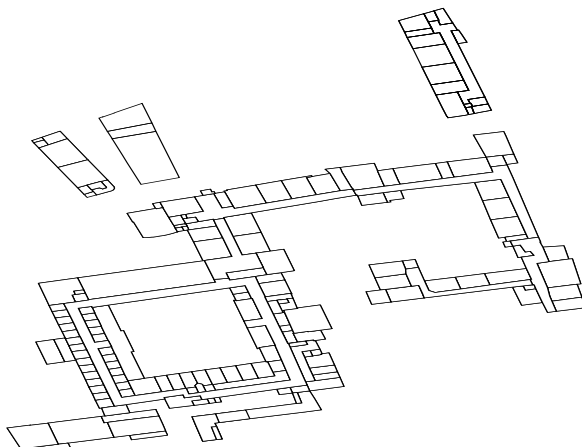
Door het verwijderen van het B-blok ontstaat er een grote open pleinruimte die de vroegere kickenkoer en sportkoer omvat. De ruimte wordt opnieuw aangelegd met een verharde en groene zone die inspelen op de pleinruimte van het project van Turnova aan de overzijde van de straat. Aan de straatkant maakt de muur plaats voor een transparant hekwerk die de school zichtbaar maakt vanuit de straat. Langsheen de gevel van het L-blok en de gevel van het K- en F-blok wordt een luifel voorzien die als droogloop dienst zal doen en enkele cruciale loopassen met elkaar verbindt.

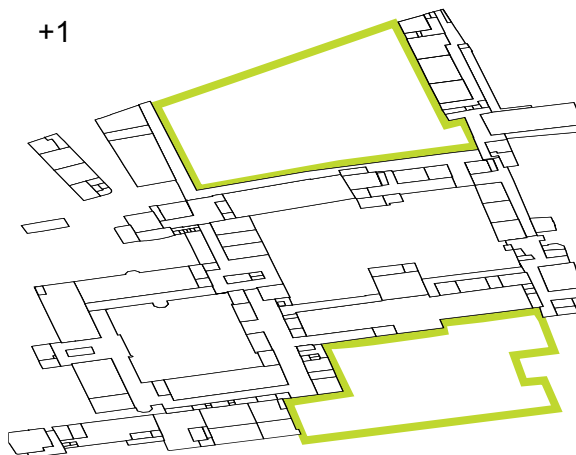
+3

+2

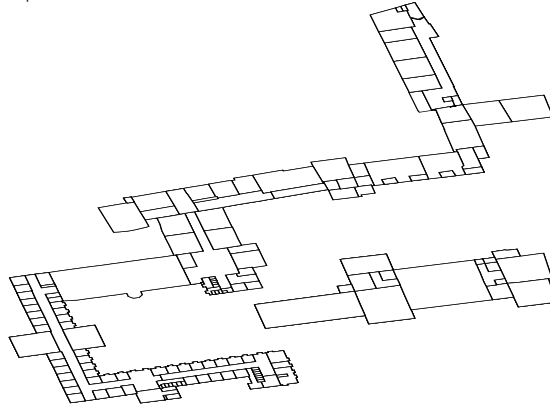

+1

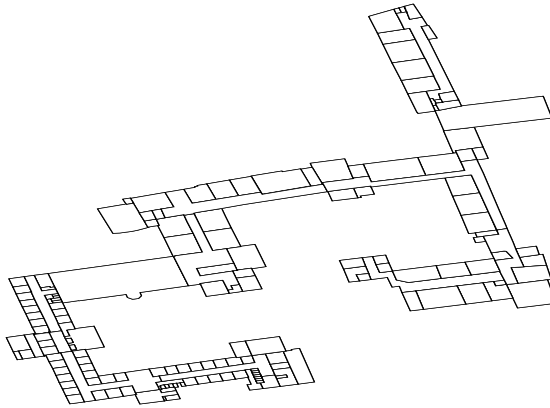

6.4.5 FASE 4: DE FIETSENSTALLING

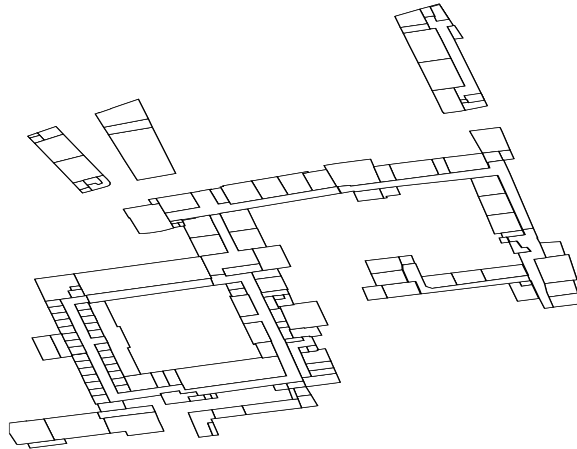
Na de afbraak van het H-blok komt er ruimte vrij om de parking al dan niet overdekt te realiseren.

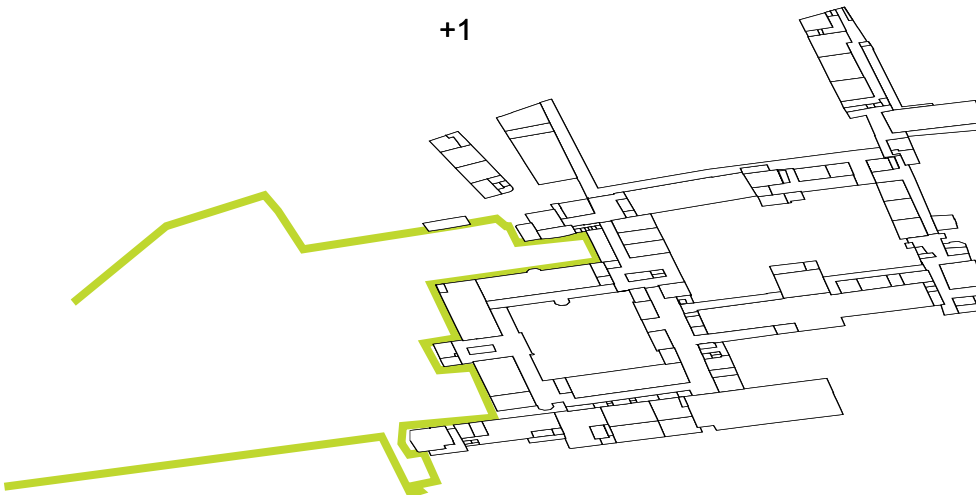
+3

+2

+1

6.4.6 FASE 5: HET SPORTPARK

Een grondige opkuis van het groene parkgedeelte in het oosten met de aanleg van onder andere een looppad en het openwerken van zichten naar Nijverheidstraat vormt de laatste stap in het proces.

6.4.7 FASE X: KUNSTENHUIS

De realisatie van het kunstenhuis, door onder andere het verwijderen van de opdelingen in de kerk kan in vrijwel elke fase gebeuren, zelfs als eerste stap.

VII

OPVOLGING EN EVALUATIE

7 OPVOLGING EN EVALUATIE

7.1 MESOSCHAAL

7.1.1 EENMALIGE WERKEN

De eenmalige werken op mesoschaal worden toegepast op de niet beschermde buitenruimten. Hiervoor dient geen verslag opgemaakt te worden naar het agentschap Onroerend Erfgoed. De in het masterplan en ook in het beheersplan verduidelijkte grote werken - zoals de aanleg van het plein aan Baron Frans du Fourstraat, het heropenen van de site en een aangepast ontsluitingsmodel - die een (positieve) impact hebben op de beschermde gebouwblokken, op de toegankelijkheid en op het imago van de hele site moeten uiterlijk **6 maanden** na het beëindigen van de werkzaamheden door de eigenaar aan het agentschap Onroerend Erfgoed gerapporteerd worden. Deze werken beïnvloeden de waarden van het beschermd monument, waardoor het agentschap hiervan best ingelicht wordt. Dit verslag mag zeer beknopt zijn aangezien dit slechts onrechtstreeks een impact op de beschermde delen heeft.

7.1.2 TERUGKERENDE WERKEN

De site op haar geheel is niet beschermd en dient geen verslag over te dragen aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Omwille van de grootte en de diversiteit van de site is een geregeld onderhoud nodig. Er wordt aangeraden **jaarlijks** een kort verslag van de toestand van het 'landschappelijk' erfgoed en een lijst van de uitgevoerde beheersmaatregelen op te stellen, puur informatief voor het Heilig Grafinstituut. Zo blijft 'iedereen' frequent op de hoogte van de wijzigingen op de site.

7.2 MICROSCHAAL EXTERIEUR EN INTERIEUR

7.2.1 EENMALIGE WERKEN

Na de uitvoering van elke fase (zie deel 6.4) wordt door de ontwerper (indien deze is aangesteld) of door de aannemer die de werken heeft uitgevoerd een verslag opgemaakt, dat uiterlijk **6 maanden** na het beëindigen van de werkzaamheden door de eigenaar aan het agentschap Onroerend Erfgoed wordt overgemaakt.

Na een volledige restauratie volgt - conform de richtlijnen van het beheersplan - enkel **elke vijf jaar** een grondige rapportering aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Het rapport zal door de eigenaar overgemaakt worden aan het Agentschap Onroerend Erfgoed.

De rapportering wordt in twee delen opgesplitst: een eerste - zeer uitgebreid - deel gaande over de werkzaamheden aan de beschermde gebouwblokken (P, K, F, I, ZI en Z) en een tweede beknopt (informatief) deel over de werken aan de niet beschermde gebouwblokken.

Voor de beschermde delen omdat een verslag het volgende:

- gedetailleerde oplijsting van de uitgevoerde werken met opgave van het jaar, het bedrag en de locatie van de werken (welke blok / lokaal)
- oplijsting van de erfgoedpremies met opgave van het bedrag en een korte omschrijving
- oplijsting van de contactpersonen en betrokkenen
- technische fiches van de gebruikte materialen
- verslagen met de resultaten van de (voor)onderzoeken

- werfverslagen (indien van toepassing)
- foto's van de toestand voor de start van de werken, tijdens en na de beëindiging van de werken (indien van toepassing)
- onderhoudsrichtlijnen m.b.t. de gebruikte materialen.

Enkel het eerste en derde puntje moeten verduidelijkt worden in het deel van de niet beschermde gebouwblokken.

Momenteel zijn er al werken gaande in het klooster, deels in een beschermd (Z-blok) en deels in een niet beschermd bouwblok (G-blok). Dit is de start van fase 0 en zal al grotendeels uitgevoerd zijn vooraleer het beheersplan is goedgekeurd. Het is belangrijk deze uitgevoerde werken te documenteren en over te dragen aan het agentschap.

In afwachting van een restauratie of een andere eenmalige werkzaamheid (zoals behandeling, vernieuwing enz.) volgt elke 5 jaar een evaluatie van het bouwkundig erfgoed aan de hand van het (inspectie)rapport van Monumentenwacht. Voor het exterieur van de beschermde gebouwen wordt een rapportering jaarlijks aangeraden, rekening houdend met de vrij slechte staat en de restauratieplannen.

7.2.2 TERUGKERENDE WERKEN

Bij de terugkerende beheersmaatregelen op de beschermde bouwblokken, die premiegerechtigd zijn en geen vrijstelling van toelating hebben, wordt steeds contact met het agentschap Onroerend Erfgoed opgenomen. Het agentschap wordt op de hoogte gebracht bij de start van de werken, uitgenodigd op de werfvergaderingen, een kopie overgemaakt van de werfverslagen en uitgenodigd bij het beëindigen van de werken. Het rapport zal door de eigenaar overgemaakt worden aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

Terugkerende werkzaamheden die niet premiegerechtigd zijn, worden eveneens vermeld aan het agentschap maar dit op vijfjaarlijkse basis. Enkel bij aanwijzingen van schade of dringende problemen wordt een verslag binnen de zes maanden opgemaakt door de eigenaar, aangevuld met een fotoreportage.

7.3 OVERLEGMOMENTEN

Agentschap Onroerend Erfgoed dient op de hoogte te blijven van alle mogelijke werken. Dit betekent dat overlegmomenten frequent over de volgende twintig jaar vastgelegd moeten worden. De eerste jaren zullen de meeste eenmalige werken plaatsvinden aan het beschermd bouwkundig erfgoed, die opgevolgd moeten worden door het agentschap. Naarmate de jaren vorderen zullen de frequente werken bepalend zijn voor het behoud van het beschermd monument.

Het vijfjaarlijks inplannen van een overleg waarbij de werkzaamheden besproken worden en de 'nieuwe' toestand van het bouwkundig erfgoed is een haalbaar en kwalitatief voorstel. Bij grote eenmalige ingrepen (de fasering) dienen er extra overlegmomenten ingepland te worden, namelijk minstens één overleg minimaal zes maanden voor de werkzaamheden.

VIII BIJLAGEN

8 BIJLAGEN

BIJLAGEN	NIET VAN TOEPASSING (EN DUS NIET BIJGEVOEGD)	BIJGEVOEGD (NUMMERING)
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgesteld (met schaal en N-pijl)		hoofdstuk 1 en bijlage 2
Lijst van premiegerechtigde werken		bijlage 7
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating		bijlage 7
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	x	
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	x	
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed die in aanmerking komen voor een premie met aanduiding op kaart	x	
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	x	
Lijst van cultuurgooederen die in aanmerking komen voor een premie	x	
Lijst van premiegerechtigde werken aan een orgel dat dateert van na WOI	x	
Lijst van handelingen waarvoor CBS niet kan oordelen dat ze van die aard zijn om wezenlijke eigenschappen van een DG/SG te verstoren	x	
Extra bijlagen:		
beschermingsbesluit		bijlage 1
kaartmateriaal situering studiegebied		bijlage 2
historisch iconografische data		bijlage 3
opmetingsplannen (historisch en huidig)		bijlage 4
inventaris (exterieur, interieur)		bijlage 5
inspectiedossiers monumentenwacht		bijlage 6
kostenraming werkzaamheden beschermde delen en beschrijving bepaalde technieken		bijlage 7

COLOFON

project	Turnhout Heilig Graf beheersplan
projectnummer	16007
opdrachtgever	vzw Heilig Grafinstituut
opdrachtnemer	OMGEVING cvba Uitbreidingstraat 390 2600 Antwerpen-Berchem tel +32 3 448 22 72 fax +32 3 440 13 93

